

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นในช่วงวัยหนุ่ม

การศึกษาในบทนี้ เป็นการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติของกุ่มตัวอย่าง จากผู้ถูกสัมภาษณ์บุคคลที่ 1-16 ซึ่งเป็นช่วงต่อจากบทที่แล้วในวัยเด็ก การศึกษาจะเริ่มจากช่วงที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหารหรือชั้นมัธยมต้น จนถึงจบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจหรือจบชั้นอุดมศึกษาจากสถาบันอื่น

กลุ่มศึกษา จัดเป็น 4 กลุ่ม ตามชั้นยศ ตำแหน่ง เรียงตามลำดับจากกลุ่มที่ 1-4 ซึ่งมีกลุ่มละ 4 คน รวมทั้งหมดมี 16 คน คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้ถูกสัมภาษณ์ในระดับรองสารวัตร ซึ่งมีชั้นยศระหว่าง ร.ต.ต. - ร.ต.อ. จำนวน 4 คน คือบุคคลที่ 1-4 ตามลำดับดังนี้

บุคคลที่ 1 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดและใช้ชีวิตในวัยเด็กอยู่ต่างประเทศ โดยติดตามครอบครัวซึ่งมีบิดาเป็นทูตทหารเดินทางไปรับตำแหน่งในประเทศต่าง ๆ ภายหลังจากเข้าเรียนหนังสือชั้นต้นที่ประเทศอังกฤษและอเมริกาแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็กลับมาเข้าเรียนหนังสือในประเทศไทยที่โรงเรียนสวนกุหลาบจากชั้น ม.ศ.2 และสามารถทำคะแนนเรียนดีของชั้น ผู้ถูกสัมภาษณ์เริ่มเปลี่ยนแปลงชีวิตจากวัยเด็กเมื่อสอบเข้าเรียนในโรงเรียนเตรียมทหารได้เมื่อจบชั้น ม.ศ.3 ในขณะที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอายุเพียง 16 ปี ในครั้งนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์มีทัศนคติต่อโรงเรียนเตรียมทหารว่า

"ผมประทับใจระบบซีเนียร์ริตี้ (seniority) ของนักเรียนเตรียมทหารมาก สอนให้รู้จักอดทนเสียสละเพื่อส่วนรวมสอนให้มีความรักในหมู่คณะ ทุกวันนี้ก็ยังมีส่วนในการดำเนินชีวิต"

ส่วนระบบการเรียนนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า

"ระบบการเรียนไม่ประทับใจเลย รู้สึกว่าประทับใจการซ่อมสนุกแบบเด็ก ๆ ดี คนนั้นไม่ค่อยสนุกแต่จบมาแล้วก็มีความภูมิใจ"

ในช่วงที่อยู่ในโรงเรียนเตรียมทหารนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ซึ่งมีกฎระเบียบ เข้มงวดและมีการลงโทษอย่างเด็ดขาด มีชีวิตประจำวันที่ถูกควบคุมอยู่ตลอดเวลา

ซึ่งหล่อหลอมให้นักเรียนมีคุณลักษณะร่วมกันหลายประการ เช่น ความอดทน การยอมรับในคำสั่ง ระเบียบ โดยเคร่งครัด และความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นต้น

ในขณะที่เกี่ยวกับการปลูกฝังด้านอุดมการณ์ของอาชีพหรือวิถีปฏิบัติของอาชีพก็ เริ่มมีขึ้น เช่น ในเรื่องความกล้าหาญและเกียรติยศได้รับการอบรมว่า "ตายในสนามรบเป็นเกียรติของทหาร" เกี่ยวกับความรักและหวงแหนในแผ่นดินมีคำปฏิญาณต่อพระบรมรูปรัชกาลที่ 5 ว่า "ข้าพระพุทธเจ้า จะรักษามรดกของพระองค์ท่านไว้ด้วยเลือด" ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ที่สัมพันธ์กับชาติและรัฐ การอบรมบางอย่างในช่วงนี้เสริมต่อค่านิยมและทัศนคติแบบอำนาจนิยม เช่น "คำสั่งของผู้บังคับบัญชาคือพรจากสวรรค์" ซึ่งหมายความว่าสิ่งที่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่ได้แย้งแม้คำสั่งนั้นจะก่อให้เกิดความยากลำบากหรือแม้แต่ต้องสละชีวิตเพื่อหน้าที่ก็ตาม ลักษณะการสั่งสอนอบรมในช่วงนี้ได้ก่อให้เกิดค่านิยมและทัศนคติตามมาหลายประการ ซึ่งอาจแตกต่างกันบ้างในแต่ละบุคคล แต่โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนเตรียมทหารสามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลให้มีการยอมรับและเกิดความสอดคล้องกับค่านิยมและพฤติกรรมของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

สำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์ในช่วงนี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติจากเดิมซึ่งยังไม่มีการรับรู้เกี่ยวกับชาติ รัฐ และวิถีปฏิบัติต่อรัฐมาเป็นการยอมรับการเป็นกลไกที่ดีของรัฐ แต่ก็ยังมีวิธีการอบรมสั่งสอนบางอย่างซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ยอมรับและไม่พอใจ "บางที่เราไม่ผิดก็แกล้งทำโทษ ช่อมให้อาเจียนแล้วก็คายอาเจียนในลักษณะอย่างนั้น แล้วยังจำอยู่แต่ไม่คิดแก้แค้นอะไร"

ภายหลังจากการศึกษาอบรมในโรงเรียนเตรียมทหาร 2 ปีแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์ซึ่งมีคะแนนเรียนดีได้เลือกศึกษาต่อในเหล่าตำรวจที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจอีกเป็นเวลา 4 ปี ชีวิตในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์มีอยู่ 2 ระยะ คือ ระยะแรกที่ต้องปรับตัวกับการฝึก และระยะที่สอง เป็นการเรียนอย่างจริงจัง "ระบบการเรียนที่สนใจจริง ๆ ก็ช่วงปี 3 ปี 4 เท่านั้นเองเพราะปี 1 ปี 2 นี้ผมถูกทำโทษมาก แล้วก็หลับในชั้นเรียน แต่ปี 3 ปี 4 รู้สึกจะสนใจการเรียนพอสมควร"

อิทธิพลจากค่านิยมของโรงเรียนนายร้อยตำรวจที่จะเน้นการฝึกและการซ้อมมากกว่าการเรียนในครั้งนั้น ทำให้นักเรียนส่วนมากมีความเชื่อว่า การเรียนย่อมมาทีหลังวินัยในการปกครอง และเมื่อประกอบกับความกดดันด้านระเบียบการฝึก และการซ้อมนักเรียนชั้นต่ำ ทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งไม่สนใจภาคการศึกษา สำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์มักจะหลบเลี่ยงการถูกลงโทษด้วย

วิธีต่าง ๆ และมีลักษณะเด่นคือการเอาตัวรอด ซึ่งในสายตาของเพื่อนร่วมรุ่นแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์
มีลักษณะที่เรียกว่า "จอมอู๋" และ "กะล่อน" พร้อม ๆ กันนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์ก็อยู่ในกลุ่มผู้ที่เกรหรือ
มีความกล้าที่จะไม่อยู่ในกรอบ ซึ่งได้แก่

"รู้สึกว่าจะหนีออกไปรับทานเหล้า แล้วก็ไม่ใช่ยาม แล้วตื่นสายอะไรพวกเนี่ย .. เยอะ"

ผลของการไม่อยู่ในกรอบธรรม เนียมความประพฤติที่ดี ทำให้ถูกลงโทษ ตัดคะแนน
ความประพฤติ และถูกกักบริเวณ ซึ่งนานกว่าผู้อื่น

"ก็มี 1 ปี 2 ได้ออกบวชในวันเดียว เพราะความผิดพลาดทางเทคนิค"¹

ผู้ถูกสัมภาษณ์มีค่านิยมในครั้งนั้นแตกต่างจากผู้อื่นในรุ่นเดียวกัน ซึ่งยอมรับการถูก
ลงโทษและระเบียบที่เคร่งครัด โดยผู้ถูกสัมภาษณ์เชื่อว่า "คือตอนอยู่โรงเรียนนี่จริงเลยนะ
ผมก็พยายามรักษาตัวรอด พยายามเหนียวน้อยที่สุด" และมีความเชื่อว่าการยอมรับผิดไม่ทำให้
ได้รับผลที่ดีเท่ากับการโกหกเพื่อเอาตัวรอด หรือที่เรียกว่า "เกียรติศักดิ์ กักตลอด" นอกจากนี้
ยังเชื่อว่า การยอมรับสภาพแวดล้อมโดยไม่คิดแก้ไขเป็นเรื่องของคนไม่ฉลาด "ไม่หลบ ไม่อู๋
สู้ไม่ไหว หลบ ๆ อู๋ ๆ สู้ได้สบาย" สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของผู้ถูกสัมภาษณ์ คือ
"การเอาตัวรอด"

แต่ในภาพรวมแล้ว การกล่อมเกลาของโรงเรียนทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ดีขึ้น "ผมเปลี่ยน
ไปเยอะ ได้ระบบระเบียบที่ดี ได้ความรักในหมู่คณะ ได้ความเสียสละต่อหมู่คณะ"

"ได้ความระมัดระวัง ได้ความไหวตัวไวเพิ่มขึ้น" และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมคือ

"ความรับผิดชอบต่อสังคมได้เพิ่มมากขึ้นเยอะ จากเดิมรู้สึกเด็ก ๆ ผมไม่ค่อยสนใจ
เท่าไร ตอนอยู่เตรียมทหารก็คิดแต่ยังไม่ค่อยมากเท่านี้ ก็สั่งสอนให้เสียสละเลือดเนื้อเพื่อ
ประเทศชาติ แต่นั่นเป็นคำปฏิญาณซึ่งเรายังไม่ค่อยมีความคิดเท่าไร มาเข้าใจจริง ๆ ก็ตอน
ร่วม ๆ จะจบโรงเรียนนายร้อยตำรวจ"

เมื่อครั้งที่ เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึง "อุดมคติ" ในครั้งนั้นว่า

"ผมต้องเป็นตำรวจ เป็นตำรวจที่จะต้องเห็นดีเห็นชอบเพื่อสังคม ผมจะพยายามจับกุม
คนร้ายมาดำเนินคดีให้ได้ทุกคดี ในลักษณะอย่างนั้น"

¹

วันบวชในนี้ คือวันฉลองการได้เป็นนักเรียนเก่า ของนักเรียนชั้นปีที่ 1 ซึ่งถือว่าเป็น
เป็นวันอภิเษก เพื่อได้ออกมาฉลองงาน.

เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 4 ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ทำรายงานเรื่อง "ตำรวจกับการคอร์รัปชัน" เพื่อเสนออาจารย์ในวิชาระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งเป็นที่สนใจของนายตำรวจผู้ใหญ่หลายนายจนมีรองอธิบดีกรมตำรวจท่านหนึ่งเรียกไปพบ ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงมูลเหตุในการเลือกทำวิจัยครั้งนั้นว่า

"ตอนนั้นผมฝึกงาน สน.ชนะสงคราม ที่ห้องที่มีโรงแรมเยอะ มีสถานค้าประเวณีเยอะ ผมก็สัมผัสได้ว่า เอ..ทำไมตำรวจ.. คือผมกะดูว่าในชีวิตตำรวจนี่ผมจะไม่รับเงินเลย ผมก็เลย เอ..ทำไมเขาเรียกกันก็พยายามหาเหตุผล ไฟน์ เอาท์ (find out) ได้ว่าทำไม" และผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ผลของการวิจัยว่า มีสาเหตุเป็นเพราะ "ความอยู่รอดของตัวเอง ความอยู่รอดของตัวเองจากด้านผู้บังคับบัญชาด้านสายงานของกรมตำรวจ ผมเขียนว่า คอร์รัปชันในวงการตำรวจอย่างเช่นการรับเงินรับทองของตำรวจ ตั้งแต่ชั้นผู้น้อยถึงชั้นผู้ใหญ่ลงมานี้จะไม่มีการแยกออกจากตำรวจ ผมว่าตำรวจทุกคนต้องรับเงินจากแหล่งผิดกฎหมายต่าง ๆ" ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนั้นคือ

"จากผมคุยกับคนที่ เป็น เอเยนต์ใหญ่เลยเกี่ยวกับ โรงแรมชนะสงครามสมัยก่อน เขาว่า เขาส่งทุกระดับแล้วผมก็มาเข้าใจเองว่า เอ..ถ้าสารวัตรใหญ่เราไม่รับขึ้นมา สารวัตรใหญ่ผมว่าคงอยู่ในชนะสงครามไม่ได้ ก็นายเอาแล้วสารวัตรใหญ่ไม่เอา เพราะฉะนั้นสารวัตรใหญ่ก็เป็นสารวัตรใหญ่ที่โรงพักนั้นไม่ได้"

จากการทำวิจัยและได้สัมผัสชีวิตจริง เมื่อครั้งฝึกงานในครั้งนั้นทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับรู้พฤติกรรมในแง่ที่เป็นจริงของอาชีพตำรวจซึ่งแตกต่างไปจากที่รับรู้มาในโรงเรียน ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงผลกระทบต่อความรู้สึกว่า

"ผมรู้สึกว่ เสียใจแล้วยังคิดนะว่าจะจะไม่รับเงินหรือจะไม่ยอมก็ไม่ถึงเด็ดขาดแต่จะพยายามไม่ทำ"

แต่การรับรู้ในครั้งนั้นได้ส่งผลถึงความเชื่อถือที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีต่อโรงเรียนและการอบรมสั่งสอนของโรงเรียน

"เท่าที่จำได้รู้สึกโรงเรียนสอนว่าพยายามอย่าให้มีการคอร์รัปชัน เท่าที่จำได้นะจะส่วนใหญ่ผู้บังคับบัญชาหรืออาจารย์จะสอนว่าอย่าคอร์รัปชันให้เสียสละต่อสังคม เป็นตำรวจต้องเป็นตำรวจที่เพียว (pure)"

ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์เปลี่ยนทัศนคติต่อคำสอนนี้ใหม่ว่า "ผมคิดว่าคำสอนนี้เป็นคำสอนที่ใจแง่มาการทำไม่ได้เลย" และมีทัศนคติบุคคลที่สอนว่า "เขารู้ว่าทำไม่ได้แต่เขาพยายามสอนในสิ่งที่ เอ้อ..

ผมคิดว่าการสอนแบบนี้เป็นการสอน เพื่อให้ทุกคน เข้าใจว่า เขาจะ เป็นคนมีสะอาดในลักษณะนั้นนะ” ซึ่งการอบรมสั่งสอนที่ควรแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์มีความคิดว่า “ที่ถูกแล้วควรจะให้เด็กเรียน นายร้อยตำรวจรัฐสภาจริง ๆ ของตำรวจแต่ว่าไม่ต้องสอนให้คอร์ปชั่น แต่สอนว่ามีปัจจัยอะไรที่ทำให้ตำรวจเรา เบี่ยงเบนจากความรับผิดชอบที่แท้จริง เบี่ยงเบนจากที่ถูกต้องด้านผลประโยชน์ ด้านผู้บังคับบัญชา ควรสอนอย่างนั้นมากกว่า”

ผู้ถูกสัมภาษณ์ใช้ชีวิตในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ 4 ปีมีผลการเรียนอยู่ในระดับที่ดี ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ความสนใจในวิชาการบริหารมากเพราะเอามาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสนใจในวิชากฎหมายอาญากับวิธีพิจารณาความอาญา เพราะต้องใช้ในชีวิตตำรวจ ผลการสอบไล่ของ ชั้นปีที่ 4 ผู้ถูกสัมภาษณ์สอบได้ที่ 7 ของรุ่นโดยสอบได้ 88 เปอร์เซ็นต์ แต่เนื่องจากถูกตัดคะแนน ความประพฤติ ซึ่งเมื่อนำเอามาหักแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์เหลือเพียง 70 กว่าเปอร์เซ็นต์ จึงสามารถ เลือกลงโรงพักได้ลำดับหลังผู้อื่นมาก ในครั้งนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เลือกลงตำแหน่งรองสารวัตร สืบสวนสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลแห่งหนึ่งย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งชีวิตการรับราชการได้ให้ ประสบการณ์ต่าง ๆ อันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติอย่างยิ่ง ทั้งนี้จะได้กล่าวถึง บันตอนนี้ในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุป ผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะที่เรียกกันว่า เกเรแต่เรียนดี ชีวิตในโรงเรียน เตรียมทหารและโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้อบรมกล่อม เกลาผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เปลี่ยนแปลงค่านิยม และทัศนคติจาก เดิมมายอมรับค่านิยมและทัศนคติใหม่ ซึ่งมุ่งที่จะสร้างอุดมการณ์กับแนววิถีปฏิบัติ ในรูปแบบที่เป็นอุดมคติต่อการ เป็นกลไกในการปกครองของรัฐ แม้ผู้ถูกสัมภาษณ์จะมีปัญหาในการ ปรัชพฤติกรรรมให้เข้ากับระเบียบวินัยบ้างแต่ระบบของโรงเรียนก็สามารถกล่อม เกลาให้เกิด อุดมการณ์ที่ดีต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ในระดับหนึ่ง คือ อุดมการณ์ที่จะเป็นตำรวจที่อุทิศตัวเพื่อประชาชนและ เพื่อหน้าที่ที่ดี แต่เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์เริ่มออกฝึกงานในชั้นปีที่ 4 ก็ได้สัมผัสกับชีวิต เป็นจริงของตำรวจ และเกิดความ เชื่อใหม่ว่า ตำรวจจะรักษาความบริสุทธิ์ไว้ไม่ได้เนื่องจากระบบตำรวจ เองที่ยับยั้งค้ำ ก่อนจบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจไปผู้ถูกสัมภาษณ์ยังตั้งอุดมคติ เอาไว้ว่า จะ เป็นตำรวจที่ดีและ จะพยายามรักษาตัวให้บริสุทธิ์ที่สุด

บุคคลที่ 2 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดและใช้ชีวิตในวัย เด็กแบบชาวเขาในภาคเหนือของประเทศด้วยสภาพแวดล้อมที่กำหนดค่านิยมและทัศนคติแบบหนึ่ง ต่อมาได้ถูกส่งมา เรียนหนังสือในจังหวัด เชียงใหม่

ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องปรับตัวให้เข้ากับค่านิยมและทัศนคติอีกแบบหนึ่ง ชีวิตในวัยเด็กของผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะแวดล้อมที่เป็นสังคมชนบทเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหล่อหลอมผู้ถูกสัมภาษณ์ในสิ่งที่ดี เช่น ความอดทน ความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ และความสันโดษ ฯลฯ ชีวิตในวัยเด็กของผู้ถูกสัมภาษณ์จบลงเมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์จบชั้น ม.ศ. 3 จากโรงเรียนปรีณทร์รอด และเข้าเรียนในชั้นสูงขึ้น ซึ่งชีวิตในช่วงใหม่เป็นชีวิตในช่วงวัยหนุ่มอันเป็นระยะสำคัญที่หักเหแบบของการดำรงชีวิตจากเดิมมาเป็นตำรวจ ซึ่งจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

เมื่อจบชั้น ม.ศ. 3 จากโรงเรียนปรีณทร์รอด ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เรียนต่อในชั้น ม.ศ. 4-5 ที่โรงเรียนเดิม ขณะนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์มีผลการเรียนดี คือสอบได้ที่ 1-3 ของชั้น และชอบเรียนในทุกวิชา วิชาเดียวที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ชอบคือตรีโกณซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เหตุผลว่า "ไม่ชอบวิธีการ เพราะเขาใช้หลักการให้ท่องอย่างเดียว" ในช่วงนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์เริ่มสนใจที่จะมีอาชีพในอนาคต โดยกล่าวว่า "เดิมจริงแล้วคิดว่าจะไปเป็นครู เดิม ๆ มองฐานะอาชีพครูแต่เป็นอาชีพที่จำเจ พอใกล้จบ ม.ศ. 4-5 ก็คิดว่าจะไปเป็นปลัด เพราะคิดว่างานหลักของเขาที่สัมผัสกับชาวบ้านจริง ๆ คือปลัดอำเภอเรามีโอกาสจะแก้ปัญหาญาติพี่น้องที่เขาไปติดต่อแล้วไม่ได้รับความสะดวก ส่วนอาชีพตำรวจนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ได้สนใจมาก่อน เพราะมีการรับรู้ในสังคมที่อยู่น้อยมาก "โรงเรียนนายร้อยทุกคนแทบจะ 모르จัก ก็มีฮือฮาอยู่พักก็ตอนที่รุ่นพี่ที่เข้าไปเรียนเตรียมทหารก่อนที่ผมจบ ทำให้รู้ว่า โอ. เค. ยังมีนักเรียนเตรียมทหารส่วนใหญ่ก็ตั้งใจไปมหาวิทยาลัย"

เมื่อใกล้จะเรียนจบชั้นมัธยมปลายผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกเพื่อนชวนให้มาสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจ "ตำรวจมาคิดตอนที่เพื่อนมาชวน ชวนตอนจะจบแล้ว สมัยนั้นก็ยังไม่รู้ว่าโรงเรียนนายร้อยตำรวจมันเป็นอย่างไง การศึกษาเป็นอย่างไง ตั้งอยู่ที่ไหน หลักสูตรที่ฝึกเรียนฟรีอย่างที่เราเรียนหรือเปล่า เพื่อนชวนก็มาสอบ แต่ใจพ่อก็ชอบตำรวจสอบปีนั้นก็ได้เลยเพื่อนมา 11 คน ได้ผมคนเดียว" ในระยะเดียวกันนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์ก็สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้คือ ดิศคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ด้วย แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์สละสิทธิ์เพื่อมาเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยให้เหตุผลว่า "ตอนนั้นยังไม่รู้ว่าจะเรียนฟรีหรือเปล่า เพียงแต่คิดว่ามาเรียนที่นี่ถ้าจบมา มีอาชีพแต่ถ้าเรียนที่โน่นถ้าจบมาปุ๊บอาจเตะฝุ่น" การที่ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถสอบเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ส่งผลถึงครอบครัวด้วยเนื่องจากฐานะเศรษฐกิจไม่ดี "ตอนนั้นพ่อมีลูก 10-11 คนแล้ว ยังดีที่ส่วนใหญ่เขาช่วยพ่อแม่ทำไร่นาน่าไม่เรียนหนังสือ ก็มีเราเรียนคนเดียว พ่อเขาบอกว่าไอ้การที่เราจะให้หลาย ๆ คนไปเรียน เรียนมาแล้วไม่มีใครได้งานทำก็ไม่มีความหมาย ถ้าจะส่งใครก็ส่งให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่จะกลับไปช่วยเหลือภายหลัง อย่าง

สมมุติถ้าทุกคนจบ ป.4 ป.7 แล้วก็เตะฝุ่นมันก็ไม่มีความหมาย น่องถัดมา 3-4 คนไม่ได้เรียนเลย 3-4 คนหลัง ๆ ถึงได้เรียน" การได้เรียนในระดับนี้ของผู้ถูกสัมภาษณ์จึงเป็นเรื่องใหญ่ของครอบครัวที่น้องอีกหลายคนต้อง เสียสละ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนและขณะเดียวกันก็เป็นตัวอย่างของชาวบ้านซึ่งสามารถ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของชาวบ้านให้ส่งลูกมา เรียนอีกเป็นจำนวนมาก

เมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่มีปัญหาในเรื่องความยากลำบากที่ได้รับจากการฝึกในโรงเรียน "พื้นฐานเราลำบากมาก่อนเรามาอยู่ในสภาพแวดล้อมนี้ไม่มีปัญหา ก็เฉย ๆ บางครั้งเราเห็นเพื่อน ๆ เขามีปฏิกริยาเรายังสงสัยว่าเอ๊ะ ทำไมเขาทนไม่ได้ของแค่นี้ บางช่วงเราคิดว่ามันลำบากแต่สภาพเราทนได้คือไม่คิดถึงขั้น เติล็ดทรอกผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ เรียนรู้หลักในการปกครองครั้งแรก เมื่อ เข้า เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1 และได้รับการบังคับบัญชาจากนักเรียนชั้นปีที่ 4 ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ เริ่ม เข้าใจว่า "สิทธิ" "หน้าที่" ของบุคคลมีไม่ เสมอกันนักเรียนชั้นต่ำต้อง เรียนรู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ก่อนที่จะได้มาซึ่งสิทธิใด ๆ ได้เข้าใจถึง "อำนาจ" กับการใช้อำนาจแบบที่แตกต่างกัน พร้อมกันนี้ก็ได้อุปถัมภ์ใน เรื่อง "ระเบียบวินัย" และ "การลงโทษ" ซึ่งจากการหล่อหลอมครั้งนี้ส่งผลถึงการมีค่านิยมและทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย ทั้งนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงแบบของการปกครองที่พอใจว่า

"ขอลักษณะการปกครองใช้หลักจิตวิทยาร่วมในการปกครอง เอาพระเดชพระคุณนะ พุดง่าย ๆ อย่างผู้ช่วยคนนี้ขนาดแก่มากไปหน่อยมีแต่การลงโทษไม่มีเหตุผล"

และมีความเห็นต่อการถูกลงโทษหรือ "การข่ม" เพื่อให้มีความอดทนว่า

"บางครั้งเราอาจจะได้รับความไม่ เป็นธรรม เพื่อนฝูงทำผิดเราต้องร่วมรับ โทษตรงนี้ บางที่ทั้ง ๆ ที่เราไม่รู้เรื่องเราก็ดันด้วย รุ่นที่เขาอาจจะมาแกล้งมาแซวทำให้จิตใจชินชาต่อ สิ่งที่มากระทบ คือ คิดว่าคนที่จบมาแล้วจะอดทนต่อความ เจ็บใจได้แต่อันนี้ก็อยู่กับคนด้วย ระเบียบมันก็ ตึกว่าไม่ให้คนไปกระทบ ใจความไม่ยุติธรรมหรือความลำบากต่าง ๆ มาก่อน มาสัมผัสบ๊อบก็จะทนไม่ได้"

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ เริ่ม เปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติที่มีอยู่เดิม ซึ่งไม่เคยรับรู้การ ถูกปกครองและการถูกลงโทษ มายอมรับการถูกปกครองและยอมรับแบบของการปกครองของ นักเรียนผู้บังคับบัญชาคนหนึ่งซึ่งใช้หลัก "ใช้ทั้งพระ เดชและพระคุณ" กับปฏิ เสธค่านิยมของ อีกคนหนึ่งซึ่ง "ใช้การลงโทษโดยไม่มีเหตุผล" พร้อม ๆ กันนั้นก็ยอมรับวิธีการปกครองโดยใช้ การลงโทษหรือ "การข่ม" ว่าเป็นการฝึกความอดทนด้านจิตใจที่ดี

ทักษะเกี่ยวกับโรงเรียนนายร้อยตำรวจในภาพรวม ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความผิดหวังในสิ่งต่อไปนี้ "ก็ยังผิดหวังนะในโรงเรียน คือสิ่งที่เราได้รับส่วนใหญ่ระบบในโรงเรียนเราใช้ตามทหาร ในเรื่องการสังคมการสมาคมจะเน้นในเรื่องของคนระดับกลางขึ้นไปถึงระดับสูง เช่นเกี่ยวกับการสมาคม งานเลี้ยงต่าง ๆ แต่เรื่องเกี่ยวกับแนวความคิดต่าง ๆ ในการทำงานเพื่อมวลชนเราไม่ได้เน้นถึงที่ผิดหวังคือว่าเราไม่ได้ปลูกฝังถึงอุดมการณ์ในการทำงานในการรับใช้ประชาชนอย่างเต็มที่ อย่างจะมีช่วงที่มีรุ่นพี่ที่เขาเข้ามาพูดอะไร เรื่องพรรคคอมมิวนิสต์ ปลูกฝังแนวความคิด เรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองคิดว่าสิ่งนี้ควรคงไว้ในโรงเรียนของเรา มันไม่เชิงรัฐศาสตร์ สังคมจิตวิทยาก็ไม่เชิง คือว่าปลูกฝังว่าคุณจบไปนะคุณต้องทำอย่างนี้ ช่วยเหลือชาวบ้านอย่างนี้ สังคม เขา เป็นอย่างนี้นะ เรานะ เป็นตัวจักรสำคัญอย่างไรในสังคมของเรา เราจะสั่งสอน เน้นว่าคุณจบ ไปคุณไปทำหน้าที่แต่เราไม่ได้ดูว่าหน้าที่นี้เพื่ออะไรหรือเพื่อใครใช้ไหม คือให้ เน้นเรากับสังคมให้มีจิตใจผูกพันกับสังคม ไม่ใช่ไปเน้นถึงวิธีการทำงาน"

สำหรับ ผู้ถูกสัมภาษณ์ อุดมคติของตำรวจซึ่งต้องท่อง เป็นประจำและคิดว่ามีประโยชน์ คือ "อดทนต่อความ เจ็บใจ" ส่วนอุดมคติอื่น ๆ ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า เป็นนามธรรมที่อาจจะทำไม่ได้แต่ความรู้สึกอดทนต่อความ เจ็บใจนั้นทำให้ผู้ถูกปกครอง เข้าใจถึงจิตใจของผู้อื่น เมื่อไปเป็นผู้ปกครอง "เราเคยถูกปกครองทำให้เรามีความรู้สึกว่าจิตใจของผู้ถูกปกครองอยู่ในสภาวะที่ไม่เป็นธรรมรู้สึกอย่างไรแล้วเราควรจะทำอย่างไร" ในวันหยุดผู้ถูกสัมภาษณ์มักใช้เวลาว่างอย่างสันโดษอยู่กับบ้านพักและ เล่นหมากรุกกับ เพื่อนที่จบจากโรงเรียน เดิมด้วยกันโดยไม่ออกไปเที่ยวเตร่อย่างคนอื่น ๆ และตลอดระยะเวลาที่เป็นนักเรียน ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความ เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและระลึกถึงครอบครัวกับชีวิตความลำบากในวัยเด็กอยู่เสมอ

"รู้สึกว่าการกินอยู่มันลำบาก เมื่อ เปรียบ เทียบกับสภาพสังคม ในโรงเรียน ก็กินข้าวกับ เกล็ดก็ได้กินข้าวกับน้ำหรือกินข้าวกับ เกล็ดคอกพริกก็ได้ บางทีก็กินข้าวเปล่า ๆ กับ เกล็ดเม็ดหนึ่ง เล่นไปกินไปอยู่ยังงี้ก็ได้ นอนก็ไม่มีฟูกไม่มีอะไรหมอนไม่มีนอนกับพื้น" ผู้ถูกสัมภาษณ์มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด ในช่วงที่เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจโดยสามารถใช้จ่ายเงินเพียงเดือนละ 140 บาท จากเงิน เดือนที่ได้รับจากโรงเรียนเท่านั้น และผู้ถูกสัมภาษณ์แทบไม่รบกวนเรื่องการเงินจากครอบครัวเลย ผู้ถูกสัมภาษณ์ใช้ชีวิตในโรงเรียนนายร้อยตำรวจจนครบ 4 ปี มีผลการเรียนปานกลาง มีความประพฤติดีแต่ค่อนข้างเก็บตัว เมื่อเป็นนักเรียน ชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีอำนาจสูงสุด ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่มีลักษณะของผู้ที่หลงใหลในอำนาจและเป็นคนที่ไม่ชอบลงโทษหรือซ้อมนักเรียนชั้นต่ำ

ก่อนจบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ฝึกงานในสถานีตำรวจของนครบาลระยะหนึ่ง ประสบการณ์ของชีวิตตำรวจนครบาลทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มองเห็นว่าตำรวจบางส่วนไม่ให้ความสำคัญยุติธรรมต่อพลเมืองต่างชนชั้นกัน

"ในแนวความคิดว่า อย่างชีวิตตำรวจนครบาลจบไปเราจะเซิร์ฟ (serve) คนที่ฐานะดี คือระบบเราเป็นระบบว่าให้คน ๆ หนึ่งรับผิดชอบทุกอย่างซึ่งไม่จำกัดปริมาณ เพราะฉะนั้นในสิ่งที่เราจะเอามาเป็นมาตรฐานในสิ่งที่เราจะสนใจก็คือ คุณค่าของเม็ดเงิน ในแต่ละคดีอย่างคดีได้เงินมาก โอ.เค. เราก็ให้ความสนใจเพราะนายเขาก็ต้องสนใจด้วยคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เราไม่สนใจหรอกซึ่งข้อเท็จจริงแล้วบางทีของ 50 บาท 100 บาท ของคนไม่มี คุณค่าของมันมันจะสูงกว่าหมื่น ๆ แสน ๆ ของคนมี จุดนี้เรามองข้าม เพราะฉะนั้นสรุปแล้วในทัศนะส่วนตัวว่าตำรวจนครบาล ถ้าเราอยู่นครบาลเราก็จะเซิร์ฟแต่คนที่ระดับกลางกับสูงได้ คนดำนี่เราไม่มีโอกาสที่จะไปเซิร์ฟเขา ยิ่งถ้าอยู่สอบสวนโอกาสที่เราไปสัมผัสความเป็นอยู่ของเขาไม่มีเลย"

ดังนั้น ด้วยอุดมคติที่จะไปรับใช้ประชาชนชั้นล่างของสังคม โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงพื้นฐานที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มาจากชาวเขาแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์จึงสมัครไปรับราชการในสังกัด ตำรวจตระเวนชายแดน ในเขต 5 ซึ่งอยู่ในแถบจังหวัดภาคเหนือ แต่ชีวิตรับราชการต่อมาของผู้ถูกสัมภาษณ์นั้นก็ต้องประสบกับความผิดหวังและความขัดแย้งจนทำให้ต้องเปลี่ยนทัศนคติในการทำงานใหม่ ทั้งนี้จะได้กล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุปชีวิตในวัยหนุ่มของผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นชีวิตที่อดทนและราบเรียบซึ่ง เป็นช่วงชีวิตในสถาบันการศึกษาที่โรงเรียนปรีณรชรอยด์และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีค่านิยมและทัศนคติที่ถูกหล่อหลอมในช่วงที่เป็นนักเรียนมัธยมที่สำคัญคือ ความชื่นชมที่จะมีอาชีพที่รับใช้ประชาชนโดยมีอิทธิพลจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ในวัยเด็กเป็นพื้นฐาน และเมื่อเข้าสู่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ถูกเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติไปสู่การยอมรับในเรื่อง การปกครอง การใช้อำนาจ การถูกลงโทษ และสิทธิกับหน้าที่ในแบบหนึ่งที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจกล่อมเกลานอกจากนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยังถูกกล่อมเกล่าให้เป็นผู้ได้บังคับบัญชาในระบบราชการที่ดี คือ มีความอดทนต่อความเจ็บใจอย่างสูง ก่อนจบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจผู้ถูกสัมภาษณ์ยังคงมีอุดมคติสอดคล้องกับวัยเด็ก คือความตั้งใจที่จะทำงานสัมผัสกับชนชั้นล่างและช่วยเหลือประชาชน อันเป็นผลให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตัดสินใจเลือกไปรับราชการในสังกัดของตำรวจตระเวนชายแดนต่อมา

บุคคลที่ 3 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์ใช้ชีวิตในวัยเด็กในความปกครองดูแลของญาติ ซึ่งขอผู้ถูกสัมภาษณ์มาเป็นบุตรบุญธรรมและโตขึ้นมาโดยใช้ชีวิตแบบเด็กวัด เข้าเรียนหนังสือตามลำดับชั้นจนจบชั้น ม.ศ.3 จากโรงเรียนแห่งหนึ่งย่านฝั่งธนบุรี ผู้ถูกสัมภาษณ์ผ่านชีวิตในวัยเด็กเมื่อจบชั้น ม.ศ.3 และเริ่มขึ้นสู่ช่วงชีวิตที่เป็นผู้ใหญ่ขึ้นเมื่อเข้าเรียนชั้น ม.ศ.4-5 ที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ ด้วยพื้นฐานที่ดีจากค่านิยมและทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ประสบความสำเร็จในการศึกษาและสอบเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในคณะรัฐศาสตร์ได้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นในบทนี้ ดังต่อไปนี้คือ

ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนชั้นมัธยมปลายในกรุงเทพฯ ที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ แผนกศิลป์ และมีความหวังเช่นกลุ่มเพื่อนนักเรียนทั่ว ๆ ไปคือ อยากรับเข้ามหาวิทยาลัยให้ได้ สำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์นั้นตั้งความหวังที่จะศึกษาต่อในแผนกการทูตของคณะรัฐศาสตร์ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงชีวิตช่วงที่จบชั้น ม.ศ.5 ว่า

“คือระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยนั้นจะจะเป็นลักษณะการต้องเลือก เลือกทั้งหมดก็ 6 แห่ง ตามจริงเลยนั้นอันดับ 1 ที่เลือกเป็นเลือกในลักษณะที่อยากทำงานการทูตมากกว่า เพราะว่าแผนการเรียน ม.ศ.5 นั้น เรียนภาษาอังกฤษ และภาษาเยอรมันอยู่ด้วย อยากรับเข้ารัฐศาสตร์การทูต และก็เลือกรัฐศาสตร์การปกครองรองลงมา”

แต่ผลการสอบปรากฏว่าผู้ถูกสัมภาษณ์สอบได้ในคณะรัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วยความที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีพื้นฐานที่เป็นคนเข้มแข็งอยู่ในตัว ดังนั้นชีวิตในมหาวิทยาลัยจึงเป็นโอกาสที่จะพิสูจน์ตัวเองด้วยการเข้าทำกิจกรรมต่าง ๆ จำนวนมาก

“ในช่วงที่เรียนมหาวิทยาลัยนี้ ก็ได้ทำกิจกรรมหลายอย่าง ทั้งกิจกรรมทางด้านการเมืองกิติ ทางด้านสังคมกิติ ด้านศาสนา หรือด้านสาธารณประโยชน์กิติ ก็ทำหมดทุกอย่าง” ซึ่งในกิจกรรมทั้งหมดผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ความสนใจกิจกรรมที่สูงสุด คือ “การเมือง” โดยให้เหตุผลว่าส่วนหนึ่งเกิดจากหลักสูตรการเรียน และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากอุดมการณ์โดยกล่าวถึงหลักสูตรการเรียนว่า “ส่วนใหญ่สนใจเพราะมาจากหลักสูตรการเรียน เพราะตอนเรียนรัฐศาสตร์ก็จำเป็นที่จะต้องนำเอาความรู้ที่เราได้นี้มาคิดมาใช้” ส่วนอุดมการณ์นั้นคืออุดมการณ์ที่จะอุทิศตัวเพื่อสังคมซึ่งเกิดขึ้นก่อนเข้ามหาวิทยาลัยแล้ว “มีอุดมการณ์ตั้งแต่ช่วงที่เรียน ม.ศ.4-5 ซึ่งเราเริ่มจะโตแล้วก็มีความคิดด้านอุดมการณ์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่นั้นในขณะนั้นวัยรุ่นนี้ทุกอย่างอยู่ในแง่ดีหมด”

กิจกรรมทางการเมืองของผู้ถูกสัมภาษณ์ที่เข้าร่วมในขณะที่เป็นนักศึกษา คือ การเข้าร่วมในกลุ่มหัวรุนแรงฝ่ายซ้ายและการไปชุมนุมทางการเมืองต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งความสนใจไปยัง

ความไม่ชอบธรรมของตัวผู้นำประเทศ "ในช่วงที่เรียนคือช่วงที่เป็นยุคนั้น เมืองค่อนข้างจะมีปัญหา มีปัญหาเกี่ยวกับ เรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง ระบบการบริหารของผู้นำต่าง ๆ" ซึ่งในฐานะที่เป็นนักศึกษา ผู้ถูกสัมภาษณ์มองบทบาทรื้อถอนในขณะนั้นว่า "ตำรวจในช่วงนั้นกับเราจะเป็นฝ่ายที่อยู่ตรงกันข้ามกับเราตลอดเวลา" โดยมีความรู้สึกต่อตำรวจว่า "ตำรวจต้องเป็นเครื่องมือของรัฐในการที่จะดำเนินการกับพวกเราซึ่งดำเนินการขัดกับรัฐบาล" ผู้ถูกสัมภาษณ์ในขณะนั้นมีกิจกรรมทางการเมืองซึ่งต้องปิดบังและผิดกฎหมายซึ่งรัฐบาล เรียกว่าพวกฝ่ายซ้าย แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์ใช้คำเรียกตัวเองว่า "ไม่ทุนนิยม"

การอบรมกล่อม เกลาในมหาวิทยาลัยขณะนั้น นอกจากจะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เปลี่ยนแปลง ค่านิยมและทัศนคติไปในทางสังคมนิยมที่สอดคล้องกับกลุ่มแล้วยังให้แง่คิดด้านอื่น ๆ แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ อีกหลายประการ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า "มีการมองภาพปัญหาต่าง ๆ ในทัศนะที่กว้างขวาง และมีเหตุผลอะไรก็ตาม ผลต้องมาจากเหตุ สภาพบ้านเมืองที่มันวุ่นวายอยู่มีมันมาจากอะไร เราสามารถจะมองเห็นปัญหาแล้วก็แยกแยะได้กระจ่างขึ้นกว่าตอนที่ไม่ได้เรียนแต่ละเรื่องนั้น" และยังสามารถเรียนรู้หลักการปกครองจากมหาวิทยาลัยด้วย คือ

"สมัยที่เรียนมหาลัยเป็นคนที่ชอบทำกิจกรรม กิจกรรมเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการปกครองบังคับบัญชาลูกน้องได้ โดยการรู้จักที่จะเอาใจเค้ามานำใจเรา การปกครองเนี่ยต้องมีทั้งพระเดชพระคุณรู้จักเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา เข้าใจปัญหาของผู้บังคับบัญชา ซึ่งปัจจุบันมันก็ได้ผลโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองปัญหาของประชาชนต่าง ๆ ผู้ที่เข้ามาแจ้งความกับเราหรือผู้ที่เราต้องไปติดต่อกับ เขาก็สามารถจะเอามาใช้ได้ ซึ่งทำให้เราเข้ากับชาวบ้านได้ดี ซึ่งเป็นผลทางด้านการข่าวก็ดี หรือว่าในเรื่องสายงานหรือการรายงานต่าง ๆ เนี่ยจะได้ผล"

เมื่อ เป็นนักศึกษาศึกษาปีสุดท้ายผู้ถูกสัมภาษณ์เริ่มคิดถึงชีวิตในอนาคตและได้เริ่มมองอาชีพตำรวจและปลัดอำเภอ

"รัฐศาสตร์การปกครอง ถ้าจบออกมาก็คงเป็นปลัดอำเภอ และหน่วยราชการต่าง ๆ ในช่วงที่เรียนที่คาดไว้เกี่ยวกับการเมืองก็ดี ทางด้านประชาชนก็ดี และจิตใจของตัวเองมีแนวโน้มมาทางตำรวจกับปลัดก็เลยเริ่มสนใจตำรวจตั้งแต่ตอนที่เรียน"

และกล่าวถึงอุดมคติก่อนจะออกจากรั้วมหาวิทยาลัยว่า

"มีความคิดว่าไ้อการที่เรา เรียนมหาวิทยาลัยได้มีส่วนหนึ่งมันมาจากภาษีของชาวบ้าน เขาอย่างน้อยชีวิต เราส่วนหนึ่งควรได้ตอบแทนเขา ทำประโยชน์ให้แก่สังคมมันไม่แง่ใดก็แง่หนึ่ง"

ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จนครบ 4 ปี ก็สำเร็จการศึกษา ซึ่งเมื่อจบออกมาแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เข้าทำงานภาคเอกชนอยู่เป็นเวลา 1 ปี ก่อนที่หันเหชีวิตมาเป็นตำรวจ โดยผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงชีวิตในช่วงดังกล่าวว่า "ตอนผมเรียนจบแล้วก็มาทำงานบริษัท ตอนที่จบมาใหม่ ๆ ปริญญารัฐศาสตร์เนี่ยมันไม่ใช่ปริญญาทางยอดเฉพาะอย่าง มันไม่เหมือนจบนิติศาสตร์มาจะทำงานอะไรก็ได้ไป เรียนต่ออะไรก็ได้ ส่วนรัฐศาสตร์เนี่ยมันรวม ๆ ฉะนั้นในช่วงแรกก็เสียเวลากับการหางานขณะเดียวกันประกอบกับใช้เวลาที่ว่างเนี่ยเป็นเซลล์ขายเกี่ยวกับเครื่องครัวก็ได้มีการพบปะกับคนในระดับต่าง ๆ เป็นเวลานานพอสมควร จนกระทั่งสมัคร เข้าทำงานบริษัท เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลทำหน้าที่รับสมัครคน เข้าทำงาน"

เมื่อทำงานบริษัทได้ประมาณ 1 ปี ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มาสมัครสอบ เป็นนายตำรวจ จากบุคคลที่จบปริญญาตรีวุฒิ น.บ. ร.บ. และสามารถสอบ เข้าได้ จึงได้ถูกส่ง เข้ามาอบรม ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจระยะหนึ่ง เพื่อถูกกล่อม เกลาด้วยค่านิยมและทัศนคติที่เป็นตำรวจ หลาย ๆ อย่าง ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงสิ่งที่ถูกอบรมว่า

"ที่จำได้อยู่ทุกวันนี้ก็จำได้ว่าทำให้เรารู้ถึงการมีระเบียบวินัย การรับผิดชอบและก็รู้จักที่จะปรับตัว"

ในการอบรมสั่งสอนที่ได้รับนั้นมีวิธีการที่ใช้การหล่อหลอมด้วยระเบียบวินัยและการลงโทษอย่างเด็ดขาด เป็นหลักสำคัญ ซึ่งผู้ถูกอบรมจะต้องปรับพฤติกรรมและปรับค่านิยมกับทัศนคติให้สอดคล้องกับระบบให้ได้ และผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงการปรับตัวในครั้งนั้นว่า

"ในช่วงแรกนี้ต้องปรับตัว คือ ต้อง เปลี่ยนจากระบบหนึ่ง เข้าอีกระบบหนึ่งแต่หลังจากอยู่ได้ช่วงสัก เวลาหนึ่งก็สามารถปรับตัวได้ดีและเห็นว่า เขามี เหตุผลไม่ทำตามอารมณ์ถ้าทำตามอารมณ์จะไม่มีใครยอม ถ้าทำตาม เหตุผลก็ต้องยอมรับ"

สำหรับ เหตุผลของการถูกปกครองที่เข้มงวดและเหน็ด เหนื่อย ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ยอมรับในครั้งนั้นก็คือ "ก็ เรื่องเกี่ยวกับระเบียบวินัย การรับผิดชอบต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้ความพร้อมเพรียงในหมู่คณะ เกี่ยวกับแสดงลักษณะของผู้นำที่ดีหรือผู้ตามที่ดี หรือผู้ได้บังคับบัญชาที่ดี ส่วนใหญ่จะเป็นการรับคำสั่งผู้ที่ เป็นผู้นำควรมีการออกคำสั่งที่เหมาะสม"

ผู้ถูกสัมภาษณ์หลังจากจบการอบรมแล้วได้ฝึกงานในสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร ระยะหนึ่ง ก่อนที่จะได้รับการแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งรองสารวัตรที่จังหวัดบุรีรัมย์ และได้ใช้ชีวิตรับราชการอย่างพลิกความคาดหวัง ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุป ในบทนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมอยู่ 2 ระยะ ในระยะแรกคือ ระยะที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์รับพฤติกรรมและความเชื่อให้เข้ากับกลุ่มที่สังกัดคือ เป็นนักศึกษากลุ่มความคิดรุนแรงนิยมฝ่ายซ้าย โดยเปลี่ยนจากชีวิตวัยเด็กที่ไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองมา เป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างมากในวัยศึกษา และในระยะที่ 2 เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์สอบ เข้า เป็นนายตำรวจได้ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ต้องปรับตัว เองอีกครั้งหนึ่งจากชีวิตพลเรือนที่อยู่ชั้วด้านหนึ่ง และ เคยมองเห็นตำรวจ เป็นฝ่ายตรงข้ามมา เป็นอีกชั้วหนึ่งซึ่งมีพฤติกรรมประจำวันอย่างตำรวจมีค่านิยมและทัศนคติใหม่ตามที่กรมตำรวจต้องการ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ก็สามารถปรับ เปลี่ยนได้ เป็นอย่างดี และพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติ ในชีวิตราชการต่อไป

บุคคลที่ 4 :

ชีวิต ในช่วงก่อน เข้ารับราชการของผู้ถูกสัมภาษณ์ที่จะศึกษานี้ เป็นช่วงที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ เข้า เรียน ใน โรงเรียนเตรียมทหารและโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งสถาบันทั้งสองแห่งได้อบรมกลุ่ม เวลาผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีการปรับ เปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติ เติม ไป ในทางที่สอดคล้องกับค่านิยมและทัศนคติของสถาบัน ทั้งนี้แบบของพฤติกรรมที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับรู้และแนวความคิดต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดได้เป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนความประพฤติกับทัศนคติที่ได้รับ เอาไว้ เพราะมีความขัดแย้งกับระบบ ทั้งนี้จะได้กล่าวให้ เห็นถึงปัจจัยที่เป็นตัวถ่ายทอดต่าง ๆ กับกระบวนการ เปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติที่ เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

ผู้ถูกสัมภาษณ์ในวัย เด็กได้ตั้งความหวังที่จะสอบ เข้า โรงเรียนเตรียมทหารให้ได้ เนื่องจาก เป็นทางอยู่รอด เพื่อจะได้มีอาชีพส่วนหนึ่งกับการได้รับอิทธิพลทางค่านิยมและทัศนคติ จากสิ่งแวดล้อมของสังคมทหารและครอบครัวอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ตั้งความหวังว่าจะ เป็นตำรวจหรือทหารอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ

"มีทางเดียวถ้า เข้าโรงเรียนเตรียมทหารได้ก็ เข้าเป็นทหารบกได้ ทหารเรือก็ได้ ทหารอากาศก็ได้ ตำรวจก็ได้ แล้วก็จบมานับมีงานทำเลย เป็นงานราชการด้วย ตอนนั้นได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวด้วย ประกอบกับความบีบคั้นทางครอบครัวไป เรียนมหาลัยไม่ได้ ค่าใช้จ่ายนี่มันน้อย เบิกได้"

ปรากฏว่าผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถสอบ เข้า โรงเรียนเตรียมทหารได้ด้วยคะแนนที่สูง จนได้รับตำแหน่งหัวหน้าตอนที่ 3 มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและความรู้ที่จะฝึกอบรมและ เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ เข้าเรียนในโรงเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 1 ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เริ่มรู้จักกับระเบียบวินัย ซึ่งเป็นกรอบของพฤติกรรม เป็นครั้งแรก

"พอเข้าได้ ชั้น 1 มีสิทธิเท่ากับศูนย์ทำอะไรต้องภายใต้ระเบียบคอนอยู่เตรียมทหาร เข้าไปไม่รู้เรื่องรู้อะไรหรอก"

การอบรมกลุ่ม เกลาให้ เป็นคนมีระเบียบวินัยและเกิดการยอมรับนั้น เริ่มจากสิ่ง เล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อนไปสู่เรื่องที่ใหญ่

"ก็ขีตรองเท้า อันดับแรกตรวจเครื่องแต่งกาย รองเท้าไม่มันโคน เครื่องหมาย ไม่มันโคน"

และผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เห็นแบบอย่างที่ดีไปพร้อมกัน โดยกล่าวถึงแบบพฤติกรรมที่มี ความประทับใจว่า

"พูดถึงนักเรียนปกครองที่ประทับใจเนี่ยดู ๆ แล้วมีคล้าย ๆ กัน คือ นักเรียนปกครอง จะต้องมีความประพฤติดี แต่งตัวเรียบร้อยถูกระเบียบรองเท้ามันวับ เครื่องหมายมันวับ เราทำ ไม่ได้ถึงขั้นนั้น ถ้ามดูแล้วพวกนี้ไม่ทำอะไรวัน ๆ ขีตเครื่องหมายรองเท้า นักเรียนปกครองที่ จำได้ก็มีลักษณะที่แก่ เป็นกันเองหน่อยแก่ไม่ค่อยจกเท้าไหร่ คือไม่ดูมาพูดมาคุยด้วย หยอกล้อ เล่นสนุก ๆ สั่งลงโทษอย่างมากมายก็ยึดพื้น 30 แต่คนอื่น ๆ ก็เฉย ๆ มียอมรับอย่างเดียวเรื่อง การปฏิบัติตัวลักษณะทหารดี การเดินองอาจผึ่งผาย"

การกลุ่ม เกลาเพื่อ เป็นกลไกของรัฐที่ดี จำเป็นต้องถูกขัดเกลาภายใต้การปกครอง ที่มีกฎเกณฑ์ เครื่องครัด การฝึกทางร่างกายที่หนักเพื่อปรับพฤติกรรมและความ เชื่อของสมาชิก ให้ถูกหล่อหลอม เป็นแบบเดียวกัน แต่พร้อม ๆ กับความกดดันด้านระเบียบวินัย ระเบียบบางอย่าง ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็มีได้ยอมรับ เช่น ขณะ เป็นนักเรียนใหม่ผู้ถูกสัมภาษณ์แอบสูบบุหรี่และถูกจับได้ ทำให้ ถูกข่มและถูกปลดจากการ เป็นหัวหน้าตอน ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ชอบการขีตรองเท้าและ เครื่องหมาย ซึ่งทำให้ถูกลงโทษเสมอ ๆ นอกจากนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ยังแอบหนี เทียบบ่อยครั้ง ซึ่งทำให้ผู้ถูก สัมภาษณ์ถูกตัดคะแนนความประพฤติ เพราะความตึกคะนองเหล่านั้น

"ผมโดนตัดแต้มปี 1 โคนไปเกือบตก ปี 2 โคนทีลหับน เราก็ยอมรับฟังเขาบ้าง ดีไม่ดีเราไม่รับรู้ตอนนั้นขออย่างเดียวเรื่องโทษสนุกล่ะ เอา"

แต่ เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ออกมารับราชการแล้ว มองย้อนกลับไปทบทวน เหตุการณ์ในครั้งนั้น ทำให้ เข้าใจว่าสิ่งนั้นได้สอนให้ เห็นถึงบางสิ่งบางอย่าง

"ผมมองย้อนไปพบถึงรู้ว่า การที่จะให้คนรับราชการก้าวหน้าต้องปฏิบัติให้เข้ากับ ผู้บังคับบัญชาได้ก่อน"

ระหว่างที่เป็นนักเรียน ผู้ถูกสัมภาษณ์ที่ได้รับการอบรมจากนักเรียนรุ่นพี่ ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมากกว่าผู้บังคับบัญชา

"ผมเข้าไปปี 1 ตอนอยู่เตรียมทหาร รู้สึกว่ารุ่นที่เขาคงจะถ่ายถอดสิ่งดี ๆ ให้ก็ความรักกันในหมู่เพื่อนฝูงส่วนมากรุ่นพี่จะ เน้นความสามัคคีแล้วก็การปฏิบัติตามคำสั่งนักเรียนชั้นสูงซีเนียร์ดี คือสำหรับรุ่นพี่ที่เราตั้งไว้ก่อนว่าการที่เขาสั่งอะไร เขาหวังดีกับเรา เราให้ความเชื่อไว้ก่อนแต่ว่าเราก็มียุทธผลของเรา"

ซึ่งความเชื่อถือในรุ่นพี่นี้เมื่อรับราชการแล้ว เป็นที่น่าสังเกตุว่าจากการทำงานทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ เปลี่ยนทัศนคติใหม่โดยกล่าวว่าใช้ไม่ได้กับตำรวจทุกคน เพราะรุ่นพี่บางคนก็ไม่ปฏิบัติต่อรุ่นน้องด้วยความบริสุทธิ์ใจหรือหวังดี

เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์จบจากโรงเรียนเตรียมทหารผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถ เลือก เข้า เรียนต่อที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ เหตุผลส่วนหนึ่งของการเลือก เหล่าตำรวจมาจากประสบการณ์ในวัยเด็กซึ่ง เคยถูกคนร้ายกล่าวหาว่าฆาตและอีกส่วนหนึ่งคือค่านิยมของครอบครัวและโรงเรียนเตรียมทหาร

ชีวิตในโรงเรียนนายร้อยตำรวจทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับการปรับค่านิยมกับทัศนคติบางประการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการย่ำสิ่งที่ได้รับการกล่อม เกลาต่อเนื่องมาจากโรงเรียนเตรียมทหารซึ่งอาจสัง เกตและอนุมานได้จากการยอมรับและไม่ยอมรับในสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

"อุดมคติตำรวจปฏิญาณทุกวัน เคารพ เอื้อ เพื่อต่อหน้าที่ ผมว่ามัน เป็นสิ่งที่ดีแต่พูดถึงมัน เป็นลักษณะที่ให้ เรายึดมั่นในความถูกต้อง เราต้องทำงานนะกรุณาปราณีต่อประชาชนผมไม่รู้ว่าจุดประสงค์ความเป็นมาของคำขวัญเนี่ยใคร เป็นคนตั้งนะแต่พูดแล้วยังแคบ งานตำรวจเนี่ยอุดมคติ 10 ข้อ ถ้าทำได้มันก็ดีแต่มันน้อยไป อย่างอดทนต่อความ เจ็บ ใจผมว่ามัน เกิน ไปแต่มันก็ดีนะ เรา มีความอดทนแต่บางครั้งบางลักษณะ เราก็กินไม่ได้"

โดยทั่วไปผู้ถูกสัมภาษณ์ยอมรับว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในเรื่องพฤติกรรม ตัวอย่าง เช่น

"เรื่องระเบียบวินัยก็ดีขึ้น ก่อนนี้ผม เป็นคนอยู่ง่าย ๆ เรียบ ๆ ไม่ค่อยพิถีพิถันเรื่อง การแต่งกายมีระเบียบเรียบร้อยใส่ เสื้อผ้าสะอาด การจัดระเบียบตู้ยี่นรองเท้าทำให้ผม เปลี่ยนแปลง ในทางที่ดีขึ้น"

แต่พร้อมกับการยอมรับและ เปลี่ยนพฤติกรรม บางอย่างผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ไม่ยอมรับ เช่น การไม่มี เสรีภาพ หรือการถูกบังคับ ฯลฯ

และการปกครองบางลักษณะที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกขัดแย้งคือ การถูกบังคับโดยไม่มีเหตุผล

"ความกดดันมีอย่าง เดียวคือถูกรุ่นพี่ปรับปรุง แต่รุ่นผมไม่มีปฏิกิริยาไม่ว่าถูกลงโทษอย่างไร จะมีเหตุผลเราก็ไม่มีปากเสียง ก็เก็บความรู้สึกแล้วเราก็พูดกันในหมู่เพื่อน มาพูดคุยกัน เฮ้ยนี่ไม่ถูกเราจะบอกผู้ช่วยว่ารุ่นพี่ทำไม่ถูกจ้ะ ๗ เราทนได้แต่ที่มันเกินแล้วนะที่เราบอกรุ่นพี่ ๓ ๔ มาปลุกไปไม่ผิดอะไรสั่งลงโทษแล้วบอกว่าฝึกกำลังใจ ถ้าเขาทำไม่ถูกกับเรา เราทำไปก่อนแล้วค่อยมาบอกทีหลัง จากจุดนี้มันก็ต่ออย่างทำให้เรา เพื่อนฝูงรักกัน เสริมสร้าง กลับ เป็นส่วนดี"

แต่ในที่สุดผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ เชื่อว่าการถูกปกครองโดยการได้รับความกดดันจากโรงเรียน มีผลต่อชีวิตราชการ และจะมีความแตกต่างกันกับผู้จบจากมหาวิทยาลัย

"แตกต่างกันแน่นอน เคยประสบมาอย่างคนที่ไม่ได้ได้รับความกดดันมา เจอปัญหาอย่างเรานะ ก็ทำไม่ได้ บางคนอาจไม่ได้ได้รับความกดดันจากโรงเรียน แต่อาจไปมีประสบการณ์จากที่อื่นมา เขามีความคิดในการแก้ปัญหาที่ทำได้ก็มี คนที่ไม่มีความอดทน เขาจะแก้ปัญหาไม่ได้"

และเชื่อว่าการยอมรับต่ออำนาจครั้ง เป็นนักเรียนจะไม่ทำให้ เป็นคนยอมรับอำนาจของผู้บังคับบัญชาแม้จะสั่งให้ทำในสิ่งที่ผิด เพราะทุกคนมีสิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามได้ นอกจากนี้ความกดดัน ยัง เป็นพื้นฐานของการใช้เหตุผลในการปกครอง เพราะ เคย เป็นผู้ถูกปกครองมาก่อน และยังทำให้ เข้าใจว่าผู้บังคับบัญชาแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เพราะบางคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ บางคนก็แสดงความคิดเห็นไม่ได้

ผู้ถูกสัมภาษณ์ เมื่อเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1 เป็นคนที่รักเพื่อนฝูง ชอบสนุก และไม่ชอบอยู่ภายใต้การบังคับ ดังนั้น เมื่ออยู่ในกรอบที่เคร่งครัดผู้ถูกสัมภาษณ์จึงมักจะฝ่าฝืนอยู่เสมอ ๗ ทำให้ถูกตัดคะแนนความประพฤติจนต้องตกซ้ำชั้น 1 ปี และส่วนหนึ่งของความผิดมาจากเพื่อนฝูงที่ชักชวนให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฝ่าฝืน หรือเพราะความรักเพื่อน ตลอดเวลาผู้ถูกสัมภาษณ์มีค่านิยมที่ให้ความสำคัญต่อกลุ่มเพื่อนอย่างสูง เช่นเดียวกับ เมื่อวัยเด็กและได้กล่าวถึงพื้นฐานของแนวความคิดนี้ว่า "ที่ผมทำอย่างนี้ที่ผมก้าวเข้ามาในวงราชการมัน เป็นการเรียนรู้ตั้งแต่เด็กว่า ถ้าหากเราอยู่คนเดียวแล้วไม่ได้ จากประสบการณ์พ่อแม่เคยเล่าให้ฟังตอนเด็ก ๗ มันก็เลยคิดว่า ถ้าเราจะสร้างฐานให้ตัวเองเราก็ต้องสร้างฐานแบบลักษณะจากคนข้างเคียง เราก่อนเพื่อผลของรุ่นข้างหน้าก็ 모르เหมือนกันว่ามันจะออกมารูปไหน แต่เราก็ทำในสิ่งที่ดีไว้ก่อนคือ เป็นมิตรกับทุกคน" ดังนั้น การแสดงออกต่อเพื่อนของผู้ถูกสัมภาษณ์ในวัยนี้จึงมีอย่างสูงโดยมีคติว่า "มีทุกข์ร่วมทุกข์

มีสุขร่วมสุข” ซึ่งรวมทั้งมีการหนีเที่ยว การขโมยไขพะโล้จากโรงอาหาร ขโมยไอศกรีม และ แม้แต่ช่วยเพื่อนให้สอบได้โดยเอาตัวเองเข้าไปเสี่ยง และทุกครั้งที่มีการสอบผู้ถูกสัมภาษณ์ยอมรับผิดแต่เพียงผู้เดียวแทนเพื่อนทุกคน การแสดงออกถึงความรักเพื่อนส่งผลต่อมา เมื่อรับราชการ “มันคล้าย ๆ กับวีรกรรมที่ทำไว้มันก็ส่งผลมาจนถึงทุกวันนี้เพราะแบบผมไปไหนถ้าเพื่อนฝูงเจอเพื่อน ๆ ต้องรีบมาพูดคุยมันตอบแทนกันไปได้” ความจริงในข้อนี้ปรากฏว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เป็นกรรมการรุ่นของทั้ง นักเรียนเตรียมทหารและนักเรียนนายร้อยตำรวจตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแม้วิธีการแสดงออกและการเข้าถึงเพื่อนของผู้ถูกสัมภาษณ์จะเป็นเรื่องที่แปลก แต่ก็กลับปรากฏว่าวิธีการดังกล่าวได้รับความรักความศรัทธาจากเพื่อนอย่างสูง¹ ข้อเท็จจริงที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนก็คือ ผู้ถูกสัมภาษณ์มีฐานะยากจนและได้ยศจ่ากว่าเพื่อน ๆ แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ไม่เคยขัดที่จะช่วยเหลือเพื่อนหรือส่วนรวมและช่วยเหลือด้วยความเต็มใจทุกครั้ง

ในด้านการศึกษาระหว่าง เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ความสนใจวิชาภาษาอังกฤษมากที่สุด ส่วนวิชาอื่น ๆ เช่นกฎหมาย การบริหาร จิตวิทยา สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์ เป็นสิ่งที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ความสนใจรองลงมา ความรู้ที่ได้จากการเรียนได้ก่อทัศนคติต่อการรับราชการในรูปแบบอุดมคติ เช่น ระบบคุณธรรม และการใช้เหตุผล ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่มีอยู่จริงในการรับราชการและสร้างความคับข้องใจแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ในเวลาต่อมา ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อจบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจแล้ว ตั้งใจจะสมัครไปอยู่ตระเวนชายแดน แต่ผิดหวัง เพราะไม่มีการแต่งตั้งในรุ่นนั้น

“ผมจบมาผมคิดว่าจะสมัครไปชายแดนแล้วผมจะไป เรียนปริญญาโท เพราะว่าตอนที่ผมสอบได้แล้วที่นี้เค้า ก็กะว่าไปอยู่ชายแดนได้ค่าปีกรั่ม สมัยเป็นนักเรียนผมไม่มีเงินใช้เลย เงินประจำเดือนได้เดือนละ 90 บาทก็คิดว่าจบมาจะเรียนปริญญาโทต่อ แต่ชายแดนที่สมัครไปแล้วไม่ได้ก็ถูกแต่งตั้งมาลงพลับพลาไชย”

ชีวิตการรับราชการของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ย้ายไปมา ในนครบาลหลายแห่งและมีความกดดันในอาชีพค่อนข้างสูง ซึ่งจะได้อธิบายถึงในบทต่อไป

โดยสรุปแล้วชีวิตในช่วงวัยหนุ่มซึ่งอยู่ในสถาบันการศึกษานั้นจะเห็นได้ว่า สถาบันการศึกษาของโรงเรียนเตรียมทหาร และโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้สร้างขารยอมรับค่านิยม

¹ ปรากฏภายหลังจากต่อมาในช่วงชีวิตราชการว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับการช่วยเหลือและอุ้มชูจากเพื่อนฝูงเป็นพิเศษ โปรดดูชีวิต เมื่อรับราชการประกอบ.

และทัศนคติต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีในบางลักษณะคือ ไม่ชอบการถูกบังคับและ ความขัดแย้งต่อคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ไม่มีเหตุผล ซึ่งครั้งนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์ยอมปฏิบัติตามแต่ไม่มี ความคิดเห็นคล้อยตามว่า เป็นสิ่งที่ชอบธรรม ทั้งนี้จะเห็นต่อไปว่าทัศนคติในเรื่องนี้ได้แสดงออก โดยชัดเจน เมื่อปฏิบัติราชการและขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกล่อม เกลาใน ช่วงนี้ได้แก่ นักเรียนผู้บังคับบัญชา นักเรียนรุ่นพี่ ระบบอาวุโสในโรงเรียน กลุ่มเพื่อนร่วมรุ่น และการกล่อม เกลาที่ได้จากการศึกษา ซึ่งได้รับ เปลี่ยนผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มีความพร้อมที่จะ เป็น กลไกของรัฐที่ดีในระดับหนึ่ง

กลุ่มที่ 2 ผู้ถูกสัมภาษณ์ในระดับ สารวัตร - รองผู้กำกับการ ซึ่งมียศระหว่าง พ.ต.ต. - พ.ต.ท. จำนวน 4 คน คือบุคคลที่ 5 - 9 ตามลำดับดังนี้

บุคคลที่ 5 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์ผ่านชีวิตในวัยเด็กจากสังคมต่างจังหวัด ด้วยประสบการณ์ที่ต้องต่อสู้ กับความกดดันต่าง ๆ ด้วยตัวเองเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมต้นแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความตั้งใจที่จะ เข้าเรียนมหาวิทยาลัย เพื่อ เป็นแพทย์ แต่เนื่องจากผู้ถูกสัมภาษณ์มีทัศนคติที่ให้ความสำคัญต่อการ ศึกษายและกีฬามากกว่าการเรียน ฉะนั้นจึงทำให้การเรียนอ่อนและไม่สามารสอบ เข้ามหาวิทยาลัย ได้ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เปลี่ยนทัศนคติจากเดิมมาตั้งใจที่จะ เป็นตำรวจเมื่อ เข้ามาอยู่กรุงเทพฯ และได้ เห็นตัวอย่างจากผู้อื่น ความตั้งใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ทำให้ต้อง เพียรพยายามสอบอยู่หลายครั้งจน ประสบความสำเร็จ ชีวิตในช่วงนี้เป็น การนำกระบวนการ เปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติของ ผู้ถูกสัมภาษณ์ครั้ง เป็นนักเรียนพลตำรวจ และนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งถูกกล่อม เกลาจนมี ค่านิยมและทัศนคติที่สอดคล้องกับอาชีพตำรวจ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อจบชั้นมัธยมปลายได้พยายามสอบ เข้ามหาวิทยาลัย แต่ไม่สามารถสอบได้ จึงเปลี่ยนแนวทางด้วยเหตุผลดังนี้

"จบ ม.ศ.5 แล้วเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ก็เลยตัดสินใจมาเป็นตำรวจ เพื่อเดินทาง มาเป็นตำรวจโดยที่ว่าจะไม่ต้องใช้เงินที่บ้าน ก็กะว่าเป็นตำรวจไปด้วยแล้วก็พยายามสอบ เข้า โรงเรียนนายร้อยไปด้วย ถึงเข้าโรงเรียนนายร้อยไม่ได้เรียนอะไรไปก็มีอาชีพไม่ต้องพึ่งที่บ้าน ใช้วิธีพึ่งตัวเองมากกว่าพึ่งคนอื่น"

"เมื่อเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ แล้วผมเข้าอะไรไม่ได้แล้วก็ไม่มีงานทำผมก็แม่มือขอแม่ แม่ก็ให้ได้บ้างไม่ได้บ้างทำให้ผม เกิดความรู้สึกว่าถ้า เกิดไม่มีแม่ผม เนี่ยผมคงแม่ผมต้องพึ่งตัวเอง

ก็ตัดสินใจเข้าตำรวจเพราะดูรุ่นพี่ ๆ ที่มาจากบ้านนอกด้วยกัน เขาก็เป็นตำรวจไปเรียน
 ธรรมศาสตร์ไป ไปอยู่วัดก็มี เข้าเรียนโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ก็มี ผมเลยตัดสินใจเข้า
 เป็นตำรวจซะอย่างน้อย ๆ ก็มีที่อยู่อาศัยละ”

ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถสอบเข้าโรงเรียนพลตำรวจได้เมื่อปี พ.ศ.2510 และออก
 รับราชการที่สถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง ตำแหน่งลูกแถว ซึ่งได้เรียนรู้ชีวิตของตำรวจ
 ชั้นผู้น้อยและยุทธวิธีต่าง ๆ ของตำรวจในการเข้ากับประชาชน และสิ่งหนึ่งที่สำคัญอันถือเป็น
 หลักการของผู้ถูกสัมภาษณ์คือ การใช้การประชาสัมพันธ์และการรับใช้ประชาชนมากกว่าการ
 วางตัวเป็นนายด้วยสิ่งนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่าทำให้ประชาชนศรัทธาด้วยความจริงใจและสิ่งนี้
 กินไม่มีวันหมด ชีวิตในโรงเรียนพลตำรวจเป็นช่วงเวลาอันสั้น ซึ่งกลม่อมเกลาด้านระเบียบ
 วินัยมากกว่าปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติการเป็นตำรวจในมุมกว้าง ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อผ่านโรงเรียน
 พลตำรวจมาแล้วก็ตั้งใจเสมอว่าจะต้องสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ได้ ความพยายาม
 ของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้บรรลุผลเมื่อสอบเข้าถึง 3 ปี และได้เริ่มเรียนรู้อีกมุมหนึ่งของการเป็น
 นายตำรวจคือ คุณสมบัติพิเศษประจำตัวหรือที่เรียกว่า “เส้น”

“ผมจบโรงเรียนพลตำรวจก็สอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจอีก 3 ครั้ง ครั้งที่ 3
 ถึงได้ ครั้งแรกได้สำรองอันดับ 1 ครั้งที่ 2 ได้สำรองอันดับ 2 ครั้งที่ 3 ได้ แต่ผมคิดว่าผม
 ไม่ได้ตกอะไรนะผมตกเส้นมากกว่า รุ่นที่ผมสอบ ๆ บางคนตกอะไรต่าง ๆ เเย่ก็มีเทิร์นเข้ามา
 สอบใหม่ซึ่งก็ไม่น่าเป็นไปได้”

ผลจากความเชื่อว่า “ตกเส้น” ในครั้งนั้นทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่พอใจระบบอุปถัมภ์
 ที่สามารถให้ลูกนายตำรวจผู้ใหญ่ระดับกรมตำรวจบางคนสอบ เข้าได้แม้จะมีข้อบกพร่องมากกว่า
 ผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยได้รับการช่วยเหลือจากคะแนนสัมภาษณ์อย่างสูง และเมื่อรู้ว่ามีมีการพิจารณา
 คะแนนคุณสมบัติพิเศษหรือเส้นกันด้วยแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์จึงหาทางออกด้วยการวิ่งหา “เส้น” ด้วย
 ก่อนที่จะสอบ เป็นครั้งที่ 3

“ผมได้เพราะอะไร พ.ต.อ. น. เขาเป็นผู้กำกับโรงเรียนนายร้อยฯ ผมเป็น
 สายลับของพระราชวัง พ.ต.ท. ช. เขาเป็น สวส. เขาก็รู้จักกันเพราะทำปริญญาโทเมืองนอก
 เจอกัน เขาก็เลยพาผมไปฝากกับผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อย แกก็สอบถามผมเรื่องนักมวย
 ถามความรู้รอบตัวตามเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ พอทำทำจะตอบไม่ได้แกรีบเปลี่ยนคำถามเลย ผมก็
 สอบได้ในป็นั้นเพราะช่วยคะแนนสัมภาษณ์ผม”

เมื่อเข้า เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจแล้วได้ตั้งใจที่จะ เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ
 (นรต.) ที่ดี

"คิดอย่างเดียวว่าทำยังไงผมถึงจะได้เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ดี อยากรเป็นนักเรียนที่ดี เพราะอยากเป็นนายตำรวจที่ดีนะ เพราะตอนเป็นพลตำรวจตอนสอบตอนอะไรก็เห็นสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ ตั้งใจไว้ลำบากแคไหนถูกแกล้งแคไหนผมจะทน ผมจะจบโรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ได้ เพราะอะไร เพราะถือเป็นโรงเรียนเหล่าของตำรวจ เขา"

ผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะ เดิม เป็นคน "หัวแข็ง" และไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของใคร แต่ด้วยคำนิยามของสถาบันการศึกษาที่จะต้องฝึกนักเรียนนายร้อยตำรวจให้อยู่ในกรอบคำสั่ง ดังนั้นรูปแบบของการปกครองจึงออกมาในแบบที่ให้อำนาจผู้ปกครองอย่างสูงและสิ่งนี้ทำให้ผู้ถูกปกครองถูกความกดดันมาก ซึ่งในทัศนะของผู้ถูกสัมภาษณ์เห็นว่าการปกครองในลักษณะนี้ไม่ดี

"ไม่ได้เรื่องระบบบ้า ๆ บอ ๆ เห็นผู้ได้บังคับบัญชาเป็นเครื่องเล่นสนุกสนาน"

และเมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ยอมรับคำนิยามและทัศนคติของการใช้อำนาจเมื่อได้เป็นนักเรียนอาวุโส ผู้ถูกสัมภาษณ์จึงไม่เคยใช้ลักษณะเผด็จการ¹

"ผมไม่เคยชอบการทำโทษผิดก็ทำโทษไปตามผิด ไม่มีมาแกล้ง"

ความไม่พอใจการใช้อำนาจจากนักเรียนปกครองและนักเรียนอาวุโสในครั้งนั้น ส่วนหนึ่งอาจมีอิทธิพลมาจากการถูกลงโทษเดี่ยวหรือข้อมเดี่ยวอยู่เสมอ เพราะผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นคนหัวแข็ง ประกอบกับความดั่งของผู้ถูกสัมภาษณ์เองที่เป็นนักมวยมีชื่อเสียงในวงการมวยก่อนเข้าโรงเรียนนักเรียนนายร้อยตำรวจ ทำให้ถูกนักเรียนชั้นสูงกว่าเรียกอยู่เสมอ ชีวิตในช่วงนี้จึงทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจ เรื่องการถูกใช้อำนาจและการใช้อำนาจปกครองผู้อื่น เป็นอย่างดี พร้อม ๆ กับเข้าใจความรู้สึกของผู้ถูกปกครองและผู้ปกครองไปพร้อม ๆ กัน ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงสื่ออย่างหนึ่งของการสอนเรื่องอำนาจคือระบบการข้อมว่า

"ทำให้รู้จักฟังคำสั่งแล้วก็รู้ว่าใครมีอำนาจกว่าใคร ใครโตกว่าใคร"

ผู้ถูกสัมภาษณ์เริ่มยอมรับระบบอาวุโสของนักเรียนชั้นสูงกว่าถึงแม้ผู้นั้นจะมีอายุน้อยกว่า และยอมรับระบบรุ่นว่าสำคัญกว่าระบบอายุของสังคมภายนอก ซึ่งก่อนหน้านี้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่เคยยอมรับและมีปฏิริยามาโดยตลอด สำหรับนักเรียนปกครองที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ประทับใจนั้นมีลักษณะดังนี้

"มีเหตุมีผลสอนแบบผู้ใหญ่อะไรผิดก็ว่ากันตามระเบียบ พยายามสอน"

¹

ปรากฏว่า เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีอำนาจจริง ๆ โดยเป็นสารวัตรปกครองป้องกันของสถานีตำรวจนครบาลแห่งหนึ่งแล้วมีข้อน่าสังเกตว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์กลับเป็นผู้มีลักษณะเผด็จการและชอบการใช้อำนาจอย่างสูง โปรดดูชีวิตในช่วงที่รับราชการประกอบ.

ระบบการช่อมที่ดีในทัศนะของผู้ถูกสัมภาษณ์นั้นควร เป็นการช่อมที่ทำให้ผู้ถูกปกครอง
เข้าใจเจตนารมณ์ของความลำบากที่ได้รับ

“ต้องแถลงนโยบายโดยเคร่งครัดว่าระบบนี้ทำเพื่ออะไร สำคัญผู้ปฏิบัติทำตาม
เจตนารมณ์หรือ เปล่าหรือทำด้วยอารมณ์”

ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนอยู่ในโรงเรียนนายร้อยตำรวจอยู่ 4 ปี ก็สำเร็จการศึกษาโดยมี
ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ชีวิตในโรงเรียนโดยระบบการเรียนที่ให้ความรู้ทางวิชาการ
ควบคู่ไปกับวิชาชีพของตำรวจ ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น ขณะเดียวกับระบบการ
ช่อมก็ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่เคยยอมใครให้รู้จักระบบอาวุโส ระบบรุ่น และ
การยอมรับแบบธรรม เนียมของอาชีพตำรวจอย่างเคร่งครัด สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ได้จากปัจจัย
ในโรงเรียนก็คือการมีอุดมการณ์ของอาชีพตำรวจที่ต้องการจะ เป็นที่พึ่งของประชาชน ความเชื่อ
ในเรื่องเกียรติและชื่อเสียง

กล่าวโดยสรุป ผู้ถูกสัมภาษณ์จัดอยู่ในกลุ่มหัวแข็ง ไม่ยอมใครกลับมีลักษณะ เชื่อมั่นใน
ตัวเองสูง ชีวิตในช่วงนี้ได้ เปลี่ยนแปลงผู้ถูกสัมภาษณ์จากการ เป็นพลเรือนให้ยอมรับค่านิยมและ
ทัศนคติของอาชีพตำรวจ โดยมีปัจจัยที่ทำการกล่อม เกลาจากระบบของโรงเรียนตำรวจนครบาล
และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งฝ่ายการปกครองมีอิทธิพลอย่างสูงกว่าฝ่ายการศึกษา ฉะนั้นจึง
มีความประทับใจและใส่ใจในแบบวิธีการปกครองมากกว่า สำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ถูกแรงกดดัน
ดกย้อย่างหนักจากระบบการปกครองและระบบช่อม ซึ่งหล่อหลอมให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโลกทัศน์
เหมือนกลุ่มหัว ๆ ไปของรุ่น แต่ขณะเดียวกันความคุ้นเคยในการถูกใช้อำนาจนี้ปรากฏผลต่อมา
ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ เริ่ม เปลี่ยนจากการไม่ชอบการเผด็จการมา เป็นนิยมใช้อำนาจอย่างเผด็จการ เมื่อ
รับราชการแล้ว ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะเชื่อว่ามีอิทธิพลมาจากการกล่อม เกลาในช่วงนี้ ดังจะได้กล่าว
รวม ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติที่จะนำเสนอในบทต่อไป

บุคคลที่ 6 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเด็กชาวกองเทพา ซึ่งมีครอบครัวที่อบอุ่นและการศึกษาที่ดี สภาพ
แวดล้อมโดยทั่วไปทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เติบโตมา ในครอบครัวที่ดี เป็นพื้นฐาน เมื่อจบการศึกษาชั้นมัธยมต้น
ผู้ถูกสัมภาษณ์สนใจที่จะ เลือกเรียนต่อในโรงเรียนเตรียมทหาร และสามารถสอบ เข้าได้ในปีเดียว
ชีวิตในโรงเรียนเตรียมทหาร 2 ปีได้กล่อม เกลาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์พร้อมที่จะ เป็นผู้ที่อยู่ในระบบอย่าง
มีอุดมคติและพร้อมที่จะเสียสละ เมื่อจบจากโรงเรียนเตรียมทหารแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เลือกศึกษา

คือที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งมีค่านิยมและทัศนคติของอาชีพตำรวจถูกถ่ายทอดเข้ามาอีกด้วย
ด้วยวิธีการต่าง ๆ จำนวนมาก ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับอิทธิพลจากการกล่อมเกล่าในวัยนี้ให้มีความ
เชื่ออันเหมาะสมที่จะเป็นตำรวจที่ดีหลายประการ แต่ก่อนที่จะเป็นเช่นนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์
ก็ได้ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติมาแล้วอย่างค่อเนื่อง ซึ่งในบั้นนี้จะได้กล่าว
ถึงส่วนที่เกิดขึ้นในสมัยเป็นนักเรียนเตรียมทหาร (นตท.) และนักเรียนนายร้อยตำรวจ (นรต.)
ซึ่งมีสิ่งน่าสนใจดังนี้

เมื่อเป็นนักเรียนเตรียมทหาร ชีวิตประจำวันของผู้ถูกสัมภาษณ์ก็เริ่มเปลี่ยนไปจาก
พลเรือนเป็นชีวิตกึ่งทหาร มีทั้งการศึกษาภาคปกติและการปฏิบัติเพื่อฝึกฝนให้เป็นคนใน
เครื่องแบบที่ดี

"ผมก็ตื่นประมาณตี 5 ครึ่ง แล้วก็ถึงโรงเรียน 6 โมงกว่าเกือบจะโมงหนึ่ง แต่ว่า
ปี 1 ไม่ได้ ปี 1 ต้องถึงตี 5 ตี 5 ครึ่ง ต้องเข้าโรงเรียน 6 โมงเพราะว่าเขาบังคับให้
เข้าโรงเรียน 6 โมง ในโรงเรียนเขาก็มีการฝึกนิดหน่อยแต่ว่าปี 2 ไม่มี 8 โมงก็เรียนหนังสือ
ก็รู้สึกว่ายปี 2 เรียนกันจริงจังหน่อย ปี 1 นี่มันไม่ค่อยเรียนหรอกเพราะว่าไม่มีเวลาหลับ เป็น
ส่วนมาก ปี 2 นี่ก็เป็นปีที่ตัดสินใจการแยกเหล่าก็ทำอะไรก็ดี ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ พอย้ายเรา
ก็ทานอาหารเย็นก็ 3 โมงครึ่ง ก็มีวิชาทหารวิชาพลศึกษา หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องกิจกรรมของ
นักเรียนพอเย็นประมาณ 5 โมงก็เลิกก็กลับ"

ค่านิยมและทัศนคติของสถาบันแบบหนึ่งที่ถูกถ่ายทอดก็คือคำปฏิญาณตน

"ข้าพระพุทธเจ้าจะรักษามรดกของพระองค์ท่านไว้ด้วยเลือด อันนี้เป็นคำปฏิญาณ
ต่อหน้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ แล้วก็รักษาระเบียบวินัยรักอะไร มีเยอะแยะไปหมด"

คำปฏิญาณเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ยึดถือในแบบอุดมคติของนักเรียนเตรียมทหาร ซึ่งอาจยึดถือ
แตกต่างกันในแต่ละบุคคล บางลักษณะที่นำมาปฏิบัติได้ก็จะมีผลต่อค่านิยมและทัศนคติในการรับ
ราชการต่อมา คำปฏิญาณบางลักษณะที่ปฏิบัติไม่ได้หรือเป็นนามธรรมสูงก็อาจเป็นเพียงเครื่อง
เตือนใจของนักเรียนเตรียมทหารเท่านั้น และคำปฏิญาณในบางครั้งก็ถูกแปลงเพื่อล้อเลียน เช่น
"คือมีผู้หมวดใหม่จขจาก จปร. มาเขาต้องการให้นักเรียนเตรียมทหารทุกคนตัดผม เกเรียน เขาจะ
ตรวจ ก็มีนักเรียนปกครองคนหนึ่งหัวหน้ากองร้อย เขาก็นำปฏิญาณเลยวันนั้นซึ่งก็ไม่เคยมีใคร
ได้ยินมาก่อน เขาบอกว่าผมยังสั้นท่านยัง เป็นนักรบ เท่านั้นแหละผู้หมวดหน้าซ่านักเรียนก็ฮาทั้ง
ทั้งโรงเรียน"

คำปฏิญาณในโรงเรียนเตรียมทหารนั้นในเวลาต่อมาผู้ถูกสัมภาษณ์เชื่อว่าสามารถยึดถือ
นำมาปฏิบัติได้น้อยเพราะ เป็นลักษณะของทหารมากกว่า และเห็นว่าอุดมคติของตำรวจ เป็นจริง

และสามารถนำมาปฏิบัติได้มาก ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อเรียนจบจากโรงเรียนเตรียมทหารแล้วสามารถเลือกเหล่าตำรวจได้จึงได้เข้าเรียนต่อที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจในเวลาต่อมาตลอดระยะเวลา 4 ปีที่อยู่ในโรงเรียนนายร้อยตำรวจผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถปรับตัวได้ดีทั้งการศึกษาและการปฏิบัติตัว จัดเป็นนักเรียนตัวอย่างคนหนึ่ง ในครั้งนั้นแบบอย่างที่ดีในการปกครองซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์พอใจคือการปกครองอย่างมีเหตุผล

"ผู้กองคนหนึ่งคนนี้เป็นคนมีลักษณะการปกครองที่ไม่หย่อนและไม่ตึงแล้วก็มีความรู้สึกว่าใช้เหตุผลในการปกครอง ถ้านักเรียนผิดหรือว่านักเรียนละเมิดระเบียบวินัยต่าง ๆ แกกก็จะมีการดักเตือนหรือไม่ก็เรียกมาพูดกัน เป็นการส่วนตัว ถ้าเฟือว่าแก้ไขแล้วยังไม่มีการปรับปรุงขึ้นมาอีกก็ถึงขั้นที่แกจะต้องพิจารณาถึงความประพฤติหรือว่าพิจารณาเกี่ยวกับโทษซึ่งอย่างนั้นหายากในสมัยก่อนนี้"

การปกครองในครั้งนั้นส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะมีลักษณะเผด็จการ

"ผู้หมวดผู้กองหรือว่าผู้ช่วยก็ดีถือว่าพูดไม่รู้ฟัง เราก็พูดกันง่าย ๆ ไทย ๆ ก็เฮ้ย ๆ รายงานมา วิตพื้น 30, 50 มันก็เป็นลักษณะนั้นส่วนมาก คนที่มีลักษณะเช่นนี้ที่ได้มาปกครองก็รู้สึกว่าแกมีเหตุผลพอสมควรไม่มาใช้วิธีขวานผ่าซากหรือวิธีที่ไม่พิจารณาเหตุผล"

สาเหตุของการใช้การอบรมโดยใช้อำนาจมากกว่าการพูดด้วยดี ผู้ถูกสัมภาษณ์เห็นว่าไม่ใช่เพราะผู้อบรมไม่มีเหตุผลแต่เพราะค่านิยมของการปกครองต้องการให้นักเรียนเคร่งครัดต่อการสั่งการอย่างเฉียบขาด และฉับพลันแบบทหาร แต่การพูดกันด้วยดีเป็นลักษณะของพลเรือนซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่น่าเกรงขามหรือน่าเชื่อถือฉะนั้นจึงไม่ถูกนำมาใช้ การใช้ค่านิยมอย่างทหารต่อการฝึกอบรมนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีมาตั้งแต่เดิมนั้น เมื่อนำมาพิจารณาให้ดีแล้วก็ไม่เหมาะสมนักเมื่อถูกใช้บางกรณี เพราะไม่เหมาะกับงานของตำรวจที่ต้องออกมาเผชิญ

"อย่าลืมว่านักเรียนนายร้อยมันโตแล้ว ระดับอายุก็ 20 แล้ว เพราะฉะนั้นถ้ามีเหตุผลแต่ว่าในช่วงระหว่างการปรับปรุงก็ปรับปรุงกันไป แต่ว่าการพูดกันด้วยเหตุผลหรือการมีวินิจฉัยในเรื่องต่าง ๆ น่าจะมีประโยชน์มากกว่า เพราะว่าเราฝึกให้พวกนี้เป็นผู้ใหญ่ โตออกมาแล้วต้องใช้เหตุผล ไม่ใช่โตออกมาแล้วขึ้นกเป็นนกขี้ไม้ เป็นไม้กับชาวบ้าน สิ่งนี้เป็นสิ่งไม่ค่อยถูกเท่าไร"

ในส่วนที่เป็นการศึกษาผู้ถูกสัมภาษณ์มีทัศนคติต่อวิชาที่เรียนดังนี้

"ที่สนใจที่สุดตอนในช่วงนั้นก็รู้สึกว่าเป็นกฎหมายอาญา ที่สนใจเพราะคิดว่าเวลาจบแล้วต้องนำมาใช้แล้วก็วิชาอื่นก็เฉิน ๆ เพราะเราคิดว่ากฎหมายอาญาและ วิ.อาญา 2 อย่างนี้"

มันมีความจำเป็น และอีกอันหนึ่งที่มาสนใจในตอนหลังก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยาหรือว่า มนุษยสัมพันธ์ หรือว่าการประชาสัมพันธ์”

การที่ตำรวจต้องสนใจวิชาด้านจิตวิทยา มนุษยสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์ ผู้ถูกสัมภาษณ์ กล่าวไว้ว่า เพราะตำรวจต้องทำงานเกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างสูง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ มีทัศนคติและวิธีการปฏิบัติต่อประชาชนที่ดีและเหมาะสม เมื่อรับราชการแล้ว

ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนอยู่ในโรงเรียนนายร้อยตำรวจจนครบ 4 ปี มีผลการเรียนและความประพฤติดีเยี่ยมมาโดยตลอดจนได้รับเลือกเป็นนักเรียนปกครอง ต่อมาได้ออกมารับราชการ ที่สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ โดยตั้งอุดมคติก่อนออกมาทำงานดังนี้

“ก็เหมือนกับนักเรียนนายร้อยโดยทั่วไป เมื่อเวลาเราจะจบ ทุกคนก็มีความตั้งใจ แน่วแน่เกี่ยวกับ เรื่องของการทำงาน จะต้องให้เกิดความเรียบร้อยทุกอย่าง ๆ ก็คือถ้าเพื่อมี ปัญหาหรือมีอิทธิพลอะไรก็รู้สึกจะไม่ยอมกันหมด ตอนนั้นนะ เมื่อจบมาแล้วก็อยากทำงานให้เต็มที่ ตอนนั้นก็ เป็นความรู้สึกที่ก่อนใกล้จะจบ มีความรู้สึกแบบเดียวกับที่พวกเราคิดคือจบมาแล้วจะต้อง เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ ใครจะมาว่าอะไรก็ได้ หรือว่าไม่ยอมอยู่ในอิทธิพลของผู้อื่นหรือ ว่าอะไรทำนองนี้”

โดยสรุปจะ เห็นได้ว่ากระบวนการ เปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นในช่วงที่ ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นนักเรียนเตรียมทหาร และนักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้กล่อมเกล่าให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ อยู่ในระเบียบวินัยและธรรม เนียมที่ดีของอาชีพตำรวจ ด้วยค่านิยมและทัศนคติแบบกึ่งทหารที่ถูก กล่อม เกล่าอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความ เชื่อในแนวที่ยึดถือการอบรมสั่งสอนอย่าง เคร่งครัด ความเชื่อบางอย่างจะก่อตัว เป็นอุดมการณ์ซึ่งจะไม่มี การ เปลี่ยนแปลงโดยง่าย แต่บางอย่างก็จะต้องปรับ เปลี่ยนต่อไปตามสภาพแวดล้อมก่อนออกมารับราชการ ผู้ถูกสัมภาษณ์ ตั้งใจจะปฏิบัติหน้าที่โดยมีค่านิยมและทัศนคติแบบที่เป็นอุดมคติค่อนข้างสูง ซึ่งจะเห็นความขัดแย้ง และการปรับ เปลี่ยนที่เกิดขึ้นในบทต่อไป

บุคคลที่ 7 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์มีชีวิตในวัยเด็กที่เติบโตในต่างจังหวัด ด้วยครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบให้ ค่อนข้างชีวิตและช่วยเหลือตนเอง ครูและโรงเรียนได้กล่อม เกล่าให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เห็นความสำคัญ ของการศึกษากับความทะเยอทะยานในการศึกษา ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมปลายแล้ว ต้องการจะสอบ เข้ามหาวิทยาลัยเพื่อเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ และสอบเข้าโรงเรียนนายร้อย ตำรวจ เป็นอันดับรอง แต่เพราะสอบพลาดประกอบกับสามารถสอบ เข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้

ผู้ถูกสัมภาษณ์จึงได้เข้ามา เป็นคำตรวจทั้ง ๆ ที่ไม่เคยตั้งใจมาก่อน ชีวิตในช่วงนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ระหว่างที่เป็นนักเรียนมัธยมตอนปลายและนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติเกิดขึ้นดังนี้

ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมต้นได้เข้ามาเรียนต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ โดยตั้งใจที่จะสอบเข้าคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และตั้งความหวังสูงสุดว่าจะไปเรียนต่อต่างประเทศเมื่อจบแล้ว แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถสอบได้ตามความตั้งใจฉะนั้นจึงต้องเปลี่ยนทัศนคติไปจากเดิม

"ผมตั้งใจว่าจะเรียนมหาวิทยาลัยแต่เข้าไม่ได้ แต่ก็ยังสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ เมื่อเข้ามาในกรุงแล้วมีนักเรียนเหล่า เป็นพวกที่เข้ายากกว่ามหาวิทยาลัย ผมไม่เข้าใจว่าทำไมผมถึงเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้"

เมื่อเข้ามาเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจแล้วการสั่งสอนอบรมของโรงเรียนทำให้มีค่านิยมและทัศนคติของอาชีพตำรวจที่ดี

"ค่านิยมและทัศนคติที่ได้รับจากโรงเรียน ทัศนคติดีมากที่ได้รับจากโรงเรียน เป็นเครื่องช่วยให้อภัยโทษของเราถูกต้องและยุติธรรมมากขึ้น ไม่ใช่เป็นเด็กเกเรประพฤติดัวเสียหาย" แต่ขณะเดียวกันการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมตำรวจภายนอกสถาบันการศึกษาโดยสื่อมวลชน เป็นผู้ชี้นำทำให้เกิดทัศนคติในแง่ลบต่อผู้ถูกสัมภาษณ์

"ระหว่างศึกษามาจนโตขึ้นก่อนจะมารับราชการตำรวจทัศนคติก็เปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง เปลี่ยนไปจากวัยเด็ก ซึ่งตั้งไว้สูงมีทัศนคติสูงเกี่ยวกับตำรวจ พอถึงวัยกลางเมื่อได้ศึกษาอบรมมาเจอบทบาทของตำรวจต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ มีการพบเห็นคอร์รัปชันต่าง ๆ นา ๆ การข่มขู่ผู้ต้องหา การใช้อำนาจไม่เป็นธรรม การที่ตำรวจต้องถูกจับ หนังสือพิมพ์ประโคมข่าวต่าง ๆ นา ๆ ทำให้เราทราบบทบาทของตำรวจที่แท้จริง คือ หมายความว่า บทบาทของตำรวจที่แท้จริงที่เราประสบจากสื่อมวลชน"

ดังนั้น ทั้งจากการสั่งสอนอบรม ในสิ่งที่ได้จากโรงเรียนและการรับรู้พฤติกรรมในแง่ลบจากสื่อมวลชน ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อตำรวจใหม่พร้อม ๆ กับการตั้งความหวังที่จะแก้ไขเมื่อออกไปรับราชการ

"ถึงแม้จะเป็นตำรวจนักเรียนไม่ได้สัมผัสกับตำรวจอาชีพโดยตรง ทัศนคติก็ยังคงเดิมอยู่ในแง่ที่ว่าตำรวจในสายตาประชาชนทั่ว ๆ ไปก็ไม่สู้ดีนัก รวมทั้งในสายตาของเราเองด้วย ระหว่างที่เรียนก็มีความคิดที่จะเปลี่ยนบทบาทของตำรวจ คือ ที่ต้องการเปลี่ยนเพราะต้องยึดอาชีพ

ตำราจะเป็นอาชีพต่อไป ทำยังไงจะก้าวหน้าในราชการจะต้องปรับปรุงบทบาทของตำรา
เสียใหม่ไม่ใช่กดขี่ ขูดรีด โดยเฉพาะเมื่อได้รับการศึกษาใหม่ ๆ มีการคิดพิจารณาไตร่ตรอง
ทุกอย่างหมด

เราก็ค้นหาทัศนคติของเรา คือ หมายความว่าเราต้องการ เราจะเป็นผู้กำหนด
บทบาทของตำรา โดยเฉพาะตัวของเราเองให้ย้อนกลับไปในความคิดสมัยเด็ก ๆ ในฐานะ
ของตำรา เป็นผู้บริการ ช่วยเหลือประชาชน บำบัดทุกข์ บำรุงสุขพวกนั้น”

ทัศนคติที่ตั้งใจจะเป็นตำราที่ดีเมื่อครั้งเป็นนักเรียนนายร้อยตำราครั้งนี้ ต่อมาเมื่อรับ
ราชการแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ได้พยายามที่จะนำค่านิยมและทัศนคติที่ถูกปลูกฝังไปใช้ แต่ก็ต้อง
ยอมรับว่าไม่สามารถทำได้โดยสมบูรณ์และจำต้องปรับความคิดใหม่หลายประการ

การกล่อม เกลาของสถาบันการศึกษาด้วยวิธีชีวิตประจำวันที่ต้องปฏิบัติตัวตามระเบียบ
โดยเคร่งครัด ทำให้นักเรียนนายร้อยตำราได้ถูกค่านิยมของอาชีพซึมลึกเข้าไปในระบบความเชื่อ
แต่พร้อมกันนั้นลักษณะของระเบียบวินัยที่ไม่มีการยืดหยุ่น และจำเจก็ได้ทำลายบรรยากาศของ
การเรียนรู้ไปพร้อมกับนำความรู้สึก นำเบื่อหน่ายเข้ามาแทนที่ ซึ่งในเรื่องนี้น่าจะเป็นที่ตระหนัก
และแก้ไขในจุดดังกล่าวต่อไป โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ได้สะท้อนความบกพร่องให้ทราบดังนี้

เกี่ยวกับการฝึกและการเรียนในชีวิตประจำวัน

“ประจำวันที่ฝึกทั่วไป การสั่งสอนไม่มีความประทับใจอยู่ไปเรื่อย ๆ ตามสภาพหุ่นยนต์
ไม่มีอะไร เรียบที่สุดแบบมีอะไรก็ยัดใส่เข้าไปเรื่อย ๆ”

ความรู้สึกต่อคำปฏิญาณ อุดมคติของตำราที่ต้องปฏิบัติทุกวัน

“คำปฏิญาณต่าง ๆ การอบรมอะไรต่าง ๆ ผมว่ามันไม่ได้ฝังเข้ามา คำปฏิญาณที่ท่อง
ก็ท่องปากเปล่าไปเรื่อย ๆ”

ระเบียบวินัย กับการตัดสินใจของผู้ถูกสัมภาษณ์

“ระเบียบวินัยที่อบรมมา ตั้งแต่เข้า ผมก็ตื่นเข้ามาตั้งแต่เด็กแล้วไม่จำเป็นต้องมา
ปรับอะไรมาก การแต่งกาย การโกนหนวดอะไรก็อย่างเดิม”

และทัศนคติของการฝึก การซ่อมที่มีต่อความสามัคคี

“การฝึกการซ่อมต่าง ๆ เป็นการต่อเนื่อง การถ่ายทอดโอ้ที่ต้องการซ่อมเพื่อให้
มีความรักกันในหมู่คณะ ผมว่ามันคงไม่ได้ผลเท่าไร”

ผลของการกล่อม เกลาที่ปรากฏในส่วนนี้ แสดงถึงความรู้สึกมีต่อการสร้างนายตำรา
ด้วยการบังคับหรือจำใจปฏิบัติ โดยขาดการให้อิสระ และความรู้สึกมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลถึงส่วนอื่น ๆ

อันน่าจะคำนึงถึงต่อไป สำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์นอกจากส่วนนี้แล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับคำนิยามในส่วนที่ดีจากการศึกษาโดยคณาจารย์ต่าง ๆ พร้อมกับการอบรมจากนายตำรวจฝ่ายปกครองในเรื่องจริยธรรม และแบบแผนที่ดีของตำรวจ ผู้ถูกสัมภาษณ์มีผลการเรียนดี จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีความคิดก้าวหน้าและมีความเป็นตัวของตัวเองสูง ซึ่งลักษณะอันนี้ได้คงไว้และสืบต่อมาถึงปัจจุบัน

ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อเรียนจบชั้นปีที่ 4 แล้ว ได้ถูกส่งตัวไปฝึกงานที่สถานีตำรวจนครบาลยานนาวา ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นชีวิตราชการของผู้ถูกสัมภาษณ์ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป ก่อนจบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์มีความกังวล เรื่องปัญหาทาง เศรษฐกิจ เป็นอันดับแรก และรู้สึกผิดหวังต่อคำตอบแทนที่ได้รับกับภาระที่ต้องรับผิดชอบ ส่วนอุดมคตินั้น เป็นสิ่งที่ยังไม่ได้คิดถึงในทันทีและมีความรู้สึกในส่วนลึกว่า จะต้องนำมาปฏิบัติและแก้ไข เมื่อมีโอกาส

กล่าวโดยสรุป ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มหัวก้าวหน้าและมีความเป็นตัวของตัวเองสูง การกล่อมเกลามากจากสถาบันการศึกษาและแรงกระตุ้นจากภาพจน์ของตำรวจภายนอกทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความตั้งใจที่จะพยายาม เป็นตำรวจที่ดีและต้องการแก้ไขภาพจน์ที่เสียหายต่อกรมตำรวจ แต่การถูกปกครองและระบบการเรียนที่มีความจำ เจาะ และไม่ยืดหยุ่นได้ก่อให้เกิดผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อชีวิตในโรงเรียน และมีคำนิยามที่เป็นแบบโพรฟ์ฟ้า (subject culture) ซึ่งเมื่อรับราชการแล้วคำนิยามนี้ได้ถูกเปลี่ยนไป เป็นการมีส่วนร่วมในการบริหารและแสดงความคิดเห็น (participant culture) ต่อระบบซึ่งจะให้เห็นเมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์มีสถานภาพเป็นผู้นำหน่วยในภายหลังต่อมา ส่วนสำคัญที่เกิดขึ้นต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ในช่วงนี้คือ การถูกเปลี่ยนแปลงจากพลเรือนมาเป็นตำรวจ ที่ถูกหล่อหลอมทั้งพฤติกรรมและความ เชื่อ อันพร้อมที่จะเป็นกลไกของรัฐที่ดีในอนาคต

บุคคลที่ 8 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์ผ่านชีวิตในวัยเด็กจากสังคมชาวสวนของจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งหล่อหลอมผู้ถูกสัมภาษณ์ให้อยู่ในชนบทธรรม เนียมประเพณีไทย ผูกพันในคำนิยามของพุทธศาสนา และไม่มีความทะเยอทะยานแก่งแย่งแข่งขันสูง ด้วยฐานะของครอบครัวยากจนและบิดามารดาไม่สนใจการศึกษา ผู้ถูกสัมภาษณ์พยายาม เรียนจนจบชั้นมัธยมต้นด้วยความสามารถของตนเอง ในขณะที่เพื่อนวัยเดียวกันไม่ศึกษาต่อ ชีวิตในช่วงที่จะศึกษาต่อไปนี้เป็นช่วงในวัยหนุ่มตั้งแต่ผู้ถูกสัมภาษณ์จบชั้นมัธยมต้นและสมัครเข้า เป็นพลตำรวจตลอดจน เป็นนักเรียนนายสิบตำรวจซึ่งเป็นช่วงที่ได้ ได้มาก่อนได้ เป็นนายตำรวจดังมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์จบชั้นมัธยมต้น ผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกญาติคนหนึ่งพาไปสมัครเข้าเป็น
พลตำรวจที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งในครั้งนั้นสามารถเข้าเป็นตำรวจได้โดยไม่ต้องสอบแข่งขัน
และมีการฝึกอบรมหรือกล่อม เกลาค่านิยมตำรวจน้อยมาก โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ฝึกแถวและบุคคล
มือเปล่าเพียง 15 วันก็เข้าทำงานได้ สำหรับแรงจูงใจที่สมัครเข้าเป็นตำรวจในครั้งนั้น
ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า

" เพราะไม่มีอาชีพไม่ได้ฝึกฝน เด็ก ๆ อยากรจะเป็นทหารเรือเพราะคุณพ่อเคยเป็น
ทหารเรือ แถวสมุทรสงครามก็เป็นทหารเรือ พอจบ ม. 6 มา ก็ไม่ได้เรียนต่อไม่มีญาติ
วางแผน "

เมื่อทำงานในช่วงแรกผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกจัดทำหน้าที่เข้าเวรยามตามปกติ จนได้ประมาณ
1 ปีก็ถูกให้มาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยจำกองร้อย เพราะเหตุที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีสายมือสวย จึงถูกคัดเลือก
ให้มาทำงานด้านนี้ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีโอกาสหาความรู้จากงานในหน้าที่ผู้ช่วยจำกองร้อย ซึ่งแตกต่าง
จากตำรวจโดยทั่วไปที่ไม่มีโอกาสศึกษาหาความรู้จากงานหนังสือในหน้าที่อื่น ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้
มีความรอบรู้ในเรื่องกฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ของตำรวจ และได้รู้กลวิธีต่าง ๆ ใน
การทำงานด้านธุรการเพิ่มขึ้น การมีความรู้และใช้ความรู้อยู่เสมอนี้ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถ
สอบ เข้าโรงเรียนนายสิบตำรวจของนครบาลที่เปิดรับ เป็นรุ่นแรกได้ ต่อมาเมื่อเข้าเรียนใน
โรงเรียนนายสิบตำรวจนครบาลในกรุงเทพฯ สภาพแวดล้อมก็เปลี่ยนไป ชีวิตในโรงเรียนนายสิบ
ตำรวจ ประกอบด้วย การเรียนวิชาสามัญและการฝึก ซึ่งมีวิชากฎหมายรวมอยู่ด้วยเล็กน้อย
การเรียนการสอนในครั้งนั้นถือว่าเป็นการเรียนกฎหมาย เป็นครั้งแรกนับแต่สมัครเข้าเป็นตำรวจ
ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ถูกกระตุ้นให้มีความอยากเรียนรู้ในวิชากฎหมายเพิ่มขึ้นและซื้อตำรามาศึกษาด้วย
ตัวเอง

" ผม เป็นนัก เรียนนายสิบศึกษาความรู้เกี่ยวกับตำรวจผมอ่านตำรากฎหมายของธรรมศาสตร์
ผมอ่านทุกอาจารย์อ่านเองที่บ้าน และ เผอิญผมมี เพื่อนที่อยู่คนหนึ่ง เดียวนี้ท่าน เป็นหัวหน้ากองท่านมา
ทำตำรับตำราขายมีอะไรผมก็คุยกันปรึกษากัน "

ในการศึกษาด้วยตนเองครั้งนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า เพราะเชื่อว่าอาชีพตำรวจต้องรู้
กฎหมายเป็นอันดับแรก เพราะฉะนั้นค่านิยมของหลักการตามกฎหมายก็จึงได้เริ่ม เป็นที่ยอมรับ
โดยผู้ถูกสัมภาษณ์จากการศึกษาด้วยตนเองครั้งนั้น ทั้งนี้โดยมีหลักของความ เชื่อว่าหลักการตาม
กฎหมาย เป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุดไม่มีอะไรมาหักล้างได้ และการพิจารณาทุกอย่างต้องมี เหตุผล
นอกจากนี้การอบรมกล่อม เกลาจากโรงเรียนนายสิบตำรวจยังได้กล่อม เกลาผู้ถูกสัมภาษณ์ให้รับ

ค่านิยมและทัศนคติแบบที่ดีของตำรวจในฐานะผู้ปฏิบัติอีก เช่น ความเคารพยำเกรงระหว่าง
ผู้ใหญ่ผู้น้อย ค่านิยมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต แบบแผนของการแต่งกายและบุคลิกลักษณะที่ดี
ของตำรวจ เป็นต้น

การได้ศึกษาในโรงเรียนนายสิบตำรวจได้ก่อให้เกิดผู้ถูกสัมภาษณ์เห็นความสำคัญของ
การศึกษาและมีค่านิยมของการศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ซื้อตำราต่าง ๆ
มาศึกษาเอง และอยากสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

"เดิมแรกทีเดียวผมต้องการมาเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผมเคยเหยียดเคี้ยวว่า
เรียนปีเดียวแล้วก็ เป็นนายร้อยตรีเลย ไม่มีความรู้อะไรไม่ใช่นักเรียนนายร้อยเหล่า ผมอยาก
เข้านักเรียนนายร้อยตำรวจ เผอิญผมพลาดไป ผมพลาดเพราะตอนผมเรียนใหม่ ๆ ไม่รู้ว่าตำรา
ที่เรียนมีอะไรบ้าง"

ถึงแม้ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่สามารถเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้กับ ไม่ได้ผ่าน
สถาบันการศึกษาใด ๆ แต่ก็สามารถต่อสู้จนประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ นั่นคือ ผู้ถูกสัมภาษณ์
ได้พยายามสอบ เทียบจนได้ เป็นนายตำรวจสำเร็จต่อมา

"ผมว่าตำรวจเป็นไม่ยากหรอก ถ้าเราตั้งใจจริง ศึกษาหาความรู้ขั้นขั้นแข็ง
เท่านั้นเอง"

ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถสอบ เป็นนายตำรวจได้เมื่อมีอายุมากแล้ว จากการแข่งขันกับ
ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนด้วยกันที่เรียกกันว่าจ่า เป็นนายร้อย ซึ่งจะได้กล่าวถึงชีวิตรับราชการ
ในบทต่อไป

โดยสรุป กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ จะเห็น
ได้ว่า ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยึดถือค่านิยมของการศึกษา โดยพยายามช่วยเหลือ
ตัวเองทั้งนี้ด้วยแรง เสริมจากหน้าที่ผู้ช่วยจ่ากองร้อยซึ่งกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการมีความรู้
และโรงเรียนนายสิบตำรวจที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อยากมีความรู้เพิ่มขึ้นและพยายาม
ศึกษาเพื่อเป็นนายตำรวจต่อมาค่านิยมและทัศนคติที่เป็นผลมาจากการศึกษาอบรม จากการเป็น
ตำรวจและจากโรงเรียนนายสิบตำรวจ เช่น การย้ำเรื่องความซื่อสัตย์ ค่านิยมของการยึดถือ
หลักกฎหมายความ เคารพในระ เบียบธรรม เนียมตำรวจ เหล่านี้จะปรากฏการนำไปปฏิบัติ เมื่อ
ทำงานต่อมา และถูกนำไปปรับ เปลี่ยนจนสามารถทำงาน เป็นนายตำรวจได้ต่อไป

กลุ่มที่ 3 ผู้ถูกสัมภาษณ์ในระดับผู้กำกับการ - รองผู้บัญชาการ ซึ่งมียศระหว่าง พ.ต.อ. - พล.ต.ท. จำนวน 4 คน คือผู้ถูกสัมภาษณ์บุคคลที่ 9 - 12 ตามลำดับดังนี้ คือ

บุคคลที่ 9 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์เคยเป็นเด็กที่เกเรและใฝ่ฝันที่จะมีอาชีพ เป็นทหารบกแต่ไม่สามารถสอบเข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อยได้ ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องเข้าเรียนในชั้นมัธยมปลายต่อ และเปลี่ยนทัศนคติของการมีอาชีพมาสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจแทน ความพยายามที่จะสอบเข้าเป็นตำรวจของผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สำเร็จในครั้งแรก ทำให้ต้องไปเข้าเรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระยะหนึ่ง และสามารถสอบได้ในครั้งที่ 2 ชีวิตในโรงเรียนได้กล่อมเกลาผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เปลี่ยนไปจากเดิมได้สำเร็จคือ จากเด็กที่เกเรมาอยู่ในกรอบของโรงเรียนที่ดี ซึ่งจะได้กล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยม และทัศนคติที่เกิดขึ้นในช่วงนี้โดยสังเขปดังนี้ คือ

เมื่อจบชั้นมัธยมต้น ผู้ถูกสัมภาษณ์พยายามสอบเข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อยทหารบกอยู่ 3 ปี แต่ก็ไม่สามารถสอบเข้าได้ ระหว่างนั้นจึงเรียนต่อในชั้นมัธยมปลายไปด้วยจนจบชั้นมัธยมปลายจากโรงเรียนอานวยศิลป์ ทุกครั้งที่มีการสอบผู้ปกครองของผู้ถูกสัมภาษณ์ซึ่งขณะนั้นเป็นถึงนายกรัฐมนตรีไม่ได้ช่วยเหลือผู้ถูกสัมภาษณ์ในการสอบเข้าแต่อย่างใด ซึ่งทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตระหนักว่า การเข้ารับราชการนั้นจำเป็นจะต้องเริ่มต้นด้วยระบบคุณธรรม และจากคามผิดหวังที่ผ่านมาทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เปลี่ยนแปลงทัศนคติใหม่ คือ ต้องเป็นตำรวจให้ได้

"เพราะว่าสอบเข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อย 3 ปี ไม่เคยได้เลยเพราะเกเร ท่านว่าจะให้เข้าเรียนช่างกล บอกว่าชาตินี้ไม่เรียนช่างกล ถ้าเป็นทหารไม่ได้ก็ต้องเป็นตำรวจให้ได้ ก็สอบแข่งขันจนได้"

ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ในปีแรก จึงเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปพลางก่อน และสอบเข้าใหม่อีกครั้งจนประสบความสำเร็จในปีที่ 2 ปรากฏว่าระหว่างที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นนักศึกษานั้นได้มีประสบการณ์เกิดขึ้นจากความไม่ยุติธรรมของตำรวจ เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกจับครั้งหนึ่ง เพราะนำเครื่องรับส่งวิทยุเข้าไปในมหาวิทยาลัยและถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์

"ตำราจรรยาบรรณในสายดา คอนจะถูกจับผมว่าไม่มีความ เป็นธรรม เพราะว่าไม่สืบ
อะไรให้แน่ชัดอย่างกล่าวหาผมว่า มีข้อหาผิดกฎหมาย เป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งสมัยนั้นมักจะไม่วาง
กับใครก็ยึดข้อหาออกมา ให้ ไม่ถูกต้อง"

ประสบการณ์ครั้งนั้นทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฝังใจ และมีทัศนคติเกลียดชังตำรวจที่ไม่มี
ความยุติธรรม

ประสบการณ์แรกของการ เข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้แล้วคือผู้ถูกสัมภาษณ์ถูก
ต้อนรับการเข้าโรงเรียนในวันแรกด้วยความรู้สึกประทับใจแบบตำรวจ

"ขึ้นรถที่กรมตำรวจ ไปลงที่สะพานโพธิ์แก้ว 2 โมงเช้าแล้ววิ่งจากสะพานโพธิ์แก้ว
ไปถึงโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เอาบ้ายโมง"

และได้รับการปรับปรุงสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจด้วยระบบ "การซ่อม"
ให้ดีขึ้นซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจระบบซ่อมว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่า"

"ทำให้เกิดความรักใคร่ สามัคคีกันดี เวลารับราชการถูกผู้มีอำนาจกลั่นแกล้งก็สามารถ
จะทำให้แก้ปัญหาหลุดไปได้"

แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็รู้สึกว่าการซ่อมมีระยะเวลาเกินไปสำหรับการปรับปรุงซึ่งควร
จะจัดระบบใหม่ "การรับน้องใหม่ก็ควรจัดระบบใหม่ 3 เดือนแรก ควรจะมีการรับน้องใหม่
และเรียนน้อย หลังจาก 3 เดือนไปแล้วจึงเริ่ม เรียนจริงจัง" และการซ่อมก็ทำให้เด็ก เรียนหลับ
ในชั้นเรียน "มีหลับกันทุกรุ่นอาจารย์ก็ไม่ว่า ใครอยากเรียนก็เรียน ใครไม่อยากเรียนก็
ออกไปนั่งสูบบุหรี่นอกห้อง" แต่การอบรมกล่อมเกลาด้วยการฝึกอย่างหนัก หรือการซ่อมนี้
ทำให้สายดาของบุคคลภายนอกมักจะ เข้าใจว่าการซ่อมทำให้บุคคลที่อยู่ในระบบ เป็นคนที่จำนวน
และยอมรับอำนาจที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้งไม่กล้าโต้แย้งกับผู้บังคับบัญชาด้วย
ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่เห็นด้วยโดยอธิบายว่า

"ถ้าเขาคิด เช่นนั้นก็เห็นคน เป็นควาย เพราะวัตถุประสงค์ในการซ่อมน้องใหม่สมัยนั้น
เราไม่ได้กดดันเขา เราทำเพื่อต้องการให้รู้จักวินัย คำสั่งคือคำสั่งจะผิดวินัยไม่ได้ ถ้าผิด
ก็ต้องมีโทษ ๆ ก็คือการออกกำลังกายเท่านั้น ถ้าใครมองในแง่นี้ก็อดติควรจะมีมองให้กว้าง ๆ

การข่มขืนเป็นการออกคำสั่งด้วยปากเปล่า ไม่มีการถูกเนื้อตัว เพราะระเบียบนักเรียนนายร้อย ตำรวจมีว่า ให้อำนาจสั่งรุ่นน้องให้ทำตามคำสั่ง เพราะ เมื่อจบมาแล้วมารับราชการเราจะต้องเชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา

ทุกอย่างเราต้องทำกันอย่างมีเหตุผล ถ้าเรามีเหตุผลพอเราก็สามารถโต้เถียง ผู้บังคับบัญชาได้ ไม่ใช่ว่าโต้เถียงในลักษณะที่ไม่เคารพหรือไม่ฟังคำสั่ง"

ผู้ถูกสัมภาษณ์ในช่วงที่เป็นนักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับค่านิยมและทัศนคติของสถาบันได้เป็นอย่างดี มีความประพฤติและการเรียนดีซึ่งแตกต่างจากวัยเด็กอย่างมาก การอยู่ในกรอบของระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยึดถือเป็นแบบปฏิบัติต่อมา และปรับมาเป็นค่านิยมประจำตัว คือ การยึดระเบียบแบบแผนเป็นหลักมากกว่าใช้ความรู้สึกหรืออารมณ์ส่วนตัว ระหว่างที่เป็นนักเรียนผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เป็นกรรมการจัดงานของโรงเรียนประจำปีอยู่เสมอ เป็นผู้ก่อตั้งสโมสรของนักเรียนนายร้อยตำรวจ และถูกเสนอชื่อให้เป็นนักเรียนปกครอง เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 4 แต่ไม่ได้เป็นเพราะถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า เป็นสิ่งแรกที่รู้สึกไม่ยุติธรรมระหว่างเป็นนักเรียน

"ตอนอยู่ปี 1 ผู้กองสั่งให้ตั้งสโมสรนักเรียนนายร้อยตำรวจก็ได้ภายใน 2 วัน เลยได้ไล่ห่มเซย พอปี 4 ก็ถูกเสนอชื่อให้เป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวด ตอนปี 3 ซ้อมยูโดไหล่หลุด ต้องเข้ารับการผ่าตัดในโรงพยาบาล เลยไม่สามารถเป็นกรรมการจัดงานได้ เลยถูกผู้บังคับบัญชาไม่ยอมเอ่ยชื่อกลั่นแกล้งว่าไม่ให้ความร่วมมือกับผู้บังคับบัญชา เลยคัดค้านไม่ให้เป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวด ทั้ง ๆ ที่หลายคนก็สนับสนุนแต่พอคน ๆ เดียวค้านก็เลยไม่ได้เป็น และเคยได้รับการทาบตาม ล้วงหน้าให้เป็นหัวหน้านักเรียนก็เลยไม่ได้เป็น"

และผู้ถูกสัมภาษณ์ยังต้องผิดหวังอีกครั้ง เมื่อไม่ได้รางวัลชมเชยผู้มีความประพฤติดีจากโรงเรียน

"พอจบโรงเรียนนายร้อยตำรวจก็เป็นนายร้อยตำรวจคนเดียวอีกที่ไม่ถูกตัดคะแนนความประพฤติ และต้องได้รับรางวัลชมเชยจากโรงเรียน ว่า เป็นผู้มีความประพฤติดีแต่มีคนมาขอว่าเรามีฐานะดีอยู่แล้ว จะขอรางวัลให้ตำรวจอีกคนที่มีฐานะยากจนกว่า นายตำรวจคนนั้นก็เลยได้รับรางวัลแทนเราไปซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรม"

ความไม่ยุติธรรมที่ได้รับผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่ายังเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อออกรับราชการแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ประสบความไม่ยุติธรรมอีกมากซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป

โดยสรุปแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์จัดได้ว่า เป็นผู้ที่อยู่ในระบบที่ดีและสามารถปรับตัวได้ดี ต่อสภาพแวดล้อม จากเด็กนักเรียนที่มีความประพฤติ เกเรมา เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีความประพฤติและการเรียนดี การปรับพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ แสดงถึงการละทิ้งค่านิยม เดิมบางอย่างและการเปลี่ยนแปลงค่านิยม และทัศนคติใหม่ที่ดีขึ้นจากเดิม ซึ่งปรากฏว่าได้เปลี่ยนแปลงค่านิยมในเรื่องของการศึกษา การยอมรับระเบียบกฎ เกณฑ์ของสถาบันอย่างเห็นได้ชัดเจน ผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะที่คล้ายตามแนวทางที่สถาบันได้วางไว้เป็นส่วนใหญ่และมีลักษณะของผู้ที่อยู่ในระบบที่ดี อันเป็นรากฐานที่สำคัญซึ่งจะได้นำไปปฏิบัติราชการต่อมา

บุคคลที่ 10 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์ผ่านชีวิตในวัยเด็ก เมื่อจบชั้นมัธยมต้น โดยมีพื้นฐานจากครอบครัวที่ยึดมั่นในค่านิยมของสังคมและขนบธรรมเนียม ประเพณี มีบิดาซึ่งเป็นนายตำรวจที่มีอุดมคติ เป็นแบบอย่างที่ดีชื่นชมของผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้ถูกสัมภาษณ์จึงมีความใฝ่ฝันที่จะมีอาชีพตำรวจ เช่นบิดา ดังนั้นเมื่อจบชั้นมัธยมต้นแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์จึงได้สมัครสอบ เข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อยทหารบก และเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก เหล่าตำรวจ ทั้งนี้ได้เกิดการปรับ เปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติในแบบอำนาจนิยมแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ในช่วงนี้ ซึ่งมีปัจจัยที่น่าสนใจดังนี้ คือ

ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อจบชั้นมัธยมต้นแล้ว ได้ไปสมัครเป็นนักเรียนเตรียมนายร้อยทหารบก ซึ่งตั้งอยู่ที่โรงเรียนนายร้อย จปร. ปัจจุบัน

"ไปสมัครเป็นนักเรียนเตรียมนายร้อย ลองสมัครเสียงดวงไป มีตั้งค์ 30 บาท มาสมัครก็ชื่อใบสมัครก็พอดีหมดตั้งค์ ค่าสมัครอะไรหมดต้องเดินกลับ เดินจากมัชวานนี่ถึงปากน้ำ"

ผู้ถูกสัมภาษณ์เลือกสมัครในเหล่าตำรวจ และสามารถสอบได้อันดับที่ดี

"ผมสอบได้ จำได้ไม่ผิดว่าผมสอบได้ที่ 10 ในจำนวนนักเรียนทั้งหมด"

ในครั้งนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ เข้าเรียนโดยต้องยืม เงินจากผู้อื่นมาเป็นค่าใช้จ่ายและค่าเครื่องแบบจำนวน 300 บาทเพราะฐานะยากจน และเป็นนักเรียนประจำที่เรียกกันว่า นักเรียนอยู่โรง เนื่องจากบ้านพักอยู่ไกล สำหรับสภาพภายในโรงเรียนขณะนั้น ผู้ถูกสัมภาษณ์บรรยายถึงบรรยากาศของโรงเรียนนายร้อยทหารบกในครั้งนั้นว่า

"โรงเรียนนายร้อยเมื่อก่อนไม่เจริญ มีแค่โรงพล เป็นเรือนไม้โล่ง ๆ มีสระน้ำเก่า ๆ โรงเลี้ยงเป็นเรือนไม้เก่า ๆ ศาลาวงกลม โรงพลาอยู่ตรงศาลาวงกลม ฯลฯ"

เมื่อเข้ามาอยู่ในโรงเรียนนายร้อย ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้อยู่ร่วมกับนักเรียนรุ่นที่จำนวนมาก ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนายทหารบุคคลสำคัญในกองทัพ ปัจจุบันอยู่หลายคน การเป็นนักเรียนอยู่โรงเรียน ทำให้ได้ใกล้ชิดและรักใคร่กันในหมู่ นักเรียนรุ่นที่รุ่นน้อง รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดค่านิยมและทัศนคติที่เป็นแบบธรรมเนียมจากความใกล้ชิด ในครั้งนั้นได้มีการนำเอาระบบการปกครองจากโรงเรียนนายร้อย เวสต์ปอยท์เข้ามาใช้ระยะแรกในประเทศไทย ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่าทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นคนที่เข้มแข็งขึ้นและมีความชื่นชมในระบบนี้

"เวสต์ปอยท์รุ่นหนึ่ง เขาปกครองพวกผม ตอนนั้นก็เข้าไปได้ที่เลย เขาก็เริ่มมีระบบทรัสต์ (trust) เข้ามา เพราะว่าตอนนั้นก็เริ่มเอาระบบเวสต์ปอยท์ของอเมริกา เปลี่ยนหลักสูตรจากของเยอรมันมาเป็นของอเมริกา เริ่มมีระบบธำรงเกียรติ มีระบบทรัสต์ มีทุกอย่างที่ถ่ายทอดจากอเมริกาพวกนี้ก็เป็นนักเรียนปกครอง หนักแต่ก็ดี ทำให้เรามีความเข้มแข็งก็อยู่ในนั้นแหละ ถูกซ้อมทุกวัน ซ้อมมั่งวิ่งมั่ง กว่าที่จะกินข้าวก็โดนเตะจากเสียจนปัสสาวะสีแดงเป็นแม่โขง กว่าจะได้กินข้าวสักจานนี้ไม่ใช่ของล้อเล่น ไม่ใช่ง่าย ๆ แบบสมัยนี้ นักเรียนเตรียมนะ"

การได้อยู่ในสังคมโรงเรียนนายร้อยทหารบก ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับค่านิยมของการเป็นทหาร ซึ่งเป็นอาชีพที่มีศักยภาพและบารมีสูงของสังคมในขณะนั้นและทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เคยคิดอยากจะเป็นทหาร

"พอตอนหลังเหล่าตำรวจนี่เขาก็โอนกลับไปอยู่ทหารบกได้ ตอนท่านจอมพลสฤษดิ์ขึ้นมาเป็น ผม... ตอนนั้นบังเอิญผมไม่อยู่เสียวันนั้นหนีเที่ยวผมกลับมาส่งใบ เปลี่ยนเหล่าไม่ทัน ผมได้เลือกเหล่าทหารมาได้ด้วยนะ"

ในส่วนลึกของผู้ถูกสัมภาษณ์แล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความนิยมในอาชีพทหารมากกว่าตำรวจและแต่เดิมนิยมในอาชีพแพทย์มากที่สุด

"ผมไม่อยากจะเป็นตำรวจหรอก ผมอยากจะเป็นทหาร แต่ที่นี้ไซค์ชะดามัน เบียงเบนมาสิ เดิมทีเดียวอยากเป็นหมอ เป็นหมอไม่ได้ ดูเขาเรียนแล้วหนังสือเล่มละ 200 ตายแล้ว"

เมื่อเข้ามาอยู่ในโรงเรียนนายร้อยทหารบก บุคคลที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งมีภูมิหลังที่ไม่เหมือนกันจะต้องถูกหล่อหลอมให้มีค่านิยมและมาตรฐานเหมือนกัน โดยไม่มีผู้ใดมีอิทธิพลเหนือกว่าใคร พื้นฐานของทัศนคติดังกล่าวผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ถูกอบรมและนำมาถ่ายทอดดังนี้

"นักเรียนนายร้อยแต่ละคนมันมาแตกต่างกัน มาจากทิศทางต่าง ๆ กัน ยากจน มีลูกนายทหาร มีพวกอะไร แต่สรุปแล้วเมื่อมาอยู่ด้วยกันก็ต้องถูกละลายพฤติกรรมหมด ไม่มีใครเหนือกว่าใครมีอิทธิพลอะไรกับใคร แม้กระทั่งในรุ่นของผมพ่อของ เขา เป็นถึงปลัดกระทรวง

กลาโหมยังต้องตกและถูกออก ไม่มีใครมีอิทธิกว่าใคร คือกฎต้องเป็นกฎ ระบบต้องเป็นระบบ ไม่มีการช่วยเหลือกัน ไม่มีการวิ่งเต้น”

ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวอีกว่า โรงเรียนนายร้อยฯ ได้อบรมสั่งสอนโดยยึดหลักการที่ดี ซึ่งมีดังต่อไปนี้

“คือโรงเรียนนายร้อยในยุคผมนี่เขาสอนอย่างนี้ หลักประการสำคัญก็คือ ให้นักเรียนทุกคนอยู่ในกรอบของระเบียบวินัย นี่เป็นประเด็นสำคัญ ประการที่สองก็คือให้รู้คุณค่าผู้ทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ ที่มีอยู่ในผืนแผ่นดิน พระมหากษัตริย์ทุกองค์ ที่ได้สร้างแผ่นดินไทยให้เรามีผืนแผ่นดินอยู่ทุกวันนี้ อันที่สามก็คือ ให้ยึดมั่นอยู่ในหลักของศาสนา ต้องโดนเกณฑ์มาฟังเทศน์ที่วัดมกุฏหรือวัดเบญจะ ต้องเข้าแถวสวดมนต์ทุกวัน ก็ให้รู้บาปบุญคุณโทษให้รู้ผลของกรรมดีกรรมชั่ว”

และที่สำคัญต่อผู้ถูกสัมภาษณ์อีกประการหนึ่ง คือ “ระบบธำรงเกียรติ” ที่ใช้ในโรงเรียน อันมีผลต่อค่านิยม เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวอย่างมีศักดิ์ศรี คือ

“ก็สอนให้ทุกคนรักเกียรติ รักศักดิ์ศรี ให้รู้จักเสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวม รักแต่หมู่คณะถึงประโยชน์ของประเทศชาติถึงในที่สุด และก็ให้สำนึกว่าทุกคนจะต้องออกไปรับใช้ประเทศชาติบ้านเมือง”

แต่คำสั่งสอนให้รับใช้ประเทศชาติบ้านเมืองในหน้าที่ของทหารครั้งนั้นปรากฏว่าได้ถูกขยายความ ไปถึงการที่จะต้องรับภาระ เป็นผู้นำประเทศด้วย

“จะต้อง เป็นผู้นำประเทศได้ วันใดวันหนึ่งทุกคนจะต้องรับภาระนั้น เมื่อก่อนนี้ผมก็ต้องเดินแถว จากกองการปกครองหน้าสนามมวย คือเดินมาที่หัวหน้ากองพันบอกทุกที ดูพระที่นั่งดู...ดูพระรูป ดูพระที่นั่ง นั่นคือที่หมาย พระที่นั่งก็คือสภาอยู่ที่พระที่นั่ง เราจะต้องควบคุม จะต้องถือบังเหียน ต้องขึ้นไปถือบังเหียนของชาติ พุดกันง่าย ๆ ก็คือทุกคนมีเป้าหมายว่าเรียนเป็นนายกล้าเพื่อว่าไม่เป็นนายกล้า เกิดมันไม่มี มีเหตุการณ์ที่จะต้องเป็นก็ต้องพร้อม พร้อมที่จะเป็นได้”

จะเห็นได้ว่า การถูกกล่อมเกลามาให้มีเป้าหมายของชีวิตรับราชการอยู่ที่การเป็นผู้นำของรัฐดังกล่าว เป็นการสร้างค่านิยมที่เป็นอันตรายต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยต่อมา เพราะปรากฏว่ามีบุคคลจำนวนมากที่เข้าใจว่าการรับผิดชอบต่อรัฐคือความชอบธรรมที่จะยึดอำนาจการปกครองจากพลเรือน เมื่อมีความขัดแย้งทางการเมือง โดยไม่ใช้การแก้ไขด้วยวิธีการการเมืองและมีความเชื่อว่าบทบาทของทหารมิได้มีจำกัด เฉพาะ เป็นกลไกของรัฐ เท่านั้นแต่มีความชอบธรรมที่จะ เป็นผู้ล้มล้างรัฐบาลหรือ เป็นรัฐบาลเองด้วย ค่านิยมในแบบดังกล่าวปรากฏว่า

ได้ก่อให้เกิดนายตำรวจบางนายที่ผ่านการกล่อม เกลาแบบทหาร เข้าร่วมในการทำปฏิบัติ รัฐประหาร โดยมีความรู้สึกว่าได้ทำตามอุดมการณ์ร่วมที่เคยตั้งใจและถูกอบรมไว้จากสถาบันการศึกษา คำนิยมในเรื่องการทำปฏิวัตินี้มีข้อสังเกตว่า ไม่ปรากฏขึ้นในหมู่นักเรียนรุ่นใหม่ที่ถูกกล่อม เกลา จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เนื่องจากถูกอบรมให้เป็นเพียงกลไกของรัฐและเป็นผู้บริการ ประชาชนในลักษณะตำรวจอาชีพมากขึ้น

ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นนักเรียนเตรียมนายร้อย 2 ปี กับ เป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก อีก 5 ปี รวมใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนถึง 7 ปี ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ถูกหล่อหลอมให้มีบุคลิกลักษณะ และค่านิยมแบบทหาร คือชอบความเด็ดขาด นิยมการปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีข้อโต้แย้ง เกรงครัต ค่อหน้าที่มีลักษณะที่ยึดหยุ่นน้อยและเห็นว่าการลงโทษ เป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับการปกครองผู้ใต้ บังคับบัญชา เมื่อจบจากโรงเรียนนายร้อยฯ แล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับการส่งตัวให้กรมตำรวจ เพื่อทำการแต่งตั้ง เป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรและออกมารับราชการซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุป ผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะอำนาจนิยมจากการกล่อม เกลาของสถาบัน โดยมี พื้นฐานที่สอดคล้องมาจากการกล่อม เกลาของบิดาและสภาพแวดล้อม ต่อมาได้ถูกกล่อม เกลาด้วย ค่านิยมและทัศนคติแบบที่นิยมความเด็ดขาดจากสังคมทหาร ซึ่งมีผู้บังคับบัญชา นักเรียนชั้นสูงและ ระบบของโรงเรียนนายร้อยทหารบกเป็นปัจจัยที่สำคัญ ลักษณะเด่นของค่านิยมและทัศนคติที่ได้รับ ในช่วงนี้อีกสิ่งหนึ่งก็คือ ค่านิยมที่มีจุดหมายปลายทางที่ผูกพันกับรัฐ คือการมีอุดมการณ์ที่จะปฏิวัติ และปกครองรัฐ เมื่อมีภาวะการณ์ที่เป็นเงื่อนไขเกิดขึ้น ในส่วนค่านิยมและทัศนคติอื่น ๆ โรงเรียน เตรียมนายร้อยและโรงเรียนนายร้อยทหารบกนับว่ามีส่วนสำคัญในการปลูกฝังสิ่งที่ติดต่อนักเรียน คือ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความพร้อมที่จะเสียสละ มีจริยธรรม ความซื่อสัตย์ และวิถีปฏิบัติของการ ธำรงเกียรติ ทั้งนี้การที่ค่านิยมในวัยเด็กและในวัยที่ศึกษาอยู่นี้มีลักษณะสอดคล้องและเป็นไปใน แนวเดียวกัน ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกดอกรับระบบความ เชื่ออย่างต่อเนื่อง อันมีผลต่อการมองสิ่ง ต่าง ๆ อย่างคล้อยตามระบบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ได้ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะที่ไม่ยึดหยุ่นหรือ มองสังคมแต่ในด้านที่เป็นกฎเกณฑ์ ซึ่งจะทำให้ไม่เข้าใจสังคมหรือพฤติกรรมด้านที่ไม่เป็นระบบ และอาจมีอคติต่อสิ่งเหล่านี้ อันจะให้เห็นในชีวิตช่วงต่อมา

บุคคลที่ 11 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์มีประสบการณ์ชีวิตวัยเด็กจากการเป็นเด็กวัด ในสังคมชนบทและได้ต่อสู้ ช่วยเหลือตนเองมาจนโตขึ้น ค่านิยมและทัศนคติที่ได้รับการหล่อหลอมจึงมีลักษณะของการช่วยเหลือ ตนเอง ชอบการต่อสู้และความเชื่อมั่นในค่านิยมของพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง การที่สังคมท้องถิ่น

ในขณะนั้นมีค่านิยมที่ยกย่องอาชีพตำรวจและประสบการณ์ที่มีในวัยเด็กอันฝังใจต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์พยายามที่จะเข้ามาเป็นตำรวจ จนสามารถสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ได้สำเร็จ ชีวิตในช่วงนี้ได้ถูกบดบังกลมกลืนจากปัจจัยต่าง ๆ เพื่อหล่อหลอมค่านิยมและทัศนคติของการเป็นตำรวจที่ดี อันจะได้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นจากการกล่อมเกลารวมของปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อจบชั้นมัธยมต้น ได้รับทุนให้เรียนต่อจากมูลนิธิฟูไลโบรท์เพื่อเรียนในชั้น ม. 7-8 แต่เพราะความฝังใจที่ต้องการเป็นตำรวจของผู้ถูกสัมภาษณ์ ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตัดสินใจสละสิทธิ์ในทุนนั้นและพยายามหาทางเข้าเป็นตำรวจให้ได้โดยตัดสินใจเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ ผู้ถูกสัมภาษณ์พลาดการสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพราะเปิดรับสมัครเฉพาะบุคคลภายในและไม่สามารถเข้าโรงเรียนพลตำรวจได้เนื่องจากอายุไม่ถึง และแม้แต่โรงเรียนนายสิบทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ ก็ปรากฏว่าปิดรับสมัครหมด ผู้ถูกสัมภาษณ์จึงจำต้องเข้าเรียนต่อในโรงเรียนราษฎร์แห่งหนึ่งในชั้น ม. 7-8 และสามารถจบจากโรงเรียนนี้ได้โดยเป็นหนึ่งในจำนวนไม่กี่คนที่สอบผ่าน

"สมัยนั้นถ้าใครจบ ม. 8 นะไม่มีทางหรอกที่จะเข้าอะไรไม่ได้ เอ็นทีติด 3-4 แห่ง พอบจบ ม. 8 พับก็มองหาอินโดเรีกว่าจะเข้าตำรวจทางไหนบ้าง" สำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยในครั้งนั้นได้ 2 แห่ง คือคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ของจุฬาลงกรณ์ แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์เลือกเอาคณะรัฐศาสตร์เพราะมองเห็นว่าสามารถจะเข้ามาเป็นตำรวจได้

ต่อมาภายหลังปรากฏว่าโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้เปลี่ยนนโยบายในการรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากบุคคลภายในทั้งหมด มาเป็นเปิดรับบุคคลภายนอกด้วย ฉะนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์จึงได้เข้าสมัครสอบแข่งขัน เมื่อเริ่มเรียนรัฐศาสตร์ได้ประมาณเดือนเศษ

"เรียนรัฐศาสตร์ได้เดือนกว่า ๆ มั้ง ตำรวจก็เกิดฟลุคคือตำรวจที่มีสิทธิ์มันมีอยู่ทั้งหมดแค่ 90 คน เขาเอา 80 คน โอ้พวกนี้มันก็นึกว่าหมูยังงี้เขาก็เอาวันยังค่ำปรากฏว่าเขาดูผลมาแล้ว ผลการสอบมันเกิน 60 เปอร์เซนต์เพียง 30 กว่าคนนอกนั้น 40-50 เปอร์เซนต์กรมตำรวจสมัยนั้นยิวมาก ยิวโอ้พวกนี้ว่าไม่มีความรู้เลยตัดสิน 60 เปอร์เซนต์ แล้วรับบุคคลภายนอกขึ้นเป็นพิเศษ พอประกาศปีบตอนนั้นเราก็ไปเที่ยวบ้านนอกเพื่อนเขาก็วิ่งไปตามว่า เฮ้ย ตำรวจเขาเปิดเข้า โอ้ 30 กว่าคนเนี่ยเขาเปิดสมัคร 2 พันกว่า ก็คิดที่เกือบโหลโอ้เพื่อนรัฐศาสตร์มาสอบหลายคนไม่ติดก็เลยเข้ามาเรียนตำรวจในรุ่นเนี่ย ถ้าเทียบคะแนนกับมหาลัยคณะอื่นยังน้อยกว่านั้นแม่แต่ในจุฬาเองนะ"

ในช่วงที่เรียนในชั้นมัธยมปลายนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เข้ามาพักอาศัยในกรุงเทพฯที่บ้านของลุงคนหนึ่งซึ่งมียศเป็นจ่าสิบตำรวจและกล่าวถึงความประทับใจในลุงคนนี้ในฐานะตัวแทนของตำรวจชั้นประทวนในยุคนั้นว่า

“ในเชิงของทัศนคติ พฤติกรรม เขามีมาตรฐานในเชิงจริยธรรมที่ดีกว่าตำรวจในยุคนี้น่ามาก มากเลยคือว่าคนหนึ่งนี่นะเขามีอิทธิฤทธิ์ปะ มีความสำนึกในหน้าที่แล้วมีวินัยที่พึงมีต่อกัน ว่าเนี่ยเป็นหัวหน้าบ้านพักลูกบ้านมีประมาณ 50-60 ครอบครัวเขาเคารพจ่ามากแต่ละคนเคารพซึ่งกันและกัน การออกนอกขีด เทียบกับสมัยนี้ดีกว่า เทียบ เปอร์เซนต์ไม่ได้เลย”

เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์สอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้แล้วปรากฏว่าความยากลำบากในการฝึกและกล่อมเกลามีได้ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์หนักใจ เพราะเคยผ่านชีวิตความลำบากมากมาจากวัยเด็กแล้ว

“ความจริงคนอย่างผม เนี่ยมันอาจจะไม่ประทับใจอะไรในโรงเรียนนายร้อยเหมือนกับลูกผู้ร่ำมากดีทั้งหลายที่ไม่เคยพบเห็นนะ ผมพบสิ่งเหล่านี้มากับวัดมากมายแล้วมาโรงเรียนนายร้อยก็เหมือนมวย เจนสนาม เจนเวที”

และผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกขัดแย้งต่อค่านิยมใหม่ที่ขัดต่อค่านิยมเก่าในเรื่องการดำรงชีวิตอย่างมีเสรีภาพโดยปราศจากการถูกบังคับ

“มันมีอยู่อันหนึ่งที่มันฝังฝังอยู่ในตัวผม ซึ่งถ้าไม่ใช่นักวิเคราะห์ก็วิเคราะห์ตัวเองไม่ออกนั่นก็คือการที่ผมเป็นเด็กวัดสิ่งหนึ่งที่ผมหวงแหนมาก แล้วก็ถูกควบคุมไม่ค่อยได้คือเสรีภาพ ผมเป็นคนรักเสรีภาพมาก แม้กระทั่งเดี๋ยวนี้ เราเข้าไปอยู่ในขอบเขตของโรงเรียนนายร้อยที่ตีกรอบของเสรีภาพไว้ ให้ทำอะไรอย่าง...จนเกินไปโดยไร้เหตุไร้ผล โดยอ้างว่าเป็นเทรตดิชันอันนี้ผมยอมไม่ได้แล้วผมมักจะแสดงอาการเบี้ยวแล้วก็ต่อสู้”

ความขัดแย้งดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากระบบทหารที่นำมาใช้ในการปกครองตำรวจ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยแสดงทัศนะดังนี้

“เป็นการไม่ควรเลยนะที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจจะต้องมีเทรตดิชันเหมือนกับโรงเรียนนายร้อยทหาร โรงเรียนนายร้อยทหารนั้นเขาสร้างมนุษย์เพื่อเป็นกลไกทางการสงครามที่จะไปรบรฆ่าฟันกับศัตรูนอกประเทศ ฉะนั้นความโหดเหี้ยม เอ็งเป็นรุ่นน้องข้า เอ็งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาข้า ถ้าข้า สั่งเอ็งยิงเอ็งไม่ยิงข้าชอธรรมที่จะต้องยิงเอ็งตายไปนั้นความรู้สึกก้าวร้าวแต่เราผลิตตำรวจมาเพื่อจะไปเป็นผู้รับใช้ประชาชนได้เราไปวิเคราะห์ตัวเอง เราจะมีความรู้สึกต่อประชาชนว่ายังใจรู้ใหม่ การดำห่อล่อแม่ การโสก การเตะถีบ เป็นเรื่องธรรมดา”

การไม่ยอมรับค่านิยมและทัศนคติของโรงเรียนดังกล่าวได้ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงออกถึงพฤติกรรมนอกกฎเกณฑ์ ซึ่งทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นคนที่เกเรและเกือบต้องตกชั้น เพราะคะแนนความประพฤติ โดยผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า "ในขณะที่เป็นนักเรียนนายร้อยเนี่ย ความคิดหรือทัศนคติในทางที่จะอยู่กับร่องกับรอยไม่ค่อยดี ถ้าจัดอันดับของคนก็อยู่ในระดับกลางค่อนข้างท้ายไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การเรียน ความประพฤติ ความประพฤติในปีสุดท้าย ถูกตัดคะแนนแต่ยังเอิญได้รับการสงเคราะห์จากผู้หมวดร้อย 4 เก็บคะแนนพวกนี้ทิ้งไว้ไม่เสนอ"

แม้ผู้ถูกสัมภาษณ์จะเป็นนักเรียนที่เรียนไม่ดีและถูกตัดคะแนนความประพฤติแต่เมื่อออกรับราชการแล้วปรากฏว่าผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับในวงการตำรวจและประชาชน ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ให้เหตุผลของความสำเร็จโดยกล่าวถึง "การเรียน" และ "การทำงาน" ว่ามีรูปแบบที่แตกต่างกันด้วยการแสดงทัศนคติดังนี้

"การเรียนนั้นมัน เป็นเพียงการวัดค่าทางสมองว่าจะจำอะไรได้แค่ไหนเพียงใด แต่การทำงานนั้นมันประกอบด้วยแฟคเตอร์ทั้งหลายอีกมาก แฟคเตอร์ในเรื่องของมนุษยสัมพันธ์ ในเรื่องของแวดวงภูมิหลังของเขา หรือพื้นฐานทางด้านจิตใจเป็นคนสปอร์ตโหม โอ..มากมาย ความกล้าเสี่ยงคนที่ใส่แว่นตา เรียน พวกนี้ไม่กล้าเสี่ยงหรอกเพราะเขามีดีทางนี้อยู่แล้วเขาไม่จำเป็นต้องเอาอะไรไปเสี่ยง แต่ไอคนที่มันไม่มีอะไรดีทางนี้นะ ทางนี้มันก็พยายามที่จะอะไรก็ได้คนอย่างอ้ว หรือคนที่ตลอดเวลาเขาไม่ชอบอย่างนี้เขาไม่ชอบหนังสือถ้าให้เขาทำเขาก็ทำได้ แต่เขาไม่ชอบ โอ.คิว. เขาก็ดีเหมือนกันแต่เขาใช้เวลาทั้งหมดนั้นไปสร้างแวดวงแล้วมีอยู่หนึ่งทำไมตำรวจนั้นจึงสลับกันส่วนมากแล้วประวัติตำรวจนี้มีน้อยคนมากที่ใครจะเรียนดีแล้วได้ดีน้อยมาก เพราะอะไร

เพราะลักษณะตำรวจนั้นไม่ใช่ข้าราชการ ตำรวจไม่ใช่ตำรวจโดยพื้นฐานจริง ๆ แล้วจะต้องเป็นนักปฏิบัติการเป็นหลัก 80 เปอร์เซ็นต์แอฟฟาย (apply) แล้วความเป็นข้าราชการเข้าไปได้เพียง 20 เปอร์เซ็นต์ 30 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเราแสดงตัวเป็นตำรวจนักวิชาการเมื่อไหร่เราจะเดินไปในถนนตำรวจอย่างไม่ได้รับความร่วมมือที่ดีเท่าไร แม้แต่ในการทำงาน เรียนทางด้านบริหารมาลองมองย้อนกลับในหน่วยของตัวเองมันเอาหลักอะไรมาจับได้บ้าง ไม่มีหลักใช้ใหม่ มีสายเยอะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีบัджет (budget) สนับสนุนบ้างนะ เออ..ไอบัджетนี่ก็ต้องมีวิธีหาของเราไม่เงินก็ขายนาเงินตายเลย ได้มาบ้างอะไรบ้างอดหลับอดนอนต้องไปนั่ง

ทำกิเลส ทำชั่วร่วมกับเขาถึงจะได้ อะไรเจียนนั้นก็คืออะไร นั่นก็คือเป็นลักษณะงานตำรวจ¹ ก็เพราะด้วยเหตุนี้ไอคนที่มัน เออ...รอบจัดพวกรอบจัดเจียวอยู่ไป ๆ ยิ่งรอบจัด"

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า จากประสบการณ์ในการทำงานทำให้ทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกปรับ เปลี่ยนมา เป็นความ เชื่อว่าการทำงานในอาชีพตำรวจนั้นวิธี "การทำงานนอกแบบ" มีความสำคัญที่สุด และเชื่อว่ายังคนอยู่ในระบบนานเท่าใดความพลิกแพลงรู้มากหรือที่เรียกว่า "รอบจัด" ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับการสั่งสอนอบรมจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจด้านจริยธรรมตำรวจให้ยึดมั่นในค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อประชาชนหลายประการ เช่น "การเคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่และกรรมาการมีต่อประชาชน" ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ใช้ปฏิบัติและเห็นว่าสิ่งนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีคุณค่าโดยกล่าวยกตัวอย่างจากผลสำเร็จที่เกิดขึ้นมาแล้วว่า

"คุณไปถามพวกบางล่าว บอกผม ผมจาก สน.ชนะสงครามมาแล้วผมอยู่เพียงปีเศษ เต็มนี้มันยังคิดสอยห้อยตามถ้าจะพูดถึงผม เขาจะต้องกล่าวขวัญอย่างโน้นอย่างนี้ ผมมีงานมีการ ยังต้องมากัน เป็นแถวผมไปบวชตอนนั้นจาก สน.ชนะสงครามมาแล้วพวกนี้ไปกันใหญ่ โอ๊ย... ลูกศิษย์บ่นโตกินกันไม่หวัดไม่ไหว"

และผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ เห็นตำรวจที่ปฏิบัติตัวให้มีคุณค่าว่ามีความแตกต่างจากการใช้อำนาจบาตใหญ่ โดยกล่าวถึงผลลัพท์ว่า

"ที่จังหวัดอยุธยาเมื่อ 10 ปีที่แล้วมา มีผู้บังคับการคนหนึ่ง เกษียณอายุในปีนั้นมีจำจรรยาที่หัวรอ เขา เกษียณเหมือนกันพร้อมกัน ไอคนสองคนที่มายืนอยู่ในจุดที่เท่ากันคือ เป็นชายแก่ที่ไม่มีน้ำยาด้วยกันทั้งคู่ เขาเกิดไปสมัคร สจ. พร้อมกันปรากฏว่าประชาชนเลือกจำ ไม่เลือกนายพล รัฐใหม่คุณค่าของมนุษย์ที่แท้จริงอยู่ไหน ผมถึงบอกว่าค่านิยมนี้กำลังพาพวกเราไปสู่จุดไหน มึงเร็วไว้อ้อไอโทยอายุแค่นี้เป็นนั่น เป็นนั่น แต่ประชาชนตีราคาายังไม่รู้ตำรวจด้วยกันเองตีราคาว่ายังงไม่ใส่ใจ เอาไอยศถาบรรดาศักดิ์ไว้ก่อน คนเป็นนายพลจริง คนนี้เป็นพันเอกจริง ได้เร็วจริง แต่ตำรวจด้วยกันดำไอนี้ไม่น่าได้ ประชาชนทั้งประเทศบ่นอุตสาห์เป็นทอปแมนของตำรวจตีราคาว่ายังงเสร็จแล้วเขาปลดกลางคัน เสร็จแล้วเดี๋ยวนี้ไม่กล้าไปงานคุณดูซิ"

¹ คำสัมภาษณ์ส่วนนี้ตรงกับวิธีการทำงานซึ่งได้รับผลสำเร็จของผู้ถูกสัมภาษณ์บุคคลที่ 1.

นอกจากนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยังเชื่อตามค่านิยมของสถาบันอื่น ๆ อีก เช่น ความเชื่อในอุดมคติ คำรางวัลในเรื่องความอดทน ความไม่มั่งมาก เป็นต้น โดยกล่าวว่าค่านิยมเหล่านี้เป็นแนวทางที่ดีต่อการปฏิบัติตัวของคำรางวัล

"คำว่าอดทนต่อความเจ็บใจขนาดนี้ยังทำงานยังไม่เจอ พอคุณจะเลื่อนตำแหน่งเป็น สารวัตรคุณจะมีรู้สึก นายคำรางวัลคนหนึ่งฟังได้เป็นผู้กำกับเมื่อเร็ว ๆ นี้เป็นคนมีดี ทำงานดี แล้วเร็วมาก แต่มาติดรองผู้กำกับอยู่ประมาณ 7-8 ปี ถ้าปีนี้ไม่ได้อาจจะหมดไฟไปเลย ฟังไปเลยนั่นนะคืออดทนต่อความเจ็บใจแล้วความยากลำบากมีมาก เขาบอกว่าย่ำหัววันไหว คอความยากลำบากอีกอันหนึ่งซึ่งเป็นประเด็นสำคัญคือ ใจแลกผลเนี่ยที่เขาอกไม่มั่งมากในแลกผล แลกผลอันนี้มัน เป็นตัวสังหารชีวิตคำรางวัล"

ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อจบชั้นปีที่ 4 จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจแล้วได้รับการแต่งตั้งมา ประจำที่ สน.ชนะสงครามและเริ่มชีวิตการทำงานด้วยค่านิยมกับทัศนคติที่ได้รับการกล่อมเกล่า ทั้งนี้จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุปแล้วชีวิตในช่วงนี้ของผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นระยะของการปลูกฝังและปรับ เปลี่ยน ค่านิยมกับทัศนคติที่ดีของการเป็นคำรางวัล ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ยอมรับและยึดมั่นในค่านิยมกับทัศนคติ แบบจริยธรรมตำรวจหลายประการ ซึ่งได้นำมาใช้ปฏิบัติและได้ผลดี เช่น ความเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่ ความอดทนและความไม่มั่งมาก ฯลฯ สิ่งที่น่าสังเกตของค่านิยมผู้ถูกสัมภาษณ์ประการหนึ่ง คือ ค่านิยมที่เป็นคำรางวัลของประชาชน หรือมีลักษณะที่มีความผูกพันกับประชาชนโดยตรงมากกว่าผูกพันต่อ องค์กรหรือรัฐ โดยมีความเชื่อว่าคุณค่าของความ เป็นคำรางวัลนั้นอยู่ที่การยอมรับของประชาชน มากกว่ายศถาบรรดาศักดิ์ แต่ทั้งนี้ค่านิยมกับทัศนคติของโรงเรียนนายร้อยตำรวจบางประการ ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ไม่ยอมรับ เช่น ค่านิยมของการใช้ระบบอาวุโสในเรื่องการทำโทษโดยไม่มีเหตุผล หรือค่านิยมของการปกครองแบบทหาร เป็นต้น

บุคคลที่ 12 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์ผ่านวัยเด็กจากสังคมชนบทของครอบครัวที่มีบิดา เป็นครู จากการเป็น นักเรียนทุนของกระทรวงศึกษาธิการจากจังหวัดเพชรบุรี เดินทางมาสอบเข้าโรงเรียนสวนกุหลาบ วิทยาลัยในกรุงเทพฯ เพื่อเรียนต่อในชั้นมัธยมปลาย ชีวิตในช่วงนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ของค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นตั้งแต่ เป็นนักเรียนมัธยมปลาย เป็นนักศึกษาของวิทยาลัยเทคนิค ลาดกระบัง และเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

เมื่อจบชั้นมัธยมต้นจากโรงเรียนประจำจังหวัด เพชรบุรีแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อเรียนต่อชั้นมัธยมปลายจากคำแนะนำของบิดา

"ตั้งแต่ชั้น ม.5 พ่อเริ่มพูดว่าควรจะเข้ามาเรียนกรุงเทพฯ เพราะถ้าผมกับพี่จบพร้อมกันก็ต้องมีคนหนึ่งไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ ผมจบผมก็บอกว่าผมไปเอง"

ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถสอบเข้าโรงเรียนสวนกุหลาบได้ด้วยความสามารถและได้เรียนชั้นมัธยมปลายสายวิทยาศาสตร์ ซึ่งการตัดสินใจเรียนระดับเตรียมอุดมศึกษาในครั้งนั้นเป็นเรื่องใหญ่สำหรับนักเรียนจากต่างจังหวัด

"สมัยก่อนการเรียนเตรียมอุดมเป็นเรื่องยากสำหรับคนต่างจังหวัด"

การที่เป็นนักเรียนจากต่างจังหวัดทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี และสามารถทำคะแนนได้ดีโดยเฉพาะในหมวดวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนและครูได้เป็นปัจจัยของการสร้างค่านิยมของการแข่งขันด้านการศึกษา การได้รับรู้ทัศนคติต่าง ๆ ของชีวิตในการศึกษาต่อแต่ละแขนง และเป็นการย้ำค่านิยมของการใช้เหตุผลของผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ตั้งใจไว้ว่าจะเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสาขาที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเลือกมีอาชีพที่เป็นพลเรือน

ระหว่างที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนในชั้นมัธยมปลาย ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้พักอาศัยอยู่กับลุงคนหนึ่งที่มีอาชีพเป็นทหาร ในช่วงนี้ลุงของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้พยายามถ่ายทอดค่านิยมและทัศนคติของอาชีพทหารให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ และพยายามโน้มน้าวให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นทหารโดยการไปสอบเพื่อเป็นนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ได้ไปสอบตามความต้องการของลุง

"ลุงเป็นทหารก็อยากให้ เป็นนักเรียนนายร้อย ผมสอบได้แล้วแต่ไม่ไปสัมภาษณ์ลุงโกรธมาก"

ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงเหตุผลที่ไม่อยากเป็นทหารว่า เพราะความตั้งใจเดิมอยากเรียนในระดับอุดมศึกษาสาขาที่เป็นวิทยาศาสตร์และลักษณะอุปนิสัยไม่ชอบการบังคับหรือใช้อำนาจ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ปรึกษาบิดาและบิดาเห็นด้วยกับการเลือกเรียนของผู้ถูกสัมภาษณ์ ฉะนั้นจึงได้สอบเข้าคณะวิศวกรรมศาสตร์ ของวิทยาลัยเทคนิคลาดกระบัง และได้เข้าเป็นนักศึกษาตามความประสงค์ระหว่างที่เรียนนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้สมัครเรียนในหลักสูตรปริญญาตรีด้าน เศรษฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพราะค่านิยมที่ชอบการศึกษาของผู้ถูกสัมภาษณ์ที่มีมาตั้งแต่เด็กเป็นเหตุผลหลัก

เมื่อเป็นนักศึกษานั้นผู้ถูกสัมภาษณ์จัดอยู่ในพวกหัวรุนแรงได้เข้าร่วมทำกิจกรรมของสถาบันและได้เป็นหัวหน้ากลุ่มของนักศึกษา ด้วยค่านิยมและทัศนคติที่ชอบการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและชอบการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ครั้งหนึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นหัวหน้า

นำนักศึกษา เดินทางไปพบนายกรัฐมนตรี เพื่อร้องเรียน เกี่ยวกับการทุจริตสร้างถนนหน้าวิทยาลัย ซึ่ง เป็นผลให้ผู้เกี่ยวข้องถูกลงโทษ

“นายอำเภอถูกย้าย เรื่องที่ของขบประมาณมาแล้วไม่ยอมสร้างถนน”

ความสำเร็จในครั้งนั้นทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ระลึกถึง เป็นแบบอย่าง เสมอเมื่อคิดถึงการต่อสู้ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์มักจะกล่าวว่า

“ผมไม่กลัวอะไร เดินทางพานักศึกษาไปหานายกรัฐมนตรีก็เคยมาแล้ว”

การทำกิจกรรมนักศึกษา เป็นบทบาทที่ต้อง เสียสละ เวลาส่วนตัว และสิ่งนี้ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ขาดการเรียน จนทำให้หมดสิทธิ์ที่จะสอบ ในหมวดวิชาคำนวณและจำต้องออกเพื่อหาที่เรียนใหม่ ในระยะนั้นเอง เป็นช่วงที่ญาติคนหนึ่งของผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกคนร้ายฆ่าตาย บิดาและญาติพี่น้องของผู้ถูกสัมภาษณ์ต่างพูดกันว่าอยากให้พี่น้องคนหนึ่งไป เป็นตำรวจ เพื่อจะได้คุ้มครองช่วยเหลือญาติพี่น้องได้ สิ่งนี้สะกิดใจให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ลองสอบ เข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจดู และปรากฏว่าสอบได้

เมื่อ เข้ามาอยู่ในระบบของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องถูกปรับค่านิยม และทัศนคติจากแบบ เดิมซึ่งมีพฤติกรรมและความคิด เสรี มาสู่การอยู่ในกรอบของระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด และสิ่งหนึ่งที่สร้างความรู้สึกขัดแย้งต่อตัวผู้ถูกสัมภาษณ์คือ การลงโทษโดยไม่มีเหตุผล ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีปฏิกิริยาตอบโต้และภายหลังต่อมายอมรับว่าส่วนหนึ่งก็มีประโยชน์ต่อการฝึกหัดให้มีความอดทนต่อความ เดิมใจ พร้อมกับนี้ความรู้สึกขัดแย้งอีกประการหนึ่งก็เกิดขึ้นคือความรู้สึกต่อต้านค่านิยมชนิด “ฝึกซีโรยหน้า” ซึ่งพบ เห็นจากการที่นักเรียนถูกบังคับให้ทำบางสิ่งบางอย่าง เกินปกติวิสัย เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจลักษณะ เช่นนี้ เป็นค่านิยมของสังคมตำรวจและมีอิทธิพล เข้ามาในโรงเรียนอัน เป็นสิ่งที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกว่า สอนให้ตำรวจทำอะไร เกินความพอดีและไม่ชอบความเป็นจริง

ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อ เป็นนักเรียนชั้นด่ำ เคยถูกขบประมาณและย้ายจากนักเรียนชั้นสูงในเรื่องความกล้า โดยให้เดินบน “สะพานตอ” ซึ่งมีไว้ทดสอบความ เชื่อมั่นในตนเองและน้อยคนที่จะไม่กลัว ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความกล้าคือ เป็นคนแรกที่วิ่งบนสะพานตอนั้นอัน เป็นเหตุให้ประสบอุบัติเหตุ เหตุต้อง เข้าโรงพยาบาล และการทดสอบกำลังใจแบบนี้ถูกยกเลิกตั้งแต่นั้นมาสำหรับในด้านการเรียน ผู้ถูกสัมภาษณ์มีค่านิยม ในด้านการศึกษาต่อเนื่องจากวัยเด็ก ด้วยความขยันหมั่นเพียรและให้ความสำคัญกับการศึกษา มีผลการเรียนดีอยู่ในระดับ เป็นหัวหน้าตอน นอกจากนี้ยังได้เรียนในระดับปริญญาตรีของคณะ เศรษฐศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ควบคู่ไปด้วย และมีผลการเรียนดีทั้งสองแห่ง ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถเรียนจบและได้รับปริญญาพร้อมกันทั้งสอง สถาบัน

ผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะเด่นในสมัยที่เป็นนักเรียนคือการเป็นนักคิดอย่างอิสระและค่อนข้างจะหัวรุนแรง แต่ผู้บังคับบัญชามักจะให้ความเอ็นดูเพราะผู้ถูกสัมภาษณ์มีความอ่อนน้อมถ่อมคนและความคิดเห็นหรือการแสดงออกเป็นไปอย่างมีเหตุผล ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนอยู่ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจจนครบ 4 ปี ก็ได้ออกมารับราชการในครั้งนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์มีความตั้งใจว่าจะออกมารับราชการด้วยความซื่อสัตย์ขยันหมั่นเพียรและมีอุดมคติของการทำงานเพื่อส่วนรวม โดยเลือกผลงานที่กองตำรวจสันติบาล เป็นแห่งแรก ซึ่งจะได้กล่าวถึงชีวิตรับราชการในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุป ผู้ถูกสัมภาษณ์จัดเป็นนักเรียนที่มีแนวความคิดแบบหัวรุนแรงและมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างสูง กระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติในช่วงนี้ ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ถูกปรับ เปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติที่มีอยู่เดิม ให้สอดคล้องกับสถาบันการศึกษา โดยมีปัจจัยทั้งจากโรงเรียนในชั้นมัธยมปลาย วิทยาลัยเทคนิคและโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งมุ่งกล่อมเกล่าผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มีค่านิยมของการเป็นพลเมืองดีมีความรู้และความผูกพันกับอาชีพ และการเป็นกลไกของรัฐที่ดี ลักษณะเด่นขอผู้ถูกสัมภาษณ์ที่ปรากฏมาอย่างต่อเนื่องที่อาจสังเกตได้คือ ค่านิยมและทัศนคติในเรื่อง การให้ความสำคัญต่อการศึกษา ชอบการต่อสู้เพื่อความถูกต้อง และความกล้าที่จะเผชิญปัญหา สิ่งเหล่านี้ได้เป็นแนวทางที่ถูกยึดถือปฏิบัติต่อมาเมื่อรับราชการ ซึ่งทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ทราบว่าค่านิยมและทัศนคติเหล่านี้บางอย่างก็มิได้ใช้ได้ผลในสังคมตำรวจดังที่ตั้งใจไว้

กลุ่มที่ 4 ผู้ถูกสัมภาษณ์ระดับ ผู้บัญชาการ - อธิบดีกรมตำรวจซึ่งมีระยะห่าง พล.ต.ท. - พล.ต.อ. จำนวน 4 คน คือผู้ถูกสัมภาษณ์บุคคลที่ 13 - 16 ตามลำดับดังนี้คือ

บุคคลที่ 13 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์ผ่านชีวิตในวัยเด็กจากครอบครัวที่มีตามารดาเป็นครู และมีความเป็นอยู่อย่างชาวชนบทของภาคอีสาน ด้วยแรงจูงใจจากการเป็นยุวชนทหารทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อยากมีอาชีพที่สวมเครื่องแบบ ดังนั้น เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนจบชั้น ม.6 จึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อจะสอบเข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อยฯ แต่สอบเข้าไม่ได้ฉะนั้นจึงเรียนต่อในสายสามัญที่กรุงเทพฯ ชีวิตในช่วงที่จะกล่าวถึงในบทนี้ เป็นส่วนที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนอยู่ในชั้นมัธยมปลายและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งได้อบรมกล่อมเกล่าปรับค่านิยมและทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์จนมีความรู้ความพร้อมที่จะเป็นตำรวจในลักษณะงานหลายแบบ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เมื่อจบชั้นมัธยมต้นแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกบิดาส่งเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาต่อใน ครั้งแรกผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องการจะเข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อย แต่สอบเข้าไม่ได้จึงเข้าเรียน ชั้นมัธยมปลายสายสามัญที่โรงเรียนไพศาลศิลป์ ปรากฏว่าในช่วงนั้นเป็นช่วงที่เกิดสงครามโลก ผู้ถูกสัมภาษณ์จึงต้องหลบหนีการทิ้งระเบิดกลับไปอยู่ที่อีสานซึ่งทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เข้าเป็นเสรีไทย เข้าร่วมรบกับญี่ปุ่นและได้สัมผัสกับตำรวจอย่างใกล้ชิด เป็นครั้งแรก สิ่งนี้ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เริ่ม รู้จักตำรวจและสนใจอาชีพตำรวจขึ้น ระหว่างนั้นได้มีสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกสะกิดใจ ว่าอาชีพตำรวจมีบางสิ่งบางอย่างพิเศษกว่าผู้อื่น คือ การมีอำนาจซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีประสบการณ์ ดังนี้

"ฟังจะเห็นฤทธิ์ของตำรวจครั้งแรกในงานประจำปีอะไรอย่างหนึ่งที่ขอนแก่น ซึ่งมีการ ออกร้านค้าเงินให้จังหวัด พ่อผมออกร้านของแผนกศึกษาธิการจังหวัดแล้วก็เปิดร้านไอ้การพนัน ประเภท ข. โยนขวดกันนะ ซึ่งถูกกฎหมาย และเข้าใจว่าขออนุญาตแล้ว คือมีตำรวจซึ่งยศ ไม่ได้มากมายเกรงมาขอหรือสุภาพรี ขอเหล้ากินฟรีที่ร้าน ผมก็เริ่มรู้สึกว่าไอ้การเป็นตำรวจ มันทำให้มีอะไรมากกว่าปกติมีอิทธิพลมีอำนาจมากกว่าธรรมดาตั้งแต่นั้นมา"

หลังจากสงครามโลกหยุดลงในปี พ.ศ. 2488 ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กลับเข้าศึกษาใหม่ที่ โรงเรียนวัดมณฑล กรุงเทพฯ จนจบชั้นมัธยมปลาย เมื่อจบแล้วผู้ถูกสัมภาษณ์ตั้งใจจะสอบเข้า โรงเรียนนายร้อยตำรวจอย่างยิ่ง เนื่องจากประสบการณ์ในอดีตและประสบการณ์ใหม่จากการ ถูกยิงแอกจากตำรวจครั้งหนึ่ง เมื่อเป็นนักเรียนในชั้นมัธยมปลาย การถูกยิงแกระนั้นส่งผลต่อ ทศนะของผู้ถูกสัมภาษณ์ดังนี้ คือ

"ตั้งแต่นั้นมาคืนที่ผมถูกยิงนะ ผมก็ตั้งใจว่าผมจะต้องแก้แค้นตำรวจชักรั้ง ที่จริง ความตั้งใจก็เหมือนเด็ก ๆ ว่าขอเป็นตำรวจแล้วเมื่อเป็นตำรวจแล้วผมคงจะทันนายตำรวจที่ แกล้งจับผมแกล้งยึดข้อหา เพราะผมลองคำนวณแล้วว่าช่วง เวลาไม่ห่างไกลกันนักคงทัน ในใจผม นึกแต่เพียงว่าถ้าผมได้ เป็นนายตำรวจที่อาวุโสสูงกว่าแล้วก็รับค่านับจากคน เหล่านี้ชักรคนละที ผมก็จะลาออกจากตำรวจ"

การถูกกลั่นแกล้งคราวนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า มีสาเหตุมาจากแม่เลี้ยงซึ่งมี เรื่อง ทะเลาะวิวาทกับผู้ถูกสัมภาษณ์กลั่นแกล้งไปแจ้งความต่อนายตำรวจคนหนึ่งสนิทกันกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ลักทรัพย์ ผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกจับเข้าห้องขังและถูกขู่ให้นำของมาคืน ซึ่งก็ถูกปล่อยตัวต่อมา เพราะ ไม่มีควมผิด แต่ผลจากการกระทำในครั้งนั้นส่งผลถึงความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์อย่างยิ่ง และ ผลที่ติดตามมาประการหนึ่ง คือผู้ถูกสัมภาษณ์เกลียดชังตำรวจที่ใช้อำนาจหน้าที่กลั่นแกล้งผู้อื่น ซึ่ง เป็นทัศนคติที่จับตัวแน่นตลอดมาจนถึง เป็นจ เรกรรมตำรวจ

"ที่ถูกจับคราวนั้นส่งผลถึงการไม่ชอบอยู่ดีธรรม รุนแรงมากจนถึงปัจจุบันผมถึง เกลียด ตำรวจที่รังแกชาวบ้านและ เกลียดตำรวจที่ไม่ยึดระเบียบข้อบังคับกฎหมาย เป็นหลัก เพราะถ้า ทำตามระเบียบข้อบังคับกฎหมายผมไม่โดนอย่างนั้น"

ในครั้งที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ตั้งใจจะสมัครสอบ เข้า โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปรากฏว่า กรมตำรวจไม่ได้เปิดรับบุคคลภายนอกเข้า เป็นตำรวจในปีนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์จึงต้อง เปลี่ยน เข็มมา สอบ เข้า เรียน ในคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเปิดรับสมัครเป็นรุ่นแรก โดยมีความตั้งใจว่าถ้า ไม่ได้ เป็นตำรวจก็ขอ เป็นปลัดอำเภอซึ่งเป็นงานที่ใกล้เคียงกับตำรวจ และสามารถสอบ เข้า ในคณะรัฐศาสตร์ได้ เป็นอันดับที่ 4 ของทั้งหมด

การศึกษาในคณะรัฐศาสตร์นับ ได้ว่ามีคุณค่าอย่างสูงต่อการ เป็นนักปกครองต่อมาของ ผู้ถูกสัมภาษณ์ เพราะ เป็นการกล่อม เกลาที่ให้ค่านิยมและทัศนคติที่เปิดกว้างต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงดังนี้

"ที่ให้ผมมากที่สุดคือ เสรีภาพในการใช้ความคิดกับ เสรีภาพในการศึกษา ผมไม่ถูก ครอบงำอะไรเลย เรียกว่าผมมีเวลา เป็นตัวของตัวเอง มีสิทธิเต็มที่ที่จะหยิบหนังสือเล่ม ไทน์ขึ้นมาอ่านก็ได้ซึ่งผมคิดว่าส่งผลทำให้ผมปัจจุบันนี้ เวลาผมจะคิดทำอะไรเอาท์ลुक (outlook) ของผม ไรทัศนคติของผมไม่มีอะไรครอบงำ ผมใช้ได้เต็ม เทนียว"

ซึ่ง เมื่อ เปรียบ เทียบกับบุคคลที่ผ่านกระบวนการกล่อม เกลาค่านิยมและทัศนคติจาก โรงเรียนทหารหรือตำรวจแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความ เห็นว่าถูกกล่อม เกลาให้มีความคิด เสรีน้อยกว่า เพราะการที่ต้องอยู่ในกรอบของระเบียบวินัยย่อมมีผลกระทบถึงการ ใช้ความคิดด้วย

"ผมไม่ใช่จะตำหนิโรงเรียนตำรวจ - ทหาร นี่เป็นลักษณะเด่นชัดของมหาวิทยาลัย ในสมัยโน้นและ เชื่อว่า ในสมัยนี้ด้วย ผมไม่มีระเบียบวินัยของตำรวจกับทหาร เข้ามามากอยควบคุม ผมอยู่ ซึ่งแม้ว่าระเบียบวินัยแบบตำรวจ - ทหารมันจะมุ่งควบคุมความประพฤติลงท้ายผม เชื่อว่า มันมีผลกระทบถึงการ ใช้ไอ้ความคิดด้วยทุกครั้ง ไป มันเท่ากับถูกบังคับโดยปริยาย"

ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถ ต่อสู้ความไม่พอใจในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย เช่น ระบบอาวุโสที่เกินเลยได้ โดยสามารถ ทำได้อย่างกว้างขวางและไม่ต้อง เกรงกลัวว่าถ้าพลาดพลั้งแล้วจะถูกลงโทษหรือโดนกลั่นแกล้งต่าง ๆ นอกจากนั้นครูอาจารย์และ เพื่อนนักศึกษายังมีลักษณะค่านิยมและทัศนคติที่ เอื้ออำนวยในการ ใช้ ความคิดแบบ เสรีและกล้าพูดกล้าวิจารณ์ด้วย สำหรับลักษณะเด่น ใน เรื่องการกล้าพูดกล้าวิจารณ์ ของผู้ถูกสัมภาษณ์นี้จะ เห็น ได้จากการวิเคราะห์ระบบอาวุโสและความประพฤติของนักศึกษาตั้งแต่ ครั้งนั้นดังนี้

"คือเมื่อผมขึ้นไปเป็นปี 4 มีเพื่อน ๆ รุมผมเองนะที่เป็นคนสัปดนคิดไอ้โซคัสโซเดสขึ้นมา ในคณะอื่น เขามีอยู่แล้วเราก็พลอยรับมา มาพลอยออกกระเบียบอะไรให้เด็กต้องปฏิบัติตาม เช่น ห้ามเดินตรงนั้น ส่วนกับนิสิตรุ่นที่ต้องเดินริมถนน ปี 3 ต้องคาดเข็มขัดดำใส่ก็ออกขาวอะไรเนี่ย ผมไม่รู้เหมือนกันว่ามาจากไหน แล้วผมเองก็พลอย ๆ เคลิ้ม ๆ บ้า ๆ ไปกับเขาด้วยนะ เรื่องของอำนาจนี่แหละใครคิดขึ้นมาแล้วเนี่ยใครที่ได้ไปบ้าไปด้วย แต่ว่าตัวผมเองเป็นคนที่ไม่เคารพกฎพวกนี้หน่อยที่สุดแล้วออกจะเป็นกบฏ ๆ ตลอดมา นี่เผชิญโซคัสที่เป็นซีเนียร์มาตลอดไม่จันทักงักโดนโยนน้ำโยนบกกับเขาเหมือนกัน"

ความรู้สึกต่อต้านการถูกใช้อำนาจบังคับหรือความรู้สึกพึงพอใจ เมื่อเป็นผู้ใช้อำนาจของผู้ถูกสัมภาษณ์นี้ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้ถูกสัมภาษณ์รายอื่น ๆ ในวัยเดียวกันที่เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจด้วย ในเรื่องนี้อาจจะสะท้อนให้เห็นลักษณะบางประการของการเรียนรู้เรื่องอำนาจและการปกครองก่อนที่จะได้รับอำนาจและหน้าที่จริง ๆ จากรัฐ ซึ่งปรากฏจากการศึกษารายอื่น ๆ ประกอบด้วยว่า อำนาจนั้นทำให้บุคคลที่เคยรู้สึกต่อต้านการถูกกดขี่เมื่อครั้งเป็นนักเรียนต่อมากลับเป็นผู้ที่ชอบใช้อำนาจและหลายรายที่มีมากจนมีลักษณะ "บ้าอำนาจ" ฉะนั้นการอยู่ในระบบที่ยังมีการใช้อำนาจนานเท่าใดก็ยิ่งอาจกล่อมเกล้าให้บุคคลเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติไปในแนวทางที่หลงใหลอำนาจได้มากขึ้นเท่านั้น

ผู้ถูกสัมภาษณ์ขณะ เป็นนิสิตนั้นชีวิตครอบครัวได้เริ่มหักเหเพราะบิดาแยกทางกับมารดา ต่อมาบิดาได้ถูกพิพากษาจำคุกในคดีเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ ผู้ถูกสัมภาษณ์และน้อง ๆ จำเป็นต้องแยกย้ายกันอยู่ตามบ้านญาติ เพื่อเป็นการช่วยเหลือน้อง ๆ ผู้ถูกสัมภาษณ์จึงต้องทำงานตั้งแต่เป็นนิสิตโดยเริ่มจากการทำงาน เป็นนักเขียนของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งแต่ยังไม่มีชื่อเสียงในขณะนั้น ชีวิตในช่วงที่เป็นนิสิตคณะรัฐศาสตร์ของผู้ถูกสัมภาษณ์จึง เป็นช่วงที่ต้องปากกัดตีนถีบอาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนนักเรียนรุ่นพี่และบุคคลที่สนิทสนมอื่น ๆ ประดับประดาจนจบการศึกษา ระหว่าง เป็นนิสิตปรากฏว่าผู้ถูกสัมภาษณ์มีผลการเรียนดีมา โดยตลอดมีชื่อขึ้นบอร์ดไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนอยู่เสมอ และสามารถสอบในปีสุดท้ายจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ได้เป็นที่ 2 ของรุ่น ด้วยความที่มีผลการเรียนดีผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับการทาบทามจากอาจารย์ชาวต่างประเทศให้ได้รับทุนศึกษาต่อที่ประเทศอเมริกาในมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ระดับปริญญาโทอีก 2 ปี ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ตกลงใจไปศึกษาต่อแต่ถึงอย่างไรในขณะนั้นก็ยังมีความพึงใจอยากที่จะเป็นตำรวจแฝงอยู่ตลอดเวลา

กล่าวโดยสรุปผู้ถูกสัมภาษณ์จัดอยู่ในประเภทนิสิตที่มีหัวรุนแรงและเป็นตัวของตัวเองสูง กระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติในช่วงนี้ ผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกอบรมกล่อมเกล้าจาก

สถาบันการศึกษาให้ชอบใช้ความคิดอย่างเสรีและรู้สึกต่อต้านการถูกใช้อำนาจกดขี่ โดยมีระบบ การเรียนและสภาพแวดล้อมของอาจารย์และเพื่อนนิสิต เป็นตัวกล่อม เกลาที่สำคัญ ชีวิตครอบครัว ที่แตกแยกทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ประสบความยากลำบากในการเรียน แต่สิ่งนี้กลับ เป็นแรงผลักดัน ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตั้งใจ เรียนและ เอาชนะแรงกดดันจนประสบความสำเร็จ เหตุการณ์หนึ่งที่มี ความสำคัญต่อทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ในช่วงนี้ คือ ความรู้สึกคับแค้นจากการถูกรังแกโดย นายตำรวจคนหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อยากที่จะเป็นตำรวจและ กลียดการใช้วิธีการที่ ไม่ยุติธรรมต่อประชาชน และเมื่อประกอบกับประสบการณ์ที่ได้สัมผัสกับตำรวจที่มีมาแต่เดิม แล้วอาชีพตำรวจยังเป็นแรงดึงดูดใจอยู่ในตัวผู้ถูกสัมภาษณ์โดยเสมอมา

บุคคลที่ 14 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์มีพื้นฐาน เดิมจากครอบครัวชาวสวนที่ถูกหล่อมหลอมด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เคร่งครัด และไม่ชอบการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม ด้วยค่านิยมของการศึกษาได้เป็น แรงส่งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์พยายาม เรียนจนจบการศึกษาชั้นมัธยมต้น ด้วยการตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะสอบ เข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อยทหารบกเพื่อ เป็นนายตำรวจหรือนายทหารให้ได้ ซึ่งปรากฏว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ได้ใช้ความพยายามจนสอบ เข้าได้ตามความตั้งใจ ทั้งนี้จะได้กล่าวถึงกระบวนการ เปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์จบชั้นมัธยมต้นจากโรงเรียนวัดสระ เกศ แล้วได้พยายามสอบ เข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อยถึง 3 ปี และระหว่างที่รอการสอบนั้นก็ ได้เรียนหนังสือและทำงาน ไปพลาง ๆ

"ในปี 2484 ปีโคโจ สงครามโลก จบก็ได้ไปเรียนเตรียมธรรมศาสตร์ปีหนึ่ง แล้วก็ ออกมาเรียนพิเศษบ้างแล้วก็ไปทำงาน แล้วก็สอบเข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อย 3 ปี จึงเข้าได้ เข้าได้เมื่อปี 2487"

เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์สอบ เข้าโรงเรียนเตรียมนายร้อยทหารบกนี้ได้แล้วก็ ได้เข้าเรียนตาม หลักสูตรซึ่งกำหนดไว้ 2 ปี โดยมีชีวิตประจำวันที่ต้องศึกษาเล่าเรียนภาควิชาการ และมีการ ฝึกหัดด้านระเบียบวินัย นอกจากนี้ก็ยังถูกกล่อม เกลาด้วยค่านิยมและทัศนคติของสถาบัน เพื่อให้ เป็นแบบเดียวกันอีกด้วย ทั้งนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวถึงการฝึกว่ามีดังนี้

"การฝึกในสมัยนั้น นักเรียนเตรียมเรามีการเรียนและการฝึก แต่สมัยนั้น เป็น สมัยสงคราม นักเรียนจะต้องไปอยู่ถึงจังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ปีหนึ่ง แล้วมาอยู่อยุธยาเพราะว่า สงคราม แล้วกลับมาที่ตั้งไม้กี่เดือน การฝึกอบรมของนักเรียนเตรียมก็มีการเรียนกับการฝึก เป็นหลักใหญ่"

และเมื่อจบจากโรงเรียนเตรียมนายร้อยทหารบกแล้ว ก็ได้แยกเหล่ามาเรียนที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ที่ปทุมวัน

"สมัยนั้นจบ เตรียมแล้วก็แยกเข้าโรงเรียนนายร้อยฝ่ายตำรวจตั้งแต่ปี 1 ที่ปทุมวัน จบ 3 ปี ก็จบโรงเรียนนายร้อยออกมาเป็นที่ร้อยตำรวจตรี"

ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนอยู่ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจปทุมวันเป็นเวลา 3 ปี ระหว่างนี้ก็ได้ออกส่งสอนอบรมสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่ามีดังนี้

"คือนักเรียนนายร้อยมันมีการอบรมและมีการสอน แต่มันขึ้นอยู่กับบุคคล คือการสอนมันเหมือน ๆ กันทุกคน ขึ้นอยู่กับสมมุติ 75 คนในรุ่นมันก็มีความแตกต่างกัน อันนี้มันอยู่กับรากฐานของสภาพของ เป็นเด็กที่มาแต่ละครอบครัว ความอบอุ่นของพ่อแม่ของครูบาอาจารย์ ที่สอนในชั้นต้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะชี้ให้เห็นว่า เมื่อมาถึงระดับโต เด็กจะไปยังใง สภาพการเรียนในโรงเรียนนายร้อย ปรากฏว่านักเรียนมากันทุกทิศทุกทาง จริงอยู่ในกรอบวินัยของนักเรียนก็มี แต่ใจได้รับมาตั้งแต่เด็กความอบอุ่นที่ได้รับมามันต่างกัน เพราะฉะนั้นการอบรมของคนที่ได้รับเหมือน ๆ กัน ย่อมได้มากได้น้อยไม่เหมือนกัน แต่ทางโรงเรียนก็ได้สอนในเรื่องของมาตรการต่าง ๆ หรือด้านกฎหมายต่าง ๆ ส่วนมาก จะเห็นได้ว่าพยายามจะให้ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ให้มากที่สุด ในการที่จะออกมาเป็นนายตำรวจที่จะออกมาใช้วิชาความรู้ที่จะป้องกันและระงับเหตุการณ์ต่าง ๆ อาชญากรรมที่เกิดขึ้น"

และผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับรู้ชีวิตของตำรวจภายนอกเพื่อเตรียมตัวออกมารับราชการโดยกล่าวว่า

"มันมีการสอนกฎหมายต่าง ๆ และนอกจากนั้นก็มีการอบรมในเวลากลางวัน มีการฝึกงานหลังจากปิดเทอม ต้องไปสัมผัสกับสถานีเมื่ออยู่ระดับชั้นปี 2 ปี 3 โดยมีพี่เลี้ยงสอนคอยแนะนำว่าเราควรจะบริหารอย่างไร แต่ในสมัยนั้นก็ประชากรก็ยังไม่มากสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่เหมือนกับสมัยปัจจุบันนี้ ซึ่งมีประชากร 50 ล้านคนกับ 20 ล้านคนสมัยนั้น"

ซึ่งผลจากการส่งสอนอบรมของสถาบันทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยอมรับค่านิยมและหลักการของโรงเรียน และพร้อม ๆ กันก็มีความผูกพันรักใคร่กับกลุ่มเพื่อนและสถาบัน แต่เมื่อพ้นจากโรงเรียนแล้วแต่ละคนก็มีแบบฉบับของตนเองต่างกันตามสภาพแวดล้อม

"คือสถาบันต่าง ๆ ที่สอนเรามันเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทในเรื่องทุกคนที่สำเร็จมาจากโรงเรียนต่าง ๆ มันก็ต้องถือหลักของโรงเรียน มีความภูมิใจว่ามาจากโรงเรียนไหน ฉะนั้นในการเพื่อนฝูงต่าง ๆ เราอยู่กันมาเป็นเวลาหลาย ๆ ปี ในขณะที่เป็นนักเรียน

ความใกล้ชิดการสนทนารู้จัก เห็นใจแต่หลังจากนั้นมาทำงานแล้ว มันก็ไปกับความห่างเหิน มันก็ไปกับธรรมชาติ”

ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนอยู่ในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปทุมวันได้ 3 ปีก็ได้รับการแต่งตั้งเพื่อออกมารับราชการ โดยครั้งนั้นมีค่านิยมและทัศนคติที่ถูกปรับโดยหลักการ เรียนและการอบรมของสถาบัน เป็นพื้นฐาน รวมทั้งคุณสมบัติที่เป็นผู้ยึดมั่นในค่านิยมตามหลักของศาสนาประกอบด้วย แต่สิ่งเหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอที่จะออกมาทำงานในภาคปฏิบัติได้ และผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ต้องถูกปรับตัวอีกครั้งหนึ่ง จากสิ่งต่อไปนี้

“เราออกมาใหม่ ๆ ความรู้เรา ๆ เรียนมามันไม่มากพอที่จะไปแก้ปัญหาก็เกิดขึ้น เราต้องอาศัยที่เลี้ยง ซึ่งต้องเป็นนายตำรวจอาวุโส คอยแนะนำคอยชี้แจง คอยอบรมในการที่จะทำงาน มัน ๆ ต้องมาเรียนรู้ข้างนอกเพิ่มเติม ระเบียบต่าง ๆ มันต้องมีมาใหม่เสมอ ต้องมีการศึกษาอยู่ตลอด มีความลำบากที่เราจะต้องสนใจที่จะอ่านตำรับตำรา หรือระเบียบต่าง ๆ เราจะต้องรู้ต้องศึกษาแต่ละคน เป็นยังไง แม้แต่ผู้ได้บังคับบัญชาของเราแต่ละคน มีนิสัยใจคอเป็นไง การใช้คนการวางตัวให้เหมาะสม รวมทั้งประชากรในเขตท้องที่ ๆ เรารับผิดชอบก็ต้องมีการศึกษาว่าแต่ละคน เป็นยังไง”

เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ออกมารับราชการได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นรองสารวัตร กองตรวจตำรวจนครบาล หรือหน่วยปราบจลาจล และได้เจริญก้าวหน้าในชีวิตราชการต่อมาซึ่งจะให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบทต่อไป

โดยสรุป ผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะที่ยึดมั่นในหลักการโดยพื้นฐานจากวัยเด็กที่เคร่งครัด อยู่ในครอบครัวธรรมเนียม และถูกกล่อมเกล่าในโรงเรียนที่มีระเบียบวินัยสูง ส่งผลต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ในทางคล้อยตามระบบของสถาบันการศึกษาอย่างเต็มตัวและยึดถือหลักการเป็นแนวปฏิบัติ โดยมีปัจจัยกำหนดของช่วงนี้อยู่ที่โรงเรียน ครู และแบบธรรมเนียมที่ได้รับการฝึกอบรม ซึ่งใช้ระยะเวลาต่อเนื่องถึง 5 ปี ตั้งแต่โรงเรียนเตรียมนายร้อย การกล่อมเกล่าที่ต่อเนื่องตลอดมาของสถาบันการศึกษา ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ปรับเปลี่ยนแบบพฤติกรรมจากพลเรือนมาสู่การเป็นกลไกของรัฐ และเกิดการปรับ เปลี่ยนค่านิยมกับทัศนคติตามแนวการเรียน และการกล่อมเกล่าจากฝ่ายปกครองของโรงเรียน ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์เห็นว่าจริยธรรมตามหลักของศาสนา เป็นสิ่งสำคัญ

บุคคลที่ 15 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์มีชีวิต ในวัย เด็กที่ถูกอบรมกล่อม เกล่าให้มีลักษณะยึดมั่นในหลักการ โดยถูกสั่งสอนให้ยึดถือขนบธรรม เนียมอย่างเคร่งครัด มียายเป็นบุคคลสำคัญในการกล่อม เกล่า โดยเน้น

ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ปฏิบัติ ไปพร้อมกับคำสั่งสอนด้วยลักษณะของค่านิยมวิถีปฏิบัติและจริยธรรม เมื่อมา
เข้าโรงเรียน ครูและโรงเรียน ได้กล่อมเกล่าในลักษณะที่เสริมต่อพื้นฐานทางบ้าน เมื่อผู้ถูก
สัมภาษณ์เรียนจบชั้นมัธยมต้นผู้ถูกสัมภาษณ์ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะเรียนแพทย์

"ผมเองเรียนหนังสือเวลาเป็นเด็กนักเรียนเรียนหนังสือไม่เก่ง ผมมีความรู้สึกเกลียด
ไม่ชอบตำราตั้งแต่เรียนมัธยม 1 พอเรียนมัธยม 3 ผมมีความคิดว่าอยากจะ เป็นหมอเพราะ
มันมีมหาวิทยาลัย ผมก็ตั้งเข็มของผมในใจ โตขึ้นจะเป็นหมอ ผมก็เรียนมัธยม 3, 4 จนถึง
มัธยม 8 ก็ได้สังสรรค์กับเพื่อนฝูงคุยกันถึงเรื่องใครเค้าออกจากโรงเรียนแล้วเค้าจะไป เป็นอะไร
ก็มีพวกที่ไปเรียน เมืองนอกกลับมา เป็นหมอเราก็รู้สึกว่าเป็นหมอเนี่ยมัน เป็นด็อกเตอร์ พอถึงมัธยม 8
ก็คุยกับเพื่อนฝูงในชั้นเดียวกันก็มีเพื่อนหลายคน เห็นว่าการ เป็นหมอไม่ดี พอสอบชั้น 8 เสร็จผม
กับเพื่อน 3 คนในห้องเดียวกันแล้วกับเพื่อนห้องอื่นอีกก็ไปสมัครเข้า เรียนการแพทย์"

ความตั้งใจที่จะเรียนแพทย์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถจะ เป็นจริงได้เพราะถูกบิดา
บังคับให้เรียนกฎหมาย

"ผมมาบ้านก็มาเล่าให้พ่อฟัง ผมสอบเข้า เรียนแพทย์ พ่อบอกเรียนทำไมแพทย์ตั้งหลายปี
เรียนกฎหมายเถอะพ่อว่า ซึ่งผมไม่ชอบ เลยกฎหมาย ผมรู้ว่า เรียนยากสมัยก่อนนั้นเรียนยาก
มากจริง ๆ เพื่อนผมสองคนก็เข้าไปเรียนแพทย์ ผมถูกพ่อบังคับให้เรียนกฎหมายพอรุ่งขึ้นก็พา
ไปฝากเลย ท่านจัดแจงพาผมไปเข้าเรียนกฎหมายเลยยื่นใบสมัคร ผมเสียใจมาก ผมต้องเข้า
เรียนกฎหมายทั้งที่ไม่รู้เรื่องเลย"

การเรียนกฎหมายในสมัยนั้นเรียนได้ยากมาก ในระยะแรกผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกคับข้องใจ
ที่ต้องเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ

"กฎหมายมันเรียนยากเหลือ เกินแต่ก่อน เข้าชั้น ไปฟังที่กรมประชาสัมพันธ์ เดี่ยวนี้
มัน เป็นโรงเรียนกฎหมายตั้ง เดิมของกระทรวงยุติธรรมก็ไปนั่ง เรียนกับ เขาไม่รู้เขานั่งเรียน
หนังสืออะไรกันบ้าง แล้วก็ไม่มีใครบอกเราเลยว่าเข้าเรียนกฎหมายปี 1 เขาใช้หนังสือเรียน
อะไรกันบ้าง เราก็นั่งคุยกับเพื่อนที่เรียนกฎหมายด้วยกันไอ้เพื่อนก็ไม่รู้มีหนังสือเรียนอะไรบ้าง
ถึงเวลาเอ็งก็ไปนั่งฟังเฉย ๆ เอ็งชอบใจตรงไหนเอ็งก็จดเอาเท่านั้นเอง พอถึงสิ้นปีก็สอบ"

ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถปรับทัศนคติของการเรียนและมีกลุ่ม เพื่อน เข้ามามีส่วนช่วยเหลือ
จึงประสบความสำเร็จสอบผ่านได้ เป็นเนติบัณฑิตในที่สุด

"เสร็จแล้วเรียน ๆ ไปเห็นเพื่อนเขามีหนังสือเข้าไปถามเขาว่าชื่อที่ไหนเพื่อนก็พา
ไปชื่อที่โรงพยาบาลหน้าโรงพยาบาลเขามีขาย นั่นแหละก็ได้ตัวบทมาแล้วก็อะไรต่ออะไร ผลที่สุดก็สอบตก

ไอ้เพื่อนหัวขาว เขาก็สอบตกมีได้ 40, 50 คนเท่านั้น บางปีสอบ 500 คน ได้ 20 คนเท่านั้น
 แม้มันหมดใจเรา เขียวแห้งไปหมดจนกระทั่งมาที่หลังจากการที่เพื่อนฝูงมากขึ้น ผมไม่เคยทานเบียร์
 ทานเหล้าก็ไปนั่งคุยกับเพื่อน เพื่อนก็บอกว่าเลิกเรียนเสร็จแล้วไปหาอะไรกินกัน แล้วก็นั่งคุย
 เรื่องเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องที่เราเรียนให้มีความรู้มากขึ้น ที่ผมเรียนที่แรกหลักสูตรก็ 2 ปีจบ
 2 ภาคแล้วก็สอบไม่ได้ เขาก็เปลี่ยนเป็น 3 ภาค พอเปลี่ยนเป็น 3 ภาค ผมก็สอบได้ จากการ
 คบเพื่อนคบฝูงสนิทสนมทราบดีจากไอ้เบียร์จิบนั้น ทำให้ได้คบเพื่อนเพิ่มแล้วผมก็เรียนไม่ทันก็คุย
 กับพวกเพื่อน ทำให้เรามีความรู้ความอ่านเพิ่มขึ้น สอบได้เรื่อยจนกระทั่งเป็นเนติ"

ชีวิตของผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องหักเหอีกครั้ง เมื่อบิดาพามาสมัครเป็นตำรวจ

"ก่อนเป็นเนติผมถูกเกณฑ์อายุครบ 18-20 ปี ครบเกณฑ์ผมก็ไปสมัครเป็นนักเรียน
 นายดาบ แล้วก็ได้เงินเดือนด้วยเป็นนักเรียนนายดาบก็เป็นทหารได้ด้วย พอกลับมาพอดูเลย
 ทำไมถึงเป็นนายดาบ ทำไมไม่ไปศึกษาชั้นพ่อดูเดี๋ยวต้องไปพ่อก็คงไปหาเพื่อนคือหลวงแสงนิติศาสตร์
 ซึ่งเป็นหัวหน้าแผนกคดีของกรมตำรวจ เวลานั้นพ่อก็คงถามว่า เอ้อลูกมันเรียนกฎหมายแล้วลูกมัน
 ถูกเกณฑ์ หลวงแสงก็บอกเข้ามาเป็นตำรวจแล้วจะให้ไปอยู่แผนกคดีด้วยแล้วก็เรียนกฎหมายไปด้วย
 ถ้าเป็นนายดาบเรียนกฎหมายไม่ได้หลวงแสงก็บอกไป ๆ กับลุงแล้วจะให้ไปเรียนกฎหมายได้
 พ่อผมก็บังคับเขี้ยวไป ๆ สมัครเป็นพลตำรวจ ไปสมัครเป็นตำรวจผมก็เลยหมดกำลังใจหมด
 เรี่ยวแรงเพราะเกลียดตำรวจอยู่แล้ว นึกในใจไอ้เราเกลียดตำรวจแต่ต้องมาเป็นตำรวจ"

ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เข้ารับราชการตำรวจในครั้งนั้นโดยเป็นตำรวจเกณฑ์ได้ยศพลตำรวจ
 โดยมีการฝึกอบรมก่อนเข้ารับราชการเพียงเล็กน้อย

"ผลที่สุดก็เข้าเป็นนักเรียนพลตำรวจ 45 วัน เราเป็นนักเรียน ม.8 เคยเรียน
 ถูกเสื่อมาแล้ว ก็มีลูกน้องอยู่ 5 คน ซึ่งเป็นตำรวจใหม่ให้เราฝึกพวกนั้นแทนแล้วก็ในฐานะ
 เราสอบกฎหมายผ่านแล้ว เขาก็ให้เราสอนกฎหมายพวกตำรวจเสียอีก พอเรียนจบแล้วเขา
 ก็ส่งไปอยู่แผนกคดีเป็นพลตำรวจ"

และได้เป็นนายตำรวจสัญญาบัตรเมื่อสอบ เป็นเนติบัณฑิตแล้ว

"พอมานี้เป็นตำรวจเกณฑ์ก็หนึ่งก็สอบกฎหมายได้ ระหว่างที่เป็นพลตำรวจถูกเกณฑ์นี่นะ
 ก็มานั่งทำงานอยู่ที่แผนกคดีก็มีนายตำรวจที่เขาจบกฎหมายก่อนเรา 3-4 คน ก็โยนซอง ให้ไป
 สั่งกาแฟ โอเลี้ยงมาให้ พอรุ่งขึ้นอีกปีผมก็สอบกฎหมายได้ เขาก็ตั้งให้เป็นที่รองอยู่แผนกคดี
 ที่นี่ไม่ต้องทำหน้าที่เหลาดีนสอให้ใครแล้ว ไม่ต้องรับสั่งอะไรให้ใครแล้วก็ทำหน้าที่อยู่ในแผนกคดี
 ทำหน้าที่ตรวจสำนวนอะไรต่าง ๆ"

ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่าสำหรับผู้ที่เรียนจบด้านกฎหมายในขณะนั้นมีค่านิยมที่จะเป็นผู้พิพากษา มากที่สุด "ผู้พิพากษา เยี่ยมกว่าเพื่อน" และในสังคมสมัยนั้นมีค่านิยมของการเป็นข้าราชการ พลเรือน "เป็นข้าราชการ ตำรวจไม่ค่อยมีใครนิยม" แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ต้องเปลี่ยนแปลงค่านิยม และทัศนคติเพื่อรับราชการตำรวจ ซึ่งจะได้กล่าวถึงชีวิตรับราชการในบทต่อไป

โดยสรุปแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะที่ไม่อาจเป็นตัวของตัวเองโดยถูกบิดามังคัมให้ เรียนด้านกฎหมายและต่อมาต้องถูกบังคับให้มาสมัครเป็นตำรวจ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ชอบทั้ง สองอย่าง ผู้ถูกสัมภาษณ์จำต้องปรับค่านิยมและทัศนคติต่อความเป็นไปตามที่บิดากำหนด จนสามารถ เรียนจบด้านกฎหมายได้เป็นเนติบัณฑิต และเข้ารับราชการตำรวจ บังคับที่มีอิทธิพลต่อการ กล่อม เกลาระบบความเชื่อในช่วงนี้ก็ได้แก่สถาบันการศึกษา ซึ่งกล่อม เกลาผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ยึดถือ ในหลักการของกฎหมาย โดยมีบิดาและเพื่อนเป็นปัจจัยร่วมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยมีบิดาเป็นแรงกดดันที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องปฏิบัติตามและกลุ่มเพื่อน เป็นส่วนสนับสนุนและช่วยเหลือ ด้านการศึกษาที่มีข้อที่น่าสังเกตว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ถูกกล่อม เกลาเพื่อเหมาะสำหรับการเป็นตำรวจ ฝ่ายปฏิบัติการ และยังไม่คุ้นเคยต่อค่านิยมของระบบ ซึ่งทำให้ขาดพัฒนาการเบื้องต้นจนทำให้ ประสบปัญหาด้านการพิสูจน์ตัวเอง เมื่อเป็นผู้นำหน่วยต่อมา

บุคคลที่ 16 :

ผู้ถูกสัมภาษณ์ใช้ชีวิตในวัยเด็กในกรุงเทพฯ โดยมีครอบครัวที่อบอุ่น ซึ่งมีบิดา มารดา และย่า เป็นผู้อบรมเลี้ยงดู การสั่งสอนอบรมได้เน้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีค่านิยมของการศึกษา ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมต้นแล้วได้เข้าเรียนชั้นมัธยมปลายต่อที่โรงเรียนเดิม โดยในวัยนี้ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ตั้งเป้าหมายว่าจะพยายามสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบกให้ได้ เพื่อที่จะเป็น นายทหารบกเหล่าทหารม้า ซึ่งเมื่อได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนายร้อยทหารบกแล้วชีวิตของผู้ถูก สัมภาษณ์ก็หักเหมา เป็นตำรวจโดยความบังเอิญซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อเรียนอยู่ชั้น ม.8 ที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตรนั้นสอบตกในหมวดวิชา ภาษาไทยจึงทำให้ต้องซ้ำชั้นอีก 1 ปี ด้วยความอายุประกอบกับที่โรงเรียนราชบุรีวิทยาลัย เทเวศร์ได้เชิญอาจารย์จากโรงเรียนนายร้อยทหารบกมาสอน ผู้ถูกสัมภาษณ์จึงลาออกจาก โรงเรียนเดิมมาเข้าเรียนที่โรงเรียนราชบุรีวิทยาลัยจนจบชั้นมัธยมปลาย ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า สาเหตุที่อยากเข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบกเพราะค่านิยมของคนในสมัยนั้นมีความนิยมยกย่อง อาชีพทหารอย่างสูง ประกอบกับบิดาเคยเป็นทหารมีญาติคืออาและปู่เป็นทหาร ผู้ถูกสัมภาษณ์จึง อยากเป็นทหารตามด้วย

ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงทัศนคติของการเรียนต่อขณะเมื่อจบชั้นมัธยมปลายว่า

"ตั้งแต่เมื่อจบห้อง 8 คิดไว้อยากเข้าโรงเรียนนายร้อยก่อนเข้า ไม่ได้จึง

เข้าจุฬา ถ้าจุฬาไม่ได้ถึงเข้าธรรมศาสตร์เตรียมแผนไว้ 3 อย่าง"

ความนิยมในอาชีพทหารทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สอบเข้าโรงเรียนนายร้อยและนายเรือ

ในปีแรก แต่ปรากฏว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถสอบเข้าได้

"ครั้งแรกสอบโรงเรียนนายร้อยก็ไม่ได้ สอบโรงเรียนนายเรือก็ไม่ได้ ตกค่านวม

เพราะค่านวมอยากมาก ยิ่งโรงเรียนนายเรือสมัยนั้นเข้ายากรับปีหนึ่งไม่เกิน 20 คน"

ถึงแม้จะสอบในปีแรกไม่ได้ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ยังไม่เปลี่ยนความตั้งใจโดยได้พยายามท่อง

หนังสืออย่างหนักจนสามารถสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบกได้ในปีที่ 2 ในช่วงที่ผู้ถูกสัมภาษณ์

เรียนอยู่ชั้น ม.8 นั้นปรากฏว่าบิดาได้เสียชีวิต ต้องย้ายบ้านและมารดาของผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องรับ

ภาระอย่างหนักในการเลี้ยงดูผู้ถูกสัมภาษณ์และน้องอีก 4 คน สิ่งเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นผู้ถูก

สัมภาษณ์ให้ตั้งใจจริงในการสอบครั้งนั้นด้วย ปรากฏว่าต่อมาน้อง ๆ ของผู้ถูกสัมภาษณ์ก็สามารถ

สอบเข้าเรียนในที่ต่าง ๆ ได้ทุกคน คือ โรงเรียนนายเรือ แผนกวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมนายร้อยและโรงเรียนไปรษณีย์โทรเลข ตามลำดับ

เมื่อเข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบกได้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะ เป็นทหารบก

และอยากจะทำอยู่เหล่าทหารม้า ส่วนหนึ่งเพราะจำคำพูดของบิดาและอาซึ่ง เป็นทหารได้ว่า "ทหาร

ราบเดิน อานแต่ทหารม้านั่งบนอาน" แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ต้องผิดหวังกล่าวคือ "เข้าไปได้ 15 วัน

เขาต้องการนักเรียนฝ่ายตำรวจ 15 คน ก็ถามความสมัครใจทั้งกองร้อย มีสมัคร 9 คนขาดอีก

6 คน ก็เอาเข้าแถวจับฉลาก ผมงับเพื่อนเพียงข้าง ๆ กันปรึกษากันว่าจะไปทหารม้าแล้วก็

ไม่ยอมคิดเป็นตำรวจ เพราะตำรวจสมัยนั้นร้อยดีก็แก่ ร้อยเอกกินหมากปากเปราะเลย

สารวัตรร้อยเอกกก็แก่แล้ว 40 ขึ้นไป จับฉลาก ได้ตัว ด. พอดีขอแลกเขาก็ไม่มีใครเอา"

ขณะนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์เสียใจที่ต้อง เป็นตำรวจและ ไม่นึกฝันมาก่อนว่าอธิบดีกรมตำรวจจะ เริ่มชีวิต

มาจากการจับฉลากในครั้งนั้น

สมัยนั้นโรงเรียนนายร้อยมี 2 ส่วน คือ โรงเรียนเทคนิคทหารบก กับโรงเรียนนายร้อย

ทหารบก ซึ่งเรียนอยู่ที่เดียวกันคือที่โรงเรียนนายร้อย จปร. ในปัจจุบัน โรงเรียนเทคนิคทหารบก

เรียน 5 ปี ส่วนโรงเรียนนายร้อยทหารบกเรียน 3 ปี ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงค่านิยมของนักเรียน

เหล่าในสมัยนั้นว่า นิยม เป็นทหารปืนใหญ่มากที่สุด

"สมัยนั้น นักเรียนนายร้อยทหารบกเมื่อจบไปเป็นทหารม้า ทหารราบ ทหารอากาศ พลอากาศ คาร์ว 5 เหล่า พวกที่จบเทคนิคก็ไปช่าง ปืนใหญ่ สื่อสาร ช่างแสง ช่างอากาศ 5 เหล่าเหมือนกัน ส่วนใหญ่สมัยนั้นชอบไปปืนใหญ่ เพราะว่าจอมพล ป.พิบูลย์สงครามเป็น ทหารปืนใหญ่ โคร ๆ ก็อยากไปทั้งนั้น"

เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ผิดหวังไม่สามารถเป็นทหารบกและเลือกเหล่าทหารม้าได้ตามประสงค์ ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็เปลี่ยนทัศนคติ เดิมและพยายามตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จในการ เรียนตั้งแต่เป็นนักเรียนนายร้อย

"ระหว่างเรียนก็สอบได้ทุกปีขึ้นปีสุดท้ายสอบได้ที่ 1 เป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวดร้อย 1 ปกครองชั้น 1 แล้วก็หัวหน้าดอนตำรวจชั้นปีที่ 3 มี 2 ตำแหน่งได้เงินเดือน ๆ ละ 12 บาท"

ผู้ถูกสัมภาษณ์ขณะเป็นนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 3 ได้เป็นนักเรียนปกครอง ซึ่งกล่าวถึง การปกครองที่ได้รับการถ่ายทอด และวิธีการปกครองที่ใช้ในครั้งนั้นว่า ใช้ความเคารพยำเกรง หรือบารมี

"การปกครองก็มีผู้บังคับกอง ผู้บังคับหมวด แบ่งเป็น 3 กองร้อย กองร้อย 1 ชั้น 1 กองร้อย 2 ชั้น 2 กองร้อย 3 ชั้น 3 กองร้อยหนึ่งแบ่งเป็น 3 หมวดหมวดละ 20 คน หมวดหนึ่งก็มีตำรวจ 5 คนเป็นทหาร 15 คน ก็กินนอนรวมกัน วิธีการปกครองก็ไม่มีอะไรหรอก มีอะไรเราก็สอนเขา เพราะเขาเป็นนักเรียนใหม่ ใช้การสั่งสอนเป็นหลักเพราะสมัยนั้นไม่มีการ ทำโทษ นักเรียนไม่สามารถที่จะตัดคะแนนความประพฤติได้ ผู้บังคับหมวดถึงมี การลงโทษ ยึดพื้นอะไรก็ไม่มี เราเคารพกันด้วยวิญญู¹"

ขณะที่เป็นนักเรียนนายร้อยผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับการอบรมสั่งสอนแบบทหารและวิชา ความรู้ส่วนใหญ่คล้ายของทหาร ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึงวิชาที่เรียนเมื่อชั้นปีที่ 1 ว่า "ปี 1 เรียนไฮเออร์แอลจีบร้า พีชคณิตอย่างสูงเทียบเท่าคณะวิทยาศาสตร์ของจุฬา แล้วไซลิต จีออเมตรี เลขามีทรง เรียนอนินทรีย์เคมี แมคแคนนิคสมัยนั้นเรียนยากเพราะยังไม่บัญญัติศัพท์ภาษาไทยอย่าง เครโกโณมิติรีก็ต้องเรียนอย่างที่เราเรียนคอส ก็ต้องเรียกโคไซน์ส แทนเนียนคือแทน โคแทนเรียก โคแทนเนียน พังใหม่ ๆ งงเลย"

¹ การปกครองในสมัยนั้นมีความแตกต่างจากสมัยต่อมา เป็นอันมาก ทั้งนี้สามารถจะ เห็นความแตกต่างได้จากกลุ่มอื่น โปรดดูผู้ถูกสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 1, 2 เพื่อเปรียบเทียบ.

ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวว่า การที่ตำรวจต้องฝากนักเรียนนายร้อยเรียนร่วมกับทหาร เพราะตำรวจไม่สามารถจะตั้งโรงเรียนของตัวเองได้ในขณะนั้น เนื่องจากจากสาเหตุทางการเมือง อันแสดงให้เห็นถึงการแทรกแซงองค์การตำรวจโดยฝ่ายทหารว่ามีมาเป็นเวลานานแล้ว¹ แต่เหตุผลที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับทราบนั้นแตกต่างกันกล่าวคือ

"โรงเรียนนายร้อยตำรวจมี เขาเลิกใจ เหตุผลทางการเมือง โรงเรียนนายร้อยตำรวจเดิมอยู่ที่ห้วยจรเข้ จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2475 เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองทางรัฐบาลสมัยนั้นก็รวมให้ตำรวจกับทหารเรียนรวมกัน คือ จะได้ไม่ทะเลาะกัน พอเรียนจบเขาก็ส่งมาให้กรมตำรวจแต่งเครื่องแบบตำรวจ ระหว่างเป็นนักเรียนนายร้อยก็แต่งเครื่องแบบนักเรียนนายร้อยทหารบก"

การได้ผ่านชีวิตนักเรียนที่ต้องร่วมอยู่กินหลับนอนกันเป็นกองร้อย ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนตำรวจ-ทหารเป็นอย่างดี ซึ่งต่อมาผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ได้ใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์

"ตอนเป็นผู้กำกับที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพรานก็สบายมาก เพราะเราเคยเป็นนักเรียนนายร้อยมาก่อน เรารู้วิถี เกษของนักเรียนวิธีหนีเที่ยว วิธีแต่งพลเรือนเคยผ่านมาทั้งนั้น"

และนอกจากวิถีชีวิตจากโรงเรียนจะให้คุณค่าด้านระเบียบวินัยแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์แล้วยังได้ปรับ เปลี่ยนค่านิยมกับทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ในเรื่องการปกครองคนอีกโดยเน้นว่าการปกครองโดยใช้บารมีดีกว่าการปกครองโดยใช้อำนาจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าชีวิตราชการโดยตลอดจนถึง เป็นอธิบดีก็ได้ใช้แนวความคิดนี้ในการปกครอง เสมอมา

ตลอดระยะเวลาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นนักเรียนนายร้อย ได้ตั้งอุดมคติของการเป็นนักเรียนนายร้อยเอาไว้ว่า

"คิดว่าต้องสอบไล่ให้ได้ทุกปี และระวังตัวเรื่องคะแนนความประพฤติตลอดเวลา เพราะจะต้องยึด เป็นอาชีพตลอดไปชั่วชีวิตตำรวจ เนื่องจากสมัครเลือกเข้ามาได้ด้วยภูมิปัญญาของตนเองไม่เคยใช้สิทธิ์พิเศษถูกนายพันหลานนายพล"

¹

อิทธิพลขององค์การฝ่ายทหารที่มีต่อตำรวจยังมีสืบเนื่องต่อมาถึงปัจจุบัน ไปรอดูอิทธิพลของกลุ่มทหารจากชีวิตรับราชการของผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 เพื่อทำการเปรียบเทียบ.

ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียนในโรงเรียนนายร้อยทหารบกอยู่จนครบ 3 ปี ก็ได้ถูกส่งตัวมาทำการตรวจบรรจุแต่งตั้งออกมารับราชการ ซึ่งขณะนั้นมีคุณหลวงอดุลย์เดชจรัสเป็นอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับการแต่งตั้ง เป็นครั้งแรกในครั้งนั้น ให้ เป็นรองสารวัตรที่สถานีตำรวจนครบาล บางซื่อและชีวิตต่อมาได้หักเหไปในสายอื่น ๆ อีกจนได้รับความ เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งจะได้อธิบายถึงในบทที่จะถึงต่อไป

กล่าวโดยสรุป ผู้ถูกสัมภาษณ์มีพื้นฐานการ เป็นผู้นำแบบ ใช้บารมีมากกว่าการใช้อำนาจ จากชีวิตวัย เด็กที่ผูกพันอยู่กับค่านิยมและทัศนคติดั้งเดิมอย่าง เหนียวแน่นและมีความต้องการที่จะ เป็นทหาร ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องเพียรพยายามสอบ เข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบกอยู่นานถึง 2 ปี แต่เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์สอบ เข้า เป็นนักเรียนนายร้อยได้แล้วก็ถูกจับฉลากให้ เป็นตำรวจซึ่ง สร้างความผิดหวังให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ในขณะนั้น ผู้ถูกสัมภาษณ์จึงได้ เปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติ เพื่อจะมา เป็นตำรวจ เป็นครั้งแรก ซึ่งก็สามารถปรับตัวได้อย่างดีอันอาจ เห็นได้จากผลของการ เรียนและการได้รับคัดเลือกให้ เป็นนักเรียนบังคับบัญชา

การอบรมกล่อม เกลาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกในขณะนั้นได้ให้ค่านิยม ทัศนคติ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแบบ ใช้บารมี เช่นเดียวกับที่อบรมสั่งสอนผู้ที่จะ เป็นทหารยุคนั้น สำหรับผู้ถูกสัมภาษณ์ มีความ เชื่อมั่นในทัศนะ เกี่ยวกับการปกครองโดยใช้ "บารมี" ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ใช้ปฏิบัติจริง ๆ ในการปกครองนักเรียนชั้นต่ำ และถูกอบรมระหว่าง เป็นนักเรียนนายร้อย มากกว่าความ เชื่อเรื่อง การใช้ "อำนาจ" ผู้ถูกสัมภาษณ์มีทัศนะต่อวิถีปฏิบัติในระหว่าง เป็นนักเรียนนายร้อยที่สำคัญ คือ การระวังตัวเรื่องความประพฤติ มีแนววิถีปฏิบัติของโรงเรียนนายร้อยทหารบกเป็นแนวทางใน การรับราชการและมีความ เชื่อถือยึดมั่น ในสิ่ง เหล่านี้ อย่างสูง ซึ่งแสดงถึงค่านิยมและทัศนคติที่ถูก ปรับ เปลี่ยนจากแบบพล เรือนมาถือค่านิยมและทัศนคติแบบที่ เป็นกลไกของรัฐอย่าง เต็มตัว

สรุป

จากการศึกษาในบทนี้จะ เห็นได้ว่าชีวิตในช่วงนี้มีความสำคัญต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่ม ในการ ถูกกล่อม เกลาและ เปลี่ยนแปลงค่านิยมกับทัศนคติต่าง ๆ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากวัยเด็ก โดยมีลักษณะ ของค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นบางส่วนสอดคล้องกันระหว่างภูมิหลังและปัจจัยการกล่อม เกลาที่มีในวัยนี้ และค่านิยมกับทัศนคติบางส่วน เกิดจากความไม่ลงรอยกันระหว่างภูมิหลังและค่านิยมทัศนคติใหม่ อัน เป็นผลให้เกิดการปรับ เปลี่ยน เป็นความ เชื่อใหม่ขึ้น ทั้งนี้โดยมีปัจจัยที่กล่อม เกลาสำคัญได้แก่ โรงเรียนเตรียมทหาร หรือโรงเรียนสามัญในชั้นมัธยมปลาย โรงเรียนนายร้อยตำรวจหรือ

มหาวิทยาลัย พร้อมด้วยกลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อมของสภาพสังคม เป็นต้น ค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นจะเป็นพื้นฐานที่ใช้ในการปฏิบัติตัวต่อไปเมื่อรับราชการ ซึ่งจะมีบางส่วนที่ยึดถือไว้ และบางส่วนอาจปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้จะให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในช่วงรับราชการในบทต่อไป

อนึ่ง สำหรับการวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติที่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้ จะมีการนำมาวิเคราะห์พร้อมกับกระบวนการที่เกิดขึ้นในช่วงอื่น ๆ ในบทสรุปและวิเคราะห์ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย